

Rok XX

ZESZYT II

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 9

CENA zł 1.50

SKARBOFERM

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
POLSKICH KOPALŃ SKARBOWYCH
NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA AKCYJNA W KATOWICACH

ADRES: CHORZÓW I, PL. MARSZAŁKA PIŁSUDSKIEGO 12

ADRES TELEGRAFICZNY: SKARBOFERM-CHORZÓW

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ:

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW

I SIARCZANU AMONU

Z KOPALŃ:

„KRÓL” W CHORZOWIE, „BIELSZOWICE”

I „KNURÓW”

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGR.

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	Str.		Str.
PRAWO BUDŻETOWE A PLAN INWESTYCYJNY — TADEUSZ GRODYŃSKI	457	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	477
STATYSTYKA PODATKOWA — M. TYLL	460	Przewóz osób na P. K. P. w roku 1938 — r. a.	
KRONIKA GOSPODARCZA:		ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	482
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH	463	Budowa statków i cięcie na złom w stocznich krajowych—G. N. W sprawie ubezpieczenia ryzyka wojennego—Dr Tadeusz Poznański Ustawodawstwo morskie w II półroczu 1938 r. — L.	
GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ:		POCZTA I TELEGRAF	487
PRZEMYSŁ NAFTOWY	467	SAMORZĄD	487
PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY	467	KRONIKA TYGODNIOWA:	
PRZEMYSŁ CHEMICZNY	469	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	488
Eksport produktów chemicznych w roku 1938 — Mgr T. Chęciński		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	488
PRZEMYSŁ CUKROWNICZY	471	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
ROLNICTWO	471	PODATKI I OPŁATY	489
Udział mniejszych i większych gospodarstw w kontyngencie buraczanym — J. S. M.		Ryczałt w podatku obrotowym dla przedsiębiorstw eksploatacji taksówek — A. Gr.	
HANDEL:		PIENIĄDZ I KREDYT	490
HANDEL ZAGRANICZNY	472	Nowy kredyt długoterminowy dla rolnictwa — K. Ł.	
Wywóz koni, bydła, owiec i mięsa w roku 1938		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	490
HANDEL WEWNĘTRZNY	474	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	476	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
RYNEK AKCYJNY	476	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	492
CŁO ORAZ REGLAMENTACJA	477		

PRAWO BUDŻETOWE A PLAN INWESTYCYJNY¹⁾

BRAK kodyfikacji prawa budżetowego nie jest identyczny z brakiem prawa budżetowego. Czy można mówić o braku prawa budżetowego w Polsce — w kraju, w którym Konstytucja gwarantuje tzw. podmiotowe prawo budżetowe Parlamentu, zabezpiecza równowagę budżetu, przerzucając odpowiedzialność za podwyższanie wydatków na Rząd (art. 50 ust. 3 i art. 59 Konstytucji); ustala modus procedendi w wypadkach konieczności państwowej przekroczenia budżetu i gwarantuje Parlamentowi kontrolę tych przekroczeń? Czy można mówić o braku prawa budżetowego u nas, gdzie długoletnia praktyka, ustawa skarbowa i przepisy rachunkowe wykształciły szereg instytucji, z którymi się liczymy i liczyć musi-

my, jak: układ budżetu, zagadnienie budżetów miesięcznych, zasady viréments budżetowych, gospodarowania zapasami kasowymi, w szczególności zaś zasada, ugruntowana od 1936 r., że nie czyni się żadnego wydatku państwowego z zapasów kasowych ani poza budżetem, ani poza ustawowo zatwierdzonym planem inwestycyjnym?

Czy można mówić o braku prawa budżetowego w Polsce, gdzie zrealizowane zostało punktualne przedkładanie zamknięć rachunkowych? We Francji, która podobno najwyżej stoi pod względem kontroli gospodarki finansowej, Parlament francuski rozpatrywał w 1936 r. zamknięcia rachunkowe dopiero za lata 1925 i 1926, czyli — jak powiedział jeden z prezesów kontroli państwowej we Francji — „Francja robi to tak, jak budowniczy, który skonstruował dach w 7 ÷ 8 lat po wprowadzeniu się z domu lokatorów”. Lo-

¹⁾ Przemówienie, wygłoszone przez P. Podsekretarza Stanu w Min. Skarbu Prof. Dr Tadeusza Grodyńskiego na posiedzeniu Komisji Budżetowej Senatu w dn. 8 marca 1939 r.

katorem jest w danym przykładzie oczywiście Rząd. U nas zamknięcia rachunkowe za rok 1936/37, kończący się w kwietniu 1937 r., zostały złożone już w listopadzie 1938 r.—i tak było stale w ostatnich latach. Czy nie przejrzyste są finanse publiczne takiego kraju, w którym za każdy miesiąc zestawienia wydatków i dochodów z całego Państwa są ogłaszane publicznie do dnia 7-go następnego miesiąca? Jednak nie w tym tylko tkwi sedno rzeczy, że tak wcześnie ogłasza się wyniki budżetu miesięcznego, możnaby bowiem powiedzieć, że po upływie roku okazuje się co innego. Sniem twierdzić, że i pod tym względem istnieje b. daleko posunięta skrupulatność naszych rachunków publicznych. Ostatnie zamknięcie rachunkowe za rok 1936/37, sprawdzone przez N. I. K., wynosi po stronie wydatków (nie licząc nieogłaszanych co miesiąc wydatków funduszy autonomicznych, tj. Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, Taksy Administracyjnej i Funduszu Opłat Studenckich) zł 2 162·5 miln. Jeżeli zsumujemy wydatki, ogłaszane przez nas co miesiąc, to otrzymamy sumę zł 2 161·3 miln. Różnica stanowi zł 1·2 miln., czyli 0·5⁰/₁₀₀. Natomiast np. w roku 1935/36 obroty kasowe, zsumowane razem, dały w dochodach zł 1 957·9 miln., a zamknięcie rachunkowe zł 1 919 miln., tj. o okr. zł 39 miln. mniej, gdyż wpływy podatkowe w następnych miesiącach uległy zmniejszeniu ze względu na dokonane zwroty płatnikom. W dochodach zaś za okres 1936/37 jest więcej o 1·3⁰/₁₀₀. Nie sądzę wobec tego, żeby była słuszna teza o nieprzejrzystości finansów publicznych w Polsce.

Nie należy sądzić, jak to czynią krytycy prawidłowości budżetowania w Polsce, że skodyfikowanie prawa budżetowego załatwi wszystkie wątpliwości, jakie przynosi życie. Tak się nie stało nawet we Francji, gdzie kodyfikacja prawa budżetowego pochodzi z lat 1818 i 1862. Kiedy trzeba było ratować finanse Francji w roku 1926—naruszona została zasada jedności budżetu, Poincaré uznał bowiem za właściwe wydzielić z tego jednolitego budżetu 2 wielkie źródła dochodu, tj. wpływy z Monopolu Tytoniowego oraz z podatku spadkowego i od darowizn między żyjącymi, i utworzyć Kasę A nortyzacyjną Długów Publicznych, z której pokrywano wewnętrzną obsługę b. ciężkiego dla budżetu długu, jakim było oprocentowanie „Bonds de la Defense Nationale”, z czasów wojny. W latach późniejszych dołączono całą amortyzację długów publicznych Francji. W ten sposób poza budżetem jednolitym Francji znajduje się ok. 10 mild. fr. dochodów i wydatków. Zrobiono to zaś dlatego, ażeby wywalczyć równowagę budżetu. Wspomnę jeszcze, że za rządów Premiera Bluma stworzono Kasę Emerytalną i Kasę Inwestycyjną Obrony Narodowej, którą zniósł Premier Daladier. To jest dowód, jak czasem najlepsza kodyfikacja prawa budżetowego, wypróbowanego przez doświadczenie, nie zdaje w wielu wypadkach egzaminu przy szybko następujących zmianach w życiu gospodarczym i finansowym. Jeszcze jedno pozwolę sobie wspomnieć: istnieje w Niemczech od 1922 r. kodyfikacja prawa budżetowego, które jest może najlepsze jakie dzisiaj znamy. W Niemczech jest doskonałe prawo budżetowe, ale od 1934 r. nie ma tam budżetu.

Pańniętając o tych faktach, pragnę wyjaśnić te zagadnienia, które leżą u podłoża ustawy inwestycyjnej. Nawiążę do reguły naszego nieskodyfikowanego, lecz w praktyce stale stosowanego—od przeszło 15 lat,

bo od pierwszego budżetu Polski w 1924 r.—zwyyczajowego prawa budżetowego, że wpływy z pożyczek nie stanowią dochodu budżetowego, lecz są specjalnymi ustawami związane ze ściśle określonymi i zazwyczaj celami i inwestycyjnymi. Były wyjątki, potwierdzające regułę: mianowicie w okresie koniunktury, kiedy w budżetach 1929/30 i 1930/31 wpływy z pożyczki stabilizacyjnej były w drobnych sumach prelininowane w budżecie Kolei i Poczty. W 1936/37 r. drobna część wpływów z pożyczki inwestycyjnej figuruje w dochodach Funduszu Diogowego. Poważny wyjątek stanowi prelininowanie wpływów z 6% Pożyczki Narodowej, która została w kwocie zł 175 miln. zużyta na pokrycie deficytu budżetowego 1934/35 r. Poza tym obowiązuje stale reguła osobnych ustaw. Z najważniejszych wspomnę o 7% pożyczce stabilizacyjnej. Bardzo poważna część jej wpływów została przeznaczona poza budżetem na tzw. fundusz „F”, tj. na akcję kredytowania przedsiębiorstw państwowych i na cele kredytu rolniczego. Podobnie 6½% pożyczka zapłaćzana z 1931 r., zaciągnięta w kwocie \$ 32·4 miln., została przeznaczona na cele pozabudżetowe. Z tej pożyczki przeznaczono na budowę portu w Gdyni zł 25 miln., na kabel telefoniczny Warszawa—Cieszyn zł 15 miln., na inne inwestycje, które określiła Rada Ministrów—zł 30 miln. Przypominam wreszcie, że ostatnia pożyczka wewnętrzna 3% premiowa z 1935 r., zaciągnięta w sumie zł 230 miln., została przeznaczona w ustawie (w sposób ogólnikowy) na rozbudowę sieci komunikacyjnej, roboty wodne i popieranie ruchu budowlanego oraz na inne inwestycje gospodarcze o znaczeniu ogólnopolskim, bez wymienienia poszczególnych plac inwestycyjnych. Był jeden wypadek, kiedy wydatki inwestycyjne znajdowały się poza budżetem—na mocy ustawy o nadzwyczajnych inwestycjach z 1928 r., która przeznaczyła z nadwyżek budżetowych zł 88 miln. na inwestycje i zł 5 miln. na Fundusz Kultury Narodowej. Była to ustawa wyjątkowa, oparta na nadzwyczajnych rezultatach dochodowych ówczesnych okresów budżetowych. Praktykowany u nas sposób finansowania inwestycji z pożyczek oparty jest na myśli przewodniej, odpowiadającej zasadzie prawidłowego budżetowania: pożyczkę trzeba zwrócić, od pożyczek trzeba płaćć procenty, pożyczkę trzeba zużyć rentownie na określone cele.

Z autorów polskich Leon Biliński¹⁾ pisze: „Jeżeli Rząd chce przedsięwziąć wydatek produkcyjny w ścisłym znaczeniu, np. kopać kanał, budować czy kupić kolej itp., natenczas Państwo mogłoby wprowadzić użyć funduszków, uzyskanych z dóbr koronnych, ale w ich braku żadną miarą nie powinno się uciekać się do podatków, lecz powinno zaciągnąć pożyczkę. Najprzód bowiem zakłady powyższe same zdekają pokrywać procenty od pożyczki, a po wtóre, gdyby nawet tak nie było, to słuszną jest rzeczą, by terażniejsza generacja, jak niemniej przyszłe, przyczyniały się do oprocentowania pożyczki, obracanej na gospodarczy pożytek społeczeństwa w dalekie pokolenia”.

Ustawa, pochodząca z okresu, w którym nie można było posadzić Sejmu, ażeby chciał stwarzać specjalne luzy dla Rządu, tj. ustawa z dn. 28/XI 1925 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 119, poz. 859) upoważniła Ministra Skarbu do zaciągnięcia zagranicznej pożyczki do wysokości zł 600 miln. „Pożyczka winna być zużyta na

¹⁾ „System nauki skarbowej” (1876).

cele gospodarcze, nie zaś na cele budżetu zwyczajnego lub nadzwyczajnego administracji, przedsiębiorstw państwowych i monopolów". Pożyczce tej mogą być przyznane specjalne uprawnienia, gwarancje, zwolnienie od podatków i opłat, a nadto może być ona zabezpieczona zastawem dochodów jednego z monopolów państwowych. Bogu dzięki, że to się nie stało, bo budżet państwowy byłby dziś wolny od co najmniej zł 300 miln. dochodu. Jedno jest tylko zastrzeżenie w tej ustawie, że w ciągu 30 dni Minister Skarbu ma złożyć Sejmowi sprawozdanie o warunkach zaciągnięcia pożyczki i przedstawić projekt ustawy, dotyczącej celów i sposobów użycia pożyczki oraz kontroli. I to jest słuszną zasadą, bowiem jeżeli nie przewiduje się celu użycia pożyczki, to wtedy mamy ujemne rezultaty, jak o tym uczy nas doświadczenie. Ustawa z 1935 r. nie przewidywała szczegółowo celów użycia 3% pożyczki inwestycyjnej, z tego źródła wpłynęło w 1935/36 r. przeszło zł 145 miln., na inwestycje zaś poszło niecałe zł 82 miln., w kasie Państwa pozostało zł 63 miln. Oby chociaż pozostały. Niestety, jednak nie pozostały, gdyż pochłonęły je wydatki konsumpcyjne. Wprawdzie w 1936/37 r. dopłynęło do kasy zł 7·9 miln., ale na inwestycje wydano z tego źródła w 1936/1937 r. zł 36 miln., trzeba więc było odbudować z powrotem w kasie wpływy pożyczkowe z normalnego dochodu budżetowego.

Dlatego trzeba stwarzać bardziej szczegółowe normy ustaw o inwestycjach. Normy te mogą być zbudowane albo w formie kapitałowych budżetów państw skandynawskich, co nie jest dla nas odpowiednie, bo nie prowadzimy bilansów majątku państwowego, albo w formie nadzwyczajnych budżetów inwestycyjnych, jak to czyni Francja, Belgia i inne kraje. Normy inwestycyjne, objęte jednym aktem ustawodawczym, były u nas tym bardziej potrzebne, że różnorodne ustawy stwarzały różnicę ośrodków dyspozycji, brak odpowiedzialności za całokształt pokrycia, trudność orientowania się opinii publicznej i poszczególnych inwestorów w planie inwestycyjnym.

Toteż rok 1937 jest moim zdaniem zwrotnym w konstrukcji naszych upoważnień kredytowych, związanych z inwestycjami. Ustawa z lutego 1937 r. o dotacjach na F. O. N. przeznaczyła wpływy z pożyczki francuskiej oraz z pożyczek do zł 400 miln., do których został upoważniony Minister Skarbu, na dotację dla F. O. N. Osobna ustawa, obejmująca plan cywilny, opiewała na zł 264 miln. w ciągu roku kalendarzowego 1937 z okresem dodatkowym do końca 1938 r. Ustawa ta zawiera upoważnienia kredytowe dla Ministrów: Skarbu, Komunikacji i Poczty, ale tylko o ile nie są objęte już obowiązującymi aktami ustawodawczymi.

Ponieważ w kwocie zamierzeń zł 264 miln. mieszczą się i takie cele, dla których upoważnienia kredytowe już są zawarte w obowiązujących aktach, jako to budownictwo państwowe, finansowane z wpływów 3% pożyczki inwestycyjnej, inwestycje związane z parcelacją i osadnictwem, roboty drogowe, budownictwo mieszkaniowe i Fundusz Pracy, przeto ustawa inwestycyjna powołuje tylko w sposób deklaratoryjny tytuły ustawowe, upoważniające do kredytowania wymienionych celów.

W ustawie było zobowiązanie dla Rządu do złożenia sprawozdania z wpływów na F. O. N. i wpływów oraz wydatków cywilnej ustawy inwestycyjnej. Sprawozdanie to powinno być dołączone do każdorazowego zamknięcia rachunków.

Ustawa inwestycyjna na rok 1938, a raczej na 15 miesięcy, tj. od 1 stycznia 1938 r. do 31 marca 1939 r., jest uzupełnieniem na ten okres upoważnień kredytowych, wygasających po upływie roku 1937, z poprzedniej ustawy. Ustawa ta upoważnia Ministrów: Skarbu, Komunikacji i Poczty do zaciągania pożyczek na ściśle w ustawie wymienione cele do łącznej kwoty, która po znowelizowaniu ustawy dn. 30/VII 1938 r. wynosi zł 137 080 tys. Ustawa nie wymienia wydatków inwestycyjnych, które mogą być finansowane operacjami kredytowymi, opartymi o obowiązujące akty ustawodawcze.

Doświadczenie ostatnich 2 lat wskazało nam, że robienie rocznych planów wytwarza trudność w koordynowaniu zamierzeń inwestycyjnych cywilnych i na F. O. N. Jest to najgłówniejszy motyw, który zmusił nas do przedłożenia upoważnienia na 3 lata. Drugi motyw natury prawnej polega na tym, że ustalony tą ustawą kontyngent kredytowy dla F. O. N. — zł 400 miln. — został wykonany w ciągu 2 lat zamiast 4 lat, a więc i z tego powodu zachodzi konieczność odnowienia upoważnień kredytowych na dotację dla F. O. N. Natomiast fundusze z pożyczki francuskiej, wpływające po dn. 1/IV 1939 r., będą przeznaczone na rzecz F. O. N. — poza nową dotacją zł 1 200 miln.

Wobec tego został skonstruowany projekt ustawy, która ustala granice planu dla Funduszu Obrony Narodowej i dla większości cywilnych inwestycji państwowych. Projekt obejmuje więc, o ile chodzi o inwestycje cywilne, te wszystkie cele, których konieczność koordynacji z celami obrony narodowej wymaga właśnie 3-letniego planowania. A zatem dotyczy elektryfikacji i gazyfikacji, dróg morskich, wodnych i lądowych, kolei i poczty oraz budownictwa państwowego, a w dziedzinie rolnictwa: melioracji wodnych, inwestycji, usprawniających obrót płodami rolnymi i związanych z reformą rolną.*

Plan nie obejmuje inwestycji, które mogą być ustalone corocznie i nie pozostają w związku z zagadnieniami obrony narodowej, lecz powinny być raczej ustalane zależnie od bieżących potrzeb, względnie pozostają w ściślejszej zależności od corocznego budżetu Państwa. Są to: a) budownictwo mieszkaniowe ogólne, którego finansowanie odbywać się będzie nadal na zasadach rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o rozbudowie miast, b) budownictwo wiejskie, które również opiera się na tym rozporządzeniu, c) roboty Funduszu Pracy, które wchodzi zasadniczo do corocznego planu finansowo-gospodarczego tego Funduszu, a tym samym do budżetu Państwa.

Projekt ustawy na rok 1939/40 jest skonstruowany analogicznie do ustaw o inwestycjach na rok 1937 i dotacjach na F. O. N. Obejmuje 4 grupy prac inwestycyjnych:

1) dotacje na F. O. N. — zł 1·2 miln., z upoważnieniem do kredytowania przez Min. Skarbu;

2) prace inwestycyjne w zakresie elektryfikacji, gazyfikacji, inwestycje morskie, budowle wodne, melioracje i inne inwestycje rolne oraz budownictwo państwowe — zł 285 miln., również kredytowane przez Min. Skarbu;

3) inwestycje kolejowe i pocztowe — zł 210 miln. wzgl. zł 45 miln., z upoważnieniem kredytowym dla Min. Komunikacji wzgl. Min. Pocht i Telegrafów;

4) inwestycje drogowe — zł 200 miln., oraz inwestycje, związane z reformą rolną — zł 60 miln., dla których upoważnienie kredytowe przysługuje Fundu-

szowi Drogowemu, wzgl. Funduszowi Obrotowemu Reformy Rolnej.

Powyższe inwestycje—w łącznej kwocie zł 2 mild.—możemy oceniać z dwóch punktów widzenia: 1) z punktu widzenia gospodarczego, zwłaszcza tak aktualnego dziś zarzutu etatyzmu, a w szczególności drenażu rynku kredytowego na cele etatystyczne, 2) z punktu widzenia obciążenia budżetowego przyszłych lat w związku z zadłużeniem się na cele inwestycyjne.

Inwestycje, związane z F. O. N., nie wymagają wyjaśnień ani specjalnej obrony, ponieważ nigdzie nie wzbudziły wątpliwości. Ograniczę się więc do omówienia programu cywilnego, tj. do pozostałej kwoty zł 800 miln. Przede wszystkim musimy pogodzić się co do definicji przedsiębiorstwa etatystycznego. Sięgniemy do źródeł naukowych we Francji, w której pojęcie etatyzmu jest tak stare jak merkantylizm colbertowski. Etatyzmem zwykło się nazywać to, co jest interwencjonizmem państwowym, ale to nie jest to samo. Zagadnienie, w którym państwo przeprowadza pewne posunięcia, pociągające skutki gospodarcze—to nie jest etatyzm. Według francuskiego autora Moreau—przedsiębiorstwo etatystyczne jest to przedsiębiorstwo, prowadzone przez państwo trwale, i to bezpośrednio lub za pośrednictwem organizacji, przezeń wytworzonej, w którym produkuje się i sprzedaje towary lub usługi, korzystając z pewnego monopolu lub bez niego. Istnieje szereg przedsięwzięć inwestycyjnych, które z tego punktu widzenia na określenie przedsiębiorstwa etatystycznego nie zasługują, np. inwestycje morskie, które mają na celu usprawnienie komunikacji, budowle wodne, które zapobiegają powodziom, melioracje w rolnictwie, inwestycje, usprawniające obrót płodami rolnymi, oraz inwestycje, związane z reformą rolną. Wynoszą one łącznie zł 195 miln.

Tak samo nie są przedsięwzięciami etatystycznymi inwestycje, które mają usprawnić usługi komunikacyjne, wykonywane przez kolej, pocztę oraz budowa dróg. Wynoszą one—nie licząc budownictwa pocztowego—zł 445 miln., a więc razem z poprzednimi zł 640 miln., co w stosunku do ogólnej kwoty tzw. inwestycji cywilnych, wynoszących zł 800 miln., daje 80% wydatków, które nie wiążą się z zamierzeniami etatystycznymi. Nie należy zapominać ponadto i o tym, że w inwestycjach elektryfikacyjnych i gazyfikacyjnych, które mają niewątpliwie charakter etatystyczny, Rząd bierze na siebie tylko budowę wiel-

kich magistrali, że od tych magistrali do konsumenta—to teren, na którym może się w całej pełni przejawiać inicjatywa samorządowa czy prywatna.

W inwestycjach cywilnych 3-letniego planu inwestycyjnego przesunęliśmy się zatem bardzo wyraźnie od działalności o charakterze etatyzmu gospodarczego do działalności wielkich robót publicznych, mających na celu umożliwienie działalności inicjatywy prywatnej.

Drugie zagadnienie, związane z wykonywaniem proponowanej ustawy inwestycyjnej—to obsługa długów.

Inwestycje, posiadające zdolność samodzielnego obsługiwania długu bez obciążania ogólnego budżetu Państwa—to mogą być: elektryfikacja, gazyfikacja, inwestycje morskie, melioracje, inwestycje rolne, inwestycje, związane z reformą rolną, kolej, poczta bez budowli. Ogółem więc zł 465 miln. W stosunku do zł 2 mild. ogólnej sumy inwestycji wynosi to 23%, zatem pozostałe 77% kwoty 2-miliardowej nie posiada możliwości samodzielnego obsługiwania długów, a więc będzie obsługiwane przez budżet państwowy, tj. przez ogół podatników.

Musimy zatem liczyć się z poważnym wzrostem obsługi długów, spadającym na barki budżetu Państwa w latach przyszłych, a tym samym musimy uznać obecną ustawę za maksimum wysiłków, na jaki pozwala nasz dochód społeczny i nasza struktura budżetowa.

Ustawa przewiduje ustalenie planu rocznego, który będzie uchwalony przez Radę Ministrów na wniosek Ministra Skarbu. Minister Skarbu będzie ustalał kwartalny plan inwestycyjny zamiast dotychczasowych miesięcznych.

Sprawozdawczość jest w nowej ustawie identyczna jak w dotychczasowych ustawach, a zatem gwarantująca tak dla Najwyższej Izby Kontroli jak i dla Parlamentu pełną możliwość kontroli zarówno warunków pożyczek, jak i sposobu ich użycia.

Projekt ustawy inwestycyjnej na 3-letnie 1939/40÷1941/42 odpowiada pod względem formalnym zasadom stosowanym tradycyjnie w naszej gospodarce budżetowej, zapewniając kontrolę parlamentarną nad całością działalności inwestycyjnej Państwa. Pod względem zaś treści zawiera maksimum tego, na co nas stać, ale co jest równocześnie niezbędne dla ugruntowania siły i potęgi Państwa.

Tadeusz Grodyński

STATYSTYKA PODATKOWA

ZAGADNIENIE statystyki danin publicznych w sensie praktycznego badania splotu zjawisk gospodarczych, związanych z polityką podatkową i obciążeniem życia gospodarczego, staje się coraz bardziej istotnym i ważkim.

Zadanie i zakres statystyki podatkowej wzrasta w stosunku proporcjonalnym do wzrostu zakresu działania Państwa. W hierarchii środków, jakimi Państwo dysponuje, polityka podatkowa, jako narzędzie polityki gospodarczej Państwa, zajmuje miejsce niewątpliwie poczesne. Analiza więc danin publicznych jest w dużej mierze analizą życia gospodarczego, a statystyka danin publicznych z punktu widzenia działalności Państwa jest również sprawdzianem, czy i w jakiej

mierze zamierzone cele zostały w tej dziedzinie osiągnięte.

Powyższe przesłanki wytyczają zakres i znaczenie statystyki podatkowej. Ma ona wypełnić następujące zadania:

1) ma być sprawdzianem osiągniętych efektów w zakresie aktywnego oddziaływania Państwa na życie gospodarcze i stanowić może wytyczne dla polityki Państwa w stosunku do poszczególnych grup społecznych i działów wytwórczości;

2) winna badać obciążenie poszczególnych dziedzin gospodarstwa, uwzględniając różnice w przestrzeni i w czasie;

3) winna sprawdzać i kontrolować funkcjonowanie administracji skarbowej;

4) spełnia rolę pomocniczą (lecz niemniej ważną) przy badaniu zjawisk życia gospodarczego, zarówno dla celów naukowych, jak i z punktu widzenia interesów poszczególnych grup gospodarstwa.

1. — Jak powiedzieliśmy, oddziaływanie polityki podatkowej na zjawiska gospodarcze może być b. dalekosiężne i w rezultacie może stopniowo przekształcać strukturę gospodarczą kraju.

Sięgnijmy do przykładów. Oto, w okresie kryzysu — zgodnie ze stosowaną wówczas metodą — obserwowaliśmy wyraźną dążność w kierunku ochrony produkcji przez obniżanie przypadających na nią ciężarów podatkowych, podczas gdy dochody już wygospodarowane były obciążane silniej (wzrastało również obciążenie spożycia i przychodów z pracy najemnej). Tą drogą więc Rząd przez odpowiednią politykę podatkową oddziaływał na koniunkturę i podtrzymywał rentowność gospodarki aktywnej. Weźmy inny przykład. W chwili obecnej istotnym czynnikiem polityki gospodarczej Rządu są ulgi inwestycyjne o szerokim zasięgu. Uznając konieczność realizacji szeregu problemów gospodarczych i pozagospodarczych, Rząd przez politykę ulg podatkowych pragnie spowodować korzystne zmiany w strukturze gospodarczej Państwa; rezygnując więc z ewentualnego zwiększonego zasięgu rozbudowy przemysłu we własnym zakresie, stwarza specjalnie korzystne warunki dla inicjatywy prywatnej w drodze preferencji i ulg podatkowych, przy równoczesnym wstrzymaniu procesu ucieczki dochodów do budowy domów mieszkalnych, nie mającej szerszego społecznego znaczenia.

Oba powyższe przykłady wskazują na pewną celowość poczynań czynnika publicznego, sięgających w głąb życia gospodarczego, które też powoli lecz konsekwentnie przeobrażają strukturę i układ gospodarczy kraju.

Odpowiedzi na pytanie, jakim kosztem i w jakim stopniu osiągnięte zostały efekty na skutek takich lub innych ulg i zwolnień podatkowych — udzielić będzie mogła jedynie statystyka.

2. — Drugą przesłanką, uzasadniającą prowadzenie statystyki podatkowej, jest badanie reakcji życia gospodarczego na rozmiar podatków, inaczej mówiąc, badanie obciążenia podatkowego i zmian, jakie pod jego wpływem następują w przestrzeni i czasie. Analiza obciążenia dochodu społecznego ciężarami publicznymi tym bardziej jest istotna i ważna, że — jak wiadomo — we wszystkich krajach obciążenie to stale wzrasta. Problem obciążenia podatkowego nie przedstawia się tak prosto jak dawniej. Przede wszystkim zyskały na znaczeniu czynniki pozagospodarcze. A poza tym, jeżeli nawet ograniczymy się do sfery czysto gospodarczej, to i wtedy nie wolno zapominać, że budżet Państwa nie może już być budżetem li tylko konsumcyjnym, gdyż Państwo nie spełnia już zadań o charakterze wyłącznie administracyjnym.

Jakkolwiek jednak obciążenie podatkowe z punktu widzenia zadań i zakresu działania Państwa ma już inną wymowę, badanie tego obciążenia z punktu widzenia zadań, jakie Państwo życiu gospodarczemu nakreśla, ma nadal bardzo istotne znaczenie. Wprawdzie Państwo może z pewnych względów zróżniczkować obciążenie poszczególnych grup gospodarstwa, tym niemniej obowiązkiem Państwa jest śledzić zacho-

dzące zmiany zarówno z punktu widzenia osiągniętych rezultatów, jak i dla utrzymania pożądanej relacji w obciążeniu.

Ten kął widzenia łączy się ściśle z badaniem oddziaływania administracji skarbowej.

Pod tym względem na zagadnienie obciążenia podatkowego rzucają ciekawe światło zmiany, jakie nastąpiły w okresie różnych faz koniunktury.

Jak wiadomo, wpływy z danin publicznych kształtowały się pod wpływem dwóch czynników: koniunktury i administracji skarbowej. W zależności od systemu podatkowego wpływ obu tych czynników jest mniej lub więcej ważki. Rozgraniczenie natomiast oddziaływania tych czynników jest niezbędne, gdyż tylko wtenczas można ocenić, w jakim stopniu zmiany były następstwem wahań koniunktury, a w jakim stopniu — działania administracji.

Przykładów w tym kierunku dostarcza okres kryzysu: podatki tzw. niesztynne reagują wówczas bardzo szybko na zmiany koniunktury, a elastyczność ich podstawy wymiaru wpływa na zmiany w wysokości tych wymiarów w stosunku proporcjonalnym do wahań koniunktury (o ile wymiary są realne); szczególnie podatek przemysłowy, realizowany w przeważnej mierze w formie zaliczek, jest najbardziej elastyczny; mniej elastyczny jest natomiast podatek dochodowy, a to z uwagi na okres jego poboru (znacznie późniejszy); natomiast podatki o sztywnym podstawie wymiaru (podatek gruntowy i od nieruchomości) reagują na wahania koniunktury bardzo powoli, przy czym reakcja ich polegać może raczej na nieściągłości.

Widzimy, że obciążenie poszczególnymi podatkami w różnych okresach cyklu koniunkturalnego ulega poważnym wahaniom. Podobnie w okresie dużej fluktuacji cen przy tym samym obciążeniu nominalnym podlega dużym zmianom realna wartość tego obciążenia. Np. dla rolników* w okresie kryzysu przy niskim — w porównaniu do roku 1928 — wskaźniku cen obciążenie wybitnie wzrosło, gdy tymczasem w podatku przemysłowym od obrotu podstawa wymiaru kurczyła się pod wpływem czynników ilościowych i wartościowych.

Obecne ożywienie gospodarcze dokonywa się jedynie przez wzrost wytwórczości i z tego względu rekonstruuje rentowność w sposób nierównomierny. Obciążenie podatkami bezpośrednimi zmienia ponownie swe działanie. Jest to więc płaszczyzna do badań zmian, jakie zachodzą w czasie.

Poza czynnikami, wyłuszczonej powyżej, będącymi odbiciem systemu podatkowego w przebiegu koniunktury gospodarczej, łączy się z tym zagadnieniem czynnik administracyjny, wyrażający się w dążności władz administracyjnych do utrzymania wymiarów — szczególnie w okresie kryzysu — na pewnym względnie sztywnym poziomie. Niewątpliwie, że wprowadzenie w życie ordynacji podatkowej (1935 r.) i wysiłki w kierunku usprawnienia administracji podatkowej — zmniejszają rozpiętość pomiędzy rzeczywistością gospodarczą i rzeczywistością skarbową. W tym kierunku wysiłki muszą być jednak nadal podejmowane z niesłabnącą energią, gdyż faktem jest, że jakkolwiek marża ta maleje, jednakże jeszcze nie znikła całkowicie. Ważnym przyczynkiem do rozważań nad tym zagadnieniem jest fakt, że gdy wartość produkcji przemysłowej w okresie kryzysu — w porównaniu do roku 1928 — spadła do ok. 30% (wskaźnik cen hurtowych, pomnożony przez wartość wytwórczości), to wskaźnik ustalo-

nych dla celów podatkowych obrotów był znacznie wyższy. Nikt nie jest w stanie dzisiaj dać odpowiedzi, czy fakt ten był następstwem usztywnienia obrotów, czy też niedociągnięć w wymiarach w 1928 r., czy wreszcie zmian ustawowych.

Przykład ten ilustruje m. in. wzajemne oddziaływanie i przenikanie dwóch czynników: koniunktury i administracji skarbowej. Przy systemie podatkowym, jaki w Polsce istnieje—biorąc pod uwagę niski udział podatku dochodowego (od dochodów fundowanych) w ogólnych wpływach z podatków bezpośrednich—zmiany koniunkturalne tym bardziej zagrażają równomierności opodatkowania. Wskazuje to na konieczność śledzenia wysokości obciążeń przez czynnik publiczny, ażeby nie nastąpiła rozbieżność między zakreślonymi celami i osiąganymi skutkami.

Operując odpowiednimi wskaźnikami gospodarczymi, zawsze jesteśmy w możności z dość dużą dokładnością kontrolować kształtowanie się życia gospodarczego na tle obciążenia daninami publicznymi.

3.—Jedną z powyższego wynika, zagadnienie obciążenia podatkowego łączy się z zagadnieniem funkcjonowania administracji skarbowej. Można by było wyliczyć wiele jeszcze zadań, jakie spełnia statystyka podatkowa na odcinku fiskalnym; ogólnie dają się one ująć stwierdzeniem, że rola statystyki z administracyjnego punktu widzenia polega na śledzeniu realności wymiarów i funkcjonowania poboru podatków, co można badać w najprzeróżniejszych fazach (wymiar, uiszczenia, zaległości, odwołania, egzekucja itp.). Pozwala to na właściwą ocenę stosowanych środków i metod pracy władz skarbowych, jak również na ocenę funkcjonowania wszystkich komórek administracji skarbowej.

4.—Wszystko to, co było wyżej powiedziane, wskazuje na fakt, że zagadnienia, wiążące się z polityką podatkową i administracją podatków, są ze sobą mniej lub więcej zespolone, i nie można przeprowadzać ściśle tej linii demarkacyjnej pomiędzy tymi dwoma zagadnieniami przy badaniu zjawisk, związanych z daninami publicznymi.

Istnieje jeszcze zagadnienie statystyki podatkowej dla badań ściśle gospodarczych. Tak jak dla celów fiskalnych statystyka gospodarcza spełnia bardzo ważną rolę, tak i dla nauki i polityki gospodarczej statystyka podatkowa jest nie mniej ważnym źródłem dociekań. Szereg prac w zakresie obciążenia podatkowego, dochodu społecznego, struktury przemysłu i handlu opiera się na danych z dziedziny statystyki podatkowej. Tak np. statystyka wymiaru i obciążenia podatkiem przemysłowym dostarcza statystyce ogólnej szeregu bardzo istotnych danych, m. in.: 1) daje dokładny spis przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych, 2) zastępuje w znacznym stopniu nie istniejącą w Polsce statystykę handlu wewnętrznego, 3) uzupełnia statystykę przedsiębiorstw przemysłowych, prowadzoną przez Główny Urząd Statystyczny.

Jak wynika z powyższego ogólnego przytoczenia danych statystycznych, którymi już dysponujemy¹⁾, są one dla badań życia gospodarczego wprost niezbędne. Niestety, dorobek statystyki podatkowej jest jeszcze bardzo skromny, co odbija się niekorzystnie na jakości i zasięgu prac w przytoczonych wyżej dziedzinach.

Ministerstwo Skarbu zapoczątkowało w 1924 r. publikację statystyki wymiarowej i poborowej podatków bezpośrednich, rozszerzając ją w 1927 r. również na statystykę obciążenia tymi podatkami poszczególnych dziedzin gospodarstwa społecznego. Ostatnie dane tej publikacji ukazały się za 1928 r. i od tego czasu aż do 1938 r. nastąpiła długoletnia przerwa.

Zaniechanie tej statystyki tłumaczy się z jednej strony brakiem kredytu na ten cel, z drugiej zaś—względnie tylko wartością ogłaszanych materiałów dla celów doraźnej polityki skarbowej wobec znacznego opóźnienia w opracowaniu tych danych (przy ręcznej metodzie wykonania). Nie mniejszą rolę odegrał tu wzgląd na konieczność odciążenia urzędów skarbowych, które w głównej mierze ponosiły ciężar tych prac.

Brak statystycznego opracowania zagadnień podatkowych dał się dotkliwie odczuć w tym okresie zarówno Ministerstwu Skarbu, jak i organizacjom gospodarczym, których ciągły nacisk w tym kierunku wskazywał, że opracowanie takie (choćby tylko pod kątem widzenia potrzeb administracji skarbowej i polityki skarbowej) przedstawia bardzo poważną wartość zarówno dla tych organizacji, jak i dla poszczególnych grup płatników.

W tych warunkach sprawa opracowania statystyki podatków bezpośrednich dojrzała do realizacji, przy czym—biorąc pod uwagę względy, wyluszczone na początku, oraz możliwość maszynowego opracowania danych statystycznych (co zapewnia aktualność ogłaszanych materiałów)—pracę tę powierzono Głównemu Urzędowi Statystycznemu.

Zapoczątkowaniem tej pracy jest wzmiankowana już publikacja, dotycząca wymiaru państwowego podatku przemysłowego za 1935 r., niebawem zaś ma się ukazać opracowanie podatku dochodowego od dochodów fundowanych¹⁾. Nie jest zadaniem niniejszego artykułu analiza tego opracowania ani też omówienie metody prac Gł. Urzędu Statystycznego—chodzi nam bowiem przede wszystkim o podkreślenie znaczenia statystyki podatkowej; spełni ona dopiero wtenczas swą rolę, gdy odpowiadać będzie tym wszystkim zadaniom, które wyżej zostały nakreślone. W tym celu statystyka ta musi objąć całość obciążeń i uchwycić wszystkie te zjawiska, które wyłaniają się na tle polityki podatkowej czynnika publicznego i działalności administracji skarbowej.

Poza podatkiem przemysłowym i dochodowym od dochodów fundowanych powstaje m. in. konieczność opracowania podatku dochodowego od uposażeń służbowych (dział II podatku dochodowego) według stopni dochodu, z ewentualnym podziałem na zasadnicze grupy zatrudnienia. Nie mniej ważne jest opracowanie podatku gruntowego według wielkości obszaru, co przy uwzględnieniu progresji i regresji oraz obciążenia dodatkami samorządowymi pozwoliłoby na obliczenie obciążenia tymi podatkami poszczególnych gospodarstw według wielkości.

Wymieniamy tylko najistotniejsze potrzeby z dziedziny statystyki podatkowej. Śmiało rzecz można, że statystyka podatkowa daje niedocenione dotychczas możliwości głębszej analizy wielu zagadnień gospodarczych. Aparat administracji skarbowej z tytułu

¹⁾ „Statystyka wymiaru państw. podatku przemysłowego za 1935 r.” („Statystyka Polski” zes. 98).

¹⁾ W b. r. ma się ukazać również opracowanie podatku przemysłowego za 1937 r.

swych zadań wkacza w różne kompleksy zjawisk gospodarczych, wykorzystanie więc tego olbrzymiego materiału faktycznego, biorąc pod uwagę wzrost potrzeb na tym odcinku, narzuca się jako niewątpliwa konieczność. Tej merytorycznej racji idą na spotkanie dwie przesłanki natury formalnej: prace władz wymia-

rowych udoskonalają się coraz bardziej, metoda opracowań tych materiałów posunęła się od 1928 r. poważnie naprzód. Wzrostowi zaś niezbędności tej statystyki odpowiada jednocześnie zmniejszony nakład pracy, potrzebnej dla jej opracowania.

M. Tyll

KRONIKA GOSPODARCZA

Ś. P. PROF. IGNACY WEINFELD. — W dn. 12 b. m. zmarł ś. p. Prof. Ignacy Weinfeld, wybitny prawnik i ekonomista, w okresie 1920÷22 Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu.

Przed wojną pracował we Lwowie w Prokuraturii Skarbu. W 1918 r. był Szefem Wydziału Skarbowego w Komisji Rządzącej b. zaboru austriackiego, a następnie Komisarzem Likwidacyjnym dla Małopolski,

Podsekretarzem Stanu w Min. Skarbu, dalej Zastępcą Dyrektora Gł. Urzędu Statystycznego (1922÷24), Prezesem Lwowskiej Izby Skarbowej (1924÷26). Ostatnio był Profesorem Uniwersytetu Jan. Kazimierza we Lwowie i Szkoły Nauk Politycznych w Warszawie. Ogłosił wiele prac statystycznych i z zakresu skarbowości.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

PLENUM SENATU

W dn. 9 marca odbyło się posiedzenie Senatu, na którym Sen. Wolf referował sprawozdanie Komisji Prawniczej o projekcie ustawy o dalszym zjednoczeniu ziem odzyskanych z Rzplitą Polską. Projekt ustawy został przez Senat jednomyślnie przyjęty.

Następnie Sen. Skoczylas, referent generalny budżetu, referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o projekcie ustawy skarbowej z preliminarzem budżetowym na rok 1939/40. Na wstępie mówca scharakteryzował sytuację polityczną na świecie, która nie wykazuje żadnych pierwiastków stabilizacji i kształtuje się pod znakiem przygotowań wojennych, co wywiera oczywiście wpływ na kształtowanie się międzynarodowej sytuacji ekonomicznej. Nic nie zapowiada stabilizacji walut, kredyt długoterminowy zagraniczny jest niezwykle utrudniony, jesteśmy świadkami gromadzenia zapasów złota, które skoncentrowane zostały głównie w 3 państwach, a przede wszystkim w Stanach Zjedn. Jesteśmy świadkami zacieśnij w walce przemysłów o rynki eksportowe, którą dyktuje chęć posiadania dewiz oraz troska o bezrobocie. W wyścigu gospodarczym świata Polska nie może pozostać w tyle; mimo że w niektórych dziedzinach już zajmuje przodujące stanowisko, jak np. w lotnictwie, ale duże zaległości, jakie ma do odrobienia w różnych dziedzinach, nie pozwalają na dotrzymanie kroku w wyścigu pracy na wszystkich polach.

Jeśli chodzi o budżety Państwa — to wykazują one od 1929/30 r. stały spadek; najniższy punkt dochody Państwa osiągnęły w 1933/34 r., gdy wynosiły zł 1915 miln. Od roku 1934/35 dochody wykazują ruch wzrostowy, osiągając w preliminarzu na 1939/40 r. kwotę zł 2 525 884 145. Wydatki państwowe nie podążały w dół za spadkiem dochodów, toteż byliśmy świadkami wielkich deficytów, z których największy był w 1933/34 r. w kwocie zł 372 miln. Deficyt budżetowy znikł w 1936/37 r., ustępując miejsca nadwyżce w kwocie zł 4 miln. W dochodach preliminowanych pozycję główną, bo 83% wszystkich dochodów, stanowią daniny publiczne i monopole. Preliminarz budżetowy, jeśli go porównać z realnymi potrzebami, jest za niski. Ponad 400 tys. dzieci w wieku szkolnym znajduje się poza szkołą, gdy liczne rzesze nauczycieli pozostają bez pracy. Dyskusja nad resorcie Ministerstwa Komunikacji wykazała duże braki tego resortu, niedostateczny stan taboru kolejowego i dróg. Zwrócono uwagę na konieczność podniesienia uposażenia urzędników państwowych, wysuwając sprawę pomocy doraźnej. Sejm podwyższył preliminarz dochodów o zł 2 710 350 — do kwoty zł 2 525 884 125, wydatki zaś o zł 2 705 780 — do kwoty zł 2 525 847 550, co zapewnia nadwyżkę dochodów w kwocie zł 36 585. Sejm dodał do projektu ustawy skar-

bowej nowy art. 7, przewidujący zużytkowanie nadwyżek budżetowych na udzielenie dodatku do uposażenia urzędników, pobierających uposażenie zł 200 oraz mających na utrzymaniu co najmniej 1 dziecko. Poza tym Sejm poczynił zmiany w art. 6 ustawy skarbowej. Komisja Budżetowa Senatu poczyniła w tekście sejmowym projektu ustawy wraz z preliminarzem budżetowym zmiany następujące: w dochodach zwyczajnych części 8 — Min. Skarbu — zmniejszono o zł 1 miln. podatek od energii elektrycznej, natomiast zwiększono o zł ½ miln. podatek od uboju oraz o zł ½ miln. odsetki od zaległości i kary. Ponadto w części 13 — Ministerstwo W. R. i O. P. — zwiększono o zł 61 tys. dotację dla Biblioteki Narodowej, w dochodach zaś zwiększono o tę kwotę wypłatę z funduszu Biblioteki Narodowej. W projekcie ustawy skarbowej wprowadzone zostały w związku z tym odpowiednie poprawki. Komisja Budżetowa przyjęła ponadto 5 rezolucyj.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Wicemarszałek Dąbkowski, Prystor, Dębski, Godlewski, Tymoszenko, Olchowicz, Tworydło, Kobyłański, Malinowski, Hasbach, Lechnicki, Rubinstein, Kamiński, Giedroyc.

*

W dn. 10 marca odbyło się posiedzenie Senatu, na którym Sen. Róg referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o preliminarzu budżetowym Prezydenta Rzplitej, zamkniętym się w wydatkach kwotą zł 3 339 370, w dochodach zaś — zł 133 730. Referent omówił prace Kancelarii Cywilnej i Gabinetu Wojskowego, podkreślając intensywność i oszczędność gospodarki. N. I. K. nie wyraziła w odniesieniu do gospodarki tej części budżetu żadnych uwag.

Następnie Sen. Barcikowski referował preliminarz budżetowy Sejmu. Wydatki wynoszą zł 3 366 480, dochody zaś — zł 214 225. Referent omówił pracę i gospodarkę Biura Sejmu, podkreślając, że N. I. K. nie znalazła przy kontroli żadnych uchybień. Komisja senacka przyjęła ten preliminarz jednogłośnie.

W dalszym ciągu Sen. Malinowski referował preliminarz budżetowy Senatu. Wydatki wynoszą zł 1 477 460, dochody zaś zł 3 230.

Następnie Wicemarszałek Stolarski referował preliminarz budżetowy Najwyższej Izby Kontroli. Działalność N. I. K. spotkała się z dużym uznaniem Komisji Budżetowej; N. I. K. ułatwia Izdom Ustawodawczym prace, dostarczając materiały, umożliwiające wszechstronną kontrolę organów rządowych. Praca N. I. K.

jest trudna i odpowiedzialna, a kierownictwo N. I. K. może być z jej wyników dumne. Jeśli chodzi o podstawy i ramy prawne—to nasuwa się konieczność nowelizacji ustawy z dn. 3/VI 1921 r. Preliminarz przewiduje wydatki w wysokości zł 5 086 960, dochody zaś w kwocie zł 155 tys.

Na tym posiedzeniu preliminarz budżetowy Prezydium Rady Ministrów referował Sen. Bisping. Referent omówił na tle sytuacji zewnętrznej sprawy wewnętrzno-polityczne Polski. Zasada silnej władzy ani w Sejmie ani w Senacie nie była kwestionowana. Konsolidacja narodu jest koniecznością, która się realizuje. Mówca poruszył sprawę administracji państwowej, mówiąc zaś o sprawach urzędniczych, podkreślił niedostateczność uposażeń funkcjonariuszów państwowych. Wydatki resortu Prezydium Rady Ministrów wynoszą w preliminarzu zł 4 165 tys., dochody zaś—zł 2 tys.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Szelańska, Zmigryder-Konopka, Barcikowski.

Następnie Wicemarszałek Dąbkowski referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wojskowych. Referent podkreślił wagę spraw obrony Państwa, docenianą przez całe społeczeństwo, omówił wyniki prac Ministerstwa na polu organizacji wojska oraz przemysłu wojennego. Dowodem tego jest Centralny Okrąg Przemysłowy, który realizuje samowystarczalność naszą pod względem zbrojeniowym, a sprzężony z życiem gospodarczym podnosi nasz potencjał przemysłowy. Na uwagę zasługują prace oświatowe wojska, które walczy skutecznie z analfabetyzmem i powrotnym analfabetyzmem. W pracach wojskowych poważnym brakiem jest sprawa motoryzacji i braki krajowego przemysłu samochodowego. Budżet wojskowy jest niewystarczający i dalsze jego powiększenie jest koniecznością państwową. Wydatki preliminowane są na zł 800 miln., dochody zaś—na zł 1 060 tys.

Preliminarz Emerytur i Zaopatrzeń referowała Sen. Szelańska. W preliminarzu widać dążność do poprawy bytu emerytów, których zaopatrzenie pozostaje przeciętnie poniżej poziomu kosztów egzystencji. Wydatki, jakimi jest obciążone Państwo z tytułu emerytur, jeśli doliczyć świadczenia P. K. P., monopolów, poczty, lasów państwowych, Zakładu Emerytalnego—wynoszą zł 321 miln. Wydatki tej części budżetu preliminowane są w wysokości zł 185 250 tys., dochody zaś—zł 43 813 tys.

Następnie Sen. Wolf referował preliminarz budżetowy Rent Inwalidzkich i Pensyj. Opieka nad inwalidami wykonywana jest w formie bezpośredniej, w formie preferowania, szkolenia itd. oraz w formie wypłaty rent. Referent wypowiada się za apelem Sejmu, aby inwalidów na Śląsku Zaolziańskim i ziemiach odzyskanych zaliczyć do kategorii A i B, ponieważ jest to w całości okrąg przemysłowy, gdzie życie i byt ludności zależne są od przemysłu. Jeśli chodzi o kapitalizację rent—to odbywa się ona w sposób ostrożny z uwzględnieniem celowości. Komisja Senatu wypowiedziała się za poprawką Sejmu, aby zwiększyć pozycję na zaopatrzenie uczestników walk o niepodległość kosztem zmniejszenia wydatków na renty. Wydatki referowanej części budżetu wynoszą zł 101 801 tys.

W dalszym ciągu posiedzenia Sen. Przedpełski referował preliminarz Ministerstwa Poczty i Telegrafów. Referent omówił działalność przedsiębiorstwa pocztowego, które musi być przedsiębiorstwem dochodowym, uwzględniającym potrzeby Państwa oraz wymogi gospodarstwa społecznego. Analiza działalności przedsiębiorstwa pocztowego wykazuje duży i stały postęp, a niektóre jego działy stoją na poziomie wyższym niż na zachodzie Europy. Wydatki Min. Poczty i Telegrafów preliminowane są w wysokości zł 2 090 tys., dochody — zł 4 850, wpłata zaś przedsiębiorstwa pocztowego przewidziana jest w wysokości zł 26 miln.

W końcu posiedzenia Sen. Miklaszewski referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Komunikacji. Stan komunikacji w Polsce pozostawia wiele do życzenia; specjalnie

drogi wodne znajdują się w bardzo niekorzystnej sytuacji i na transporty wodne przypada w Polsce 1% ogółu transportów. Od 1934 r. prowadzimy intensywniejszą pracę w kierunku rozbudowy dróg wodnych. Sprawozdawca omawia szczegółowo sprawę regulacji rzek, a w pierwszym rzędzie Wisły. Jeśli chodzi o stan kolejnictwa—to mamy duże zaległości w taborze i w dziedzinie odnowienia torowisk. Polska przewozi na swych kolejach po cenach najniższych w Europie. Gdyby podwyższyć cenę przewozu do granic opłacalności—wszystkie sprawy renowacji byłyby załatwione. W dziedzinie lotnictwa mamy doskonałe rezultaty i nie tylko że pokrywamy własne potrzeby, ale zaczynamy eksportować sprzęt lotniczy. Wydatki resortu komunikacji preliminowane są w wysokości zł 75 850 tys., dochody zaś—zł 37 970 tys. Wpłata P. K. P. do Skarbu Państwa przewiduje się w wysokości zł 12 miln.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Semkowicz, Zarzycki, Dębski, Bruski, Puławski, Pacześniak i Przedpełski. Na zakończenie przemawiał Pan Minister Komunikacji J. Ulrich, obrazując pracę swego resortu oraz odpowiadając na poruszone w dyskusji zagadnienia.

*

W dn. 11 marca odbyło się posiedzenie Senatu, na którym Sen. Tomaszewicz referował sprawozdanie Komisji Budżetowej o preliminarzu budżetowym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Referent poddał analizie całokształt stosunków politycznych w Państwie, kładąc specjalny nacisk na konieczność konsolidacji politycznej i koncentracji sił, gdyż tylko własnymi siłami możemy przezwyciężyć każdy kryzys. Mówca przechodzi następnie do omawiania zagadnień narodowościowych i uporządkowania organizacji społecznych. Polityka wewnętrzna na wszystkich jej szczeblach realizuje zasadę służby dla Państwa, wprężania do pracy dla Państwa najszerszych kół społeczeństwa. Na Komisji Budżetowej Senatu znalazła ona ocenę i pełne uznanie. Preliminarz budżetowy w wydatkach figuruje z kwotą zł 211 480 tys., w dochodach zaś zł 15 639 tys.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Miłaszewski, Radziwiłł Ks. Machay, Ks. Zelek, Zmigryder-Konopka, Przedpełski, Horodyński, Starzyński, Hasbach, Katelbach, Kornke, Bundzyłak i Bruski.

*

W dn. 13 marca odbyło się posiedzenie Senatu, na którym sprawozdanie Komisji Budżetowej o preliminarzu budżetowym Ministerstwa Wyzn. Rel. i Ośw. Publ. referował Sen. Dobaczewski. Budżet resortu oświaty wzrósł w porównaniu z liczbami poprzednich budżetów, jednak nie może pokryć potrzeb. Nie został zrealizowany postulat powiększenia co roku ilości etatów nauczycielskich w szkolnictwie powszechnym o 4 tys. Powszechnie nauczanie, jeśli by miało być w pełni zrealizowane, wymaga 25 tys. etatów nauczycielskich. Jeśli chodzi o ocenę systemu nauczania w noworeformowanej szkole średniej—to trudno wydać o tym sąd, gdyż reforma dopiero realizuje się.

Rozwój państwowego szkolnictwa postępuje, jeśli chodzi o ilość szkół, powoli; mamy 307 szkół średnich państwowych, prywatnych zaś—462. W roku bieżącym powstały 22 gimnazja prywatne. Ze względu na znaczenie prywatnych szkół średnich powinno się popierać ich zakładanie, udzielając pomocy przez przydzielanie etatów do szkół państwowych. Jeśli chodzi o rozmieszczenie średnich szkół państwowych—to pozostawia ono dużo do życzenia. Szkoły zawodowe wykazują stały i duży rozwój, liczba uczniów stale się zwiększa, zwłaszcza na stopniu wyższym. Tylko licea pedagogiczne mają zmniejszony napływ kandydatów. Rozwój zawodowych szkół kształcących wzmógł się po uchwaleniu w 1938 r. ustawy, regulującej pokrywanie przez Skarb Państwa $\frac{2}{3}$ kosztów utrzymania tych szkół. Mimo że jesteśmy państwem rolniczym—ilość szkół rolniczych jest wciąż szczupła; w roku bieżącym było ich 192, w czym państwowych—47, samorządowych 70, reszta—prywatne. Na rok przyszły preliminuje się 200 szkół.

Zagadnienie kształcenia nauczycieli szkół powszechnych nasuwa szereg zastrzeżeń. Kształcenie to odbywa się albo w liceach pedagogicznych albo w pedagogiach po ukończeniu liceum ogólnokształcącego. Sytuacja materialna nauczycielstwa jest niedostateczna. Nauczyciele szkół powszechnych domagają się zniesienia XI i X grupy uposażenia, a nauczyciele szkół średnich domagają się, aby z chwilą nominacji otrzymywali grupę VIII i mieli możliwość awansowania aż do grupy V. Dzyderaty nauczycielstwa wysuwają dodatki rodzinne i zwrot opłat szkolnych. Niskie uposażenie nauczycieli sprawia, że młodzież stroni od tego zawodu.

Referent przechodzi do omawiania studiów na uczelniach akademickich. Reforma tych studiów winna iść w kierunku przystosowania ich do wymagań życia praktycznego, jest ona trudna i skomplikowana. Daje się zaobserwować, że liczba młodzieży w zakładach naukowych państwowych maleje, w prywatnych zaś zwiększa się. Potrzebne jest powołanie do życia komitetu do studiów nad zatrudnieniem młodzieży, aby na szereg lat móc ściśle ustalić liczby zapotrzebowania na fachowców w Polsce. Mówca analizuje sprawę ekscesów na uczelniach akademickich, podkreślając, że autonomia wyższych uczelni nie może być wykorzystywana dla rozgrywek politycznych, kierowanych spoza murów uczelni. Komisja Budżetowa Senatu podwyższyła o zł 61 tys. kredyty na naukę, przeznaczając je na uzupełnienie zbiorów Muzeum Narodowego.

Pozycja, dotycząca celów kulturalnych i artystycznych, została podwyższona o zł 600 tys., z czego zł 500 tys. przeznaczony jest na Operę Warszawską, a zł 100 tys. na orkiestrę Filharmonii Warszawskiej. Kredyty na muzykę są 10-krotnie niższe, niż przed 10 laty.

Referent przechodzi do omawiania zagadnienia kształcenia przedpoborowych, zapoczątkowanego w 1936 r. Ogółem w 1936/37 r. na kursach dla przedpoborowych kształciło się 43 tys., w 1937/38 r. — 96 tys., a w 1938/39 r. — 200 tys. W roku ubiegłym na tych kursach pracowało 12 500 nauczycieli, którzy dali dowód wielkiej ofiarności społecznej; wynagrodzenie ich wynosiło gr 50 za godzinę. Rozwinięcie tej akcji jest bardzo wskazane, možnaby dzięki niej zatrudnić bezrobotnych nauczycieli.

Globalne wydatki na oświatę wyniosą w 1939/40 r. zł 401 111 520, dochody zaś tego resortu wynoszą zł 32 758 160.

Po referencie zabrał głos Pan Minister W. R. i O. P. Prof. Świętosławski, wygłaszając przemówienie, obrazujące prace i osiągnięcia resortu oświaty.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Zarzycki, Katelbach, Rembieliński, Ks. Błaziński, Bartel, Łepki, Ks. Nosalewski, Stolarski, Ślaski, Kolankowski, Miklaszewski, Miłaszewski, Pulnarowicz, Ks. Zelek, Hasbach, Zmigryder-Konopka, Dębski, Bruski, Jędrusik.

*

W dn. 14 marca odbyło się posiedzenie Senatu, na którym Sen. Głowacki referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Sprawiedliwości. Przedłożony preliminarz nie odbiega od preliminarzy z lat poprzednich. Wysokość budżetu jest zasadniczo niedostateczna, co wpływa hamująco na działalność resortu. Pewne zwiększenie budżetu w b. r. — o zł 3-5 miln. — wpływa z kilku przyczyn: naturalnego przyrostu ludności, powiększenia obszaru Państwa, zwiększenia liczby spraw. Referent omawia działalność resortu w dziedzinie uporządkowania stanu prawnego, zatrzymując się nad zagadnieniem inflacji ustaw. Zagadnienie odpowiedniego uposażenia sędziów i prokuratorów ciągle jeszcze jest w sferze studiów. Również pilną sprawą jest zrównanie uposażeń sędziego grodzkiego i okręgowego, poza tym aktualna jest sprawa przyznania lokalnych dodatków sędziom i prokuratorom na terenach odzyskanych. Omawiając sprawę notariatu, referent stwierdza, że winna ona ulec pewnej rewizji, szczególnie w dziedzinie rozbudowy samorządu notarialnego. W sprawie obrotu nieruchomościami nastąpić powinno uproszczenie. Nowy ustrój adwokatury wymaga element polski. Na podkreślenie zasługują starania Ministerstwa w sprawie poprawy bytu aplikantów sądowych. W dziedzinie więziennictwa położono kres dalszemu wzrostowi przeludnienia więzień.

W dziedzinie opłat sądowych wydaje się niesłusznym przepis, zwalniający od opłat sądowych Skarb Państwa oraz wszelkie podmioty prawne, w których imieniu występuje Prokuratura Generalna; powoduje to uszczerbek dla Min. Sprawiedliwości, gdyż płaci ono koszty postępowania w razie przegrania sprawy. W sprawie zwalniania niektórych osób prawnych od kosztów sądowych — Komisja Budżetowa wyraziła opinię, że stosowanie tych zwolnień należałoby w przyszłości ograniczyć do wyjątkowych wypadków. Najwyższa Izba Kontroli, opiniując działalność władz i urzędów resortu sprawiedliwości — stwierdza dalszą stopniową poprawę. Wydatki Ministerstwa Sprawiedliwości wyrażają się sumą zł 95 010 tys., dochody zaś — zł 38 600 tys.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Fichna, Szelągowska, Horodyński, Lelek, Fudakowski, poczem Senator-sprawozdawca odpowiadał na głosy w dyskusji.

Następnie, Sen. Kobyłański referował preliminarz budżetowy Ministerstwa Przemysłu i Handlu. W Polsce musimy dążyć do przekształcenia się z państwa rolniczego na państwo przemysłowe, aby 50% ludności pracowało w przemyśle, a 50% — na roli. Uprzemysłowienie pozwoli na intensyfikację kultury rolnej oraz stworzy warunki dla sfinansowania reformy rolnej. Mówca wylicza warunki, w których to uprzemysłowienie może być osiągnięte: 1) nieodzowne jest zwiększenie naszego potencjału technicznego w systemie obrony Państwa; 2) należy w pełni wyzyskiwać surowce krajowe oraz zastąpić ich wywóz wywozem wytworów przemysłowych; 3) należy dążyć do rozwoju małych i średnich warsztatów przemysłowych jako uzupełniających wytwórczość wielkoprzemysłową; 4) musi nastąpić udoskonalenie metod pracy produkcji przemysłowej — przy jednoczesnym ograniczeniu importu surowców zagranicznych i rozbudowie produkcji krajowych surowców zastępczych; 5) realizacja urządzeń gospodarczych w skali państwowej; 6) rozbudowa urządzeń gospodarczych dla handlu; 7) wychowanie i wykształcenie zawodowe w dziedzinie przemysłu, górnictwa i handlu. Mówca podkreśla, że realizacja uprzemysłowienia Polski dokonywa się ze źródeł publicznych. Akcja inwestycyjna, realizowana przez Rząd, obejmuje następujące dziedziny działalności: 1) budowę fabryk uzbrojenia; 2) budowę przemysłu lotniczego; 3) rozbudowę produkcji obrabiarek przez fabryki uzbrojenia, co ma duże i doniosłe znaczenie dla życia gospodarczego, 4) prace poszukiwawcze bogactw naturalnych, 5) zastosowanie surowców zastępczych i zorganizowanie ich produkcji, 6) reorganizację hutnictwa żelaznego i koksownictwa, 7) elektryfikację i gazyfikację kraju, 8) reorganizację handlu zagranicznego, 9) rozwój portu w Gdyni oraz floty morskiej i rybołówstwa, 10) poza tym akcją tą objęty jest program wychowawczy oraz ulgi w odniesieniu do przemysłu.

Mówca zwraca uwagę na konieczność zwiększenia wywozu — i to nie tylko artykułów rolnych, ale przede wszystkim przemysłowych. Omawiając działalność spółek akcyjnych w Polsce, referent podkreśla, że wielką rolę w nich odgrywa kapitał żydowski, który poza tym stanowi znaczną większość w handlu hurtowym i detalicznym oraz w rzemiośle. W przemyśle w Polsce kapitał zagraniczny stanowi 42,9%, na drugim miejscu stoi kapitał żydowski, dopiero na trzecim stoi kapitał polski. Mimo ciągłych nawoływań do spolszczenia handlu — sprawa ta nie znajduje się dotychczas na drodze realizacji.

W przedłożonym przez Rząd preliminarzu Sejm poczynił poprawki, polegające na przeniesieniu z wydatków zwyczajnych z dz. 1 § 9 — remont i konwersja nieruchomości — kwoty zł 100 tys. do § 9 — nieruchomości w dziale 3 wydatków nadzwyczajnych. Komisja Budżetowa uchwaliła preliminarz w brzmieniu, przez Sejm uchwalonym. Wydatki preliminowane są w wysokości zł 55 495 tys., dochody zaś — w wysokości zł 31 400 tys. Wpływy z przedsiębiorstw i zakładów, podlegających Ministerstwu Przemysłu i Handlu, są następujące: wpływy z przedsiębiorstw nieskomercjalizowanych o kapitale mieszanym i wydzierżawionych — zł 2 482 600; wpływy z nadeń górniczych i terenów naftowych — zł 460 200; kopalnia rudy „Staszic” — zł 200 tys.; wpływy z przedsiębiorstw skomercjonalizowanych: „Polmin” — zł 262 200; kopalnia „Brzeszcze” — zł 283 tys., Zjedno-

czone Fabryki Związków Azotowych w Młóścicach i Chorzowie—zł 2 110 800. Dopłaty ze Skarbu Państwa przewidziane są do przedsiębiorstw: huta ołowiu i srebra w Sierzbicy—zł 31 500, Żupa Solna w Łączynie—zł 25 300. Ogółem biorąc, wpływy z przedsiębiorstw wynoszą zł 5 798 800.

W dyskusji zabierali głos Senatorowie: Barcikowski, Klarnier, Ślaski, Beczkowicz, Gnoiński, Semkowicz, Zmigryder-Konopka, Bruski, Szelągowska, Drozdowski.

Następnie P. Wiceminister Przemysłu i Handlu A. Rose wygłosił następujące przemówienie:

„Poczynania Ministerstwa Przemysłu i Handlu w ścisłym porozumieniu ze sferami gospodarczymi składają się — według terminologii, użytej przez Pana Ministra Romana — na „narodową politykę gospodarczą”. Naczelnym zadaniem tej polityki jest szybkie uprzemysłowienie kraju. Mam wrażenie, że zawsze i ciągle podkreślać trzeba, że polska polityka przemysłowa zawierać musi cechy dynamizmu, czyli musi dążyć do zmiany obecnego stanu rzeczy. Dzisiejsza debata udowodniła jeszcze, że tezy tej już w Polsce specjalnie bronić nie potrzeba, gdyż wszystkie sfery — nie tylko przemysłowe, nie tylko kupiectwo, nie tylko rzemiosło, ale również i rolnictwo oraz szerokie warstwy tzw. konsumenckie — rozumieją, że tylko rozbudowa produkcji poza rolnictwem doprowadzić może polskie życie narodowe na właściwe tory i doprowadzić polski stan gospodarczy do tego dobrobytu, który jedynie odpowiedzieć może naszym aspiracjom narodowym.

Poruszę teraz kilka specjalnych działów, zaczynając od polityki kupieckiej.

W skrócie powiedzieć można, że wady strukturalne handlu, odziedziczone przez Polskę Niepodległą, nie mogą być kwestionowane. Jest również faktem, że polityka reglamentacyjna, kartelowa itd., która rozwinęła się po wojnie, wprowadzić może do stosunków handlowych moment statyczny, petryfikując, że tak powiem, ten wadliwy stan rzeczy.

Idzie o to, żeby potężne instrumenty polityki gospodarczej wykorzystać w sposób zgodny z interesami Państwa i społeczeństwa i ze specjalnymi środkami, jakimi nowoczesna polityka Państwa rozporządza w zakresie kształcenia zawodowego kupiectwa, w zakresie akcji kredytowej itp. Wszytko to musi się złożyć na tę polską politykę kupiecką, nad której podstawami i metodami Ministerstwo Przemysłu i Handlu pracuje w ścisłym kontakcie ze zorganizowanym polskim kupiectwem.

Przechodzę do polityki rzemieślniczej. Długa lista skarg na poszczególne działy polityki gospodarczej niewątpliwie ma z punktu widzenia potrzeb rzemiosła swoje uzasadnienie. Ale nie ulega również wątpliwości, że przewekslowanie na wszystkich odcinkach polityki gospodarczej na tory przemysłowe nie może być tylko wynikiem prac Min. Przemysłu i Handlu, nawet gdyby był zrealizowany postulat koncentracji gospodarczej na odcinku rzemieślniczym w resorcie Ministerstwa Przemysłu i Handlu. To musi być wynik pracy samego rzemiosła.

I dlatego jak najmocniej Ministerstwo Przemysłu i Handlu poparło w zeszłym roku te wysiłki rzemiosła, które zmierzały do zwolnienia organizacji rzemieślniczych od ograniczeń dawnej ustawy przemysłowej. Ograniczenia te w tej chwili padły i organizacje rzemieślnicze mają nieograniczone pole działania przed sobą i muszą fakt ten należycie wykorzystać. Jesteśmy w Ministerstwie przekonani, że wykorzystanie to nastąpi wówczas dopiero, jeżeli samorząd rzemieślniczy, dzisiaj, śmiem twierdzić, niedostatecznie jeszcze zakorzeniony w naszym rzemiosle, nawiąże należyłą łączność z najszerszymi sferami rzemieślniczymi.

Dalsze zagadnienie, które specjalnie zainteresowanie wzbudza w Min. Przemysłu i Handlu — to zagadnienie surowców krajowych, a zwłaszcza surowców włókienniczych.

Celem naszym jest, aby na wzór tego, co ma miejsce w innych państwach, będących w zbliżonym do nas położeniu, zastąpić surowce zagraniczne mniej więcej w zakresie 25% surowców przywożonych. Ta kwota 25% praktycznie nie została jeszcze nigdzie przekroczona, i przypuszczam, że przedstawia i w naszych warunkach, na razie przynajmniej, pewne maksimum. Program ten dotychczas realizowany jest u nas zaledwie w połowie. Zasadniczo bierzemy pod uwagę wszystkie surowce, które w kraju produkowane być mogą, a więc przede wszystkim len i konopie łącznie z kotoniną, jak również sztuczne włókna celulozowe, a wreszcie sztuczne włókna kazeinowe (lanital).

Zadaniem naszym musi być zapewnienie należytego zbytu dla surowców krajowych, i mam wrażenie, że pod tym względem mamy wobec producentów surowców krajowych sumienie czyste. Nie można jednak prowadzić na tym odcinku — jeżeli tak można powiedzieć — polityki próżni i wstrzymywać dopływ surowców zagranicznych, chociaż surowców krajowych nie ma, jeżeli rynek produktów włókienniczych potrzebuje, a życie gospodarcze Polski surowców tych dostarczyć nie może.

Przyrost przywozu bawełny w ostatnich 3 latach powiększył się istotnie, ale też konsumpcja na głowę ludności znakomicie wzrosła w ciągu tego czasu, bo wyniszczenie było w zakresie artykułów włókienniczych po kryzysie specjalnie głębokie, i nie możemy dziś powrócić do liczb sprzed lat, zapominając o wielomilionowym przyroście ludności.

A więc jeżeli przy pełnym zapewnieniu zbytu dla surowców krajowych, jednak rynek wymaga dalszych produktów włókienniczych, to mam wrażenie, że choćby w tym celu, ażeby nie rozwierały się przysłowiowe nożyce cen, musimy temu niezbędnemu przywózowi zadość uczynić. Ale nie zwalnia to nas od trwałej troski o to, żeby odsetek krajowych surowców konsekwentnie, stale i programowo wzrastał. W chwili obecnej pracujemy nad tym, aby w roku 1940 dalszy poważny przyrost konsumpcji krajowych surowców zrealizować.

Jeżeli chodzi o te surowce, które ziemie wschodnie interesują, tj. o len i konopie, to tutaj bardzo poważny wysiłek będzie musiał być zrobiony na odcinku produkcji rolnej.

Jeżeli idzie o konopie, które są tańsze z tych dwóch surowców i bardziej wobec tego nadają się do stosowania — to jeszcze w tej chwili konopie w produkcji rolnej odgrywają rolę na pewno zupełnie niedostateczną. Jesteśmy przekonani, że przez zapewnienie zbytu dla tego włókna produkcja rolna za zapotrzebowaniem nadąży.

Trudniej trochę przedstawia się kwestia zapewnienia należytego zbytu materiałów czysto lnianych. To, że w szeregu państw zachodnich, bogatszych od nas, konsumpcja na głowę ludności tkanin czysto lnianych jest większa — jest faktem. Konsumpcja tkanin czysto lnianych jest funkcją zamożności społeczeństwa. To, co przy naszym stanie zamożności można zrobić, oczywiście zrobić należy. Ale pamiętać trzeba o tym, że zastępowanie tanich tkanin tym droższym produktem jest rzeczą szczególnie trudną.

Co do inwestycji w Gdyni, to maksimum tego, co można robić, robimy — z chwilą, kiedy budżet Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przeszło 50% przeznaczają się na cele morskie.

Sprawa dostosowania ustroju portu Gdyni do potrzeb życia gospodarczego jest w toku ostatecznego — mam wrażenie — opracowania. Idzie o to, ażeby rzeczywiście nastąpiło usprawnienie i uelastycznienie administracji portu w ten sposób, ażeby Gdynia nie utraciła nadzrodzonego charakteru portu polskiego w życiu gospodarczym”.

GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ

PRZEMYSŁ NAFTOWY

WYNIKI TORPEDOWANIA W ROPICY POLSKIEJ.—W Ropicy Polskiej w otw. „Zawisza Nr 18” — po dowierceniu w grudniu 1938 r. z głęb. 323 m produkcji 4·3 t ropy dziennie—w lutym b. r. przeprowadzono torpedowanie. Po torpedowaniu uzyskano początkowo dość znaczną produkcję wybuchową, dochodzącą do 15 t ropy dziennie, a następnie—po wyrobieniu zasypów—zaczęto wydobywać z otworu ok. 8·5 t ropy dziennie.

Teren Ropica Polska znany jest od 1880 r. z 33 studni naftowych o rocznej produkcji ok. 280 t ropy, w 1888 r.—630 t; w 1903 r. kopalnie unieruchomiono. W 1936 r. podjęto na nowo wiercenia i wydobyto 71 t ropy, w 1937 r.—914 t, w 1938 r.—3 241 t, w styczniu zaś 1939 r.—500 t. Ostatnio zatem wyróżnia się ten teren produkcją spośród sąsiednich kopalń, jak: Szymbark, gdzie wydobyte wynosi 10 t miesięcznie, Siary—12 t, Sękowa—31 t, Ropica Ruska—33 t.

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY

PRZEMYSŁ WŁÓKIENNICZY W STYCZNIU 1939 R.—Warunki rozwoju przemysłu włókienniczego nie uległy poważniejszym zmianom w miesiącu sprawozdawczym. Produkcja utrzymywała się na ogół na poziomie z grudnia ub. r., wykazując raczej wzmoczenie w odnośnych przemysłach przetwórczych tkackich niż w półfabrykatakach. Zatrudnienie całego przemysłu zmniejszyło się w porównaniu z grudniem ub. r. (152 274 robotników—wobec 150 278 robotnikom w styczniu b. r.), wykazując jednocześnie poprawę w stosunku do stycznia ub. r. (144 244). Obroty na rynku handlowym utrzymywały się w skali poprzedniego miesiąca, przy czym wzrosło-

wi tych obrotów w zakresie artykułów zimowych nie sprzyjało ciepło, utrzymujące się w tym miesiącu. Sytuacja finansowa przemysłu i handlu była na ogół korzystna, przy czym liczba zaprotestowanych weksli w okręgu łódzkim spadła w porównaniu z grudniem ub. r., wynosząc w styczniu b. r. 22 588 sztuk na sumę zł 2 631 tys.

Ceny surowców włókienniczych kształtowały się nieznacznie zwyżkowo. Wskaźnik cen hurtowych, obliczony dla tych surowców przez Gł. Urząd Stat., wynosi w styczniu 32·5 (1928 r.=100), gdy tymczasem w grudniu ub. r.—32·2. Ceny bawełny północno-amerykańskiej wykazały pewną tendencję zwyżkową—najwyższa cena dla bawełny gatunku „Goodmiddling 29/32 inch” wynosiła—wg danych Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi—12·45 centów amer. za 1 lbs. wraz z clem. Zniżka natomiast wystąpiła w bawełnie egipskiej, której cena najwyższa—wg tychże danych—dla gatunku „Sakellaridis” wynosiła 9·60 d za 1 lbs. (najniższa—9·35).

W wełnie ceny utrzymywały się na poziomie z grudnia ub. r., wynosząc—wg danych Konwencji Przędzalń Wełny Czesankowej (w zł za 1 kg cif Gdynia basis prana): australijska Merino średnie runo—5·88, Buenos-Aires—Merino prima A—5·40, Buenos Aires Crossbrad C—4·44.

Ceny juty znacznie zwyżkowały, dla gatunku „First” kształtując się na poziomie £ 19.15÷22.15 (w grudniu ub. r. £ 18.12.6÷19.12.6) za 1 t, przy gat. zaś „Blitz” £ 18.5÷21.5 (w grudniu ub. r. £ 17.5÷18.17.6). W cenach szmat zmian nie odnotowano.

W zakresie cen półfabrykatów sytuacja nie uległa również zmianie. Wskaźnik cen hurtowych wynosi za styczeń b. r. 47·7 (grudzień ub. r.—47·7). Przędza wełniana czesankowa nadal więc kształtowała się na poziomie zwyżkowym, nie uległy zatem jej ceny spodziewanej redukcji. Wskaźnik cen tkanin nieznacznie podniósł się, mianowicie z 55·5 w grudniu ub. r. do 55·6 w styczniu b. r.—poziom cen tkanin jest więc prawie taki sam, jak w poprzednim miesiącu.

Przywóz włókienniczy w styczniu b. r. w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. przedstawiał się następująco:

Nazwa towaru	S t y c z e ń				Wzrost (+) lub spadek (—) w 1939 r. w stosunku do 1938 r.			
	1 9 3 8		1 9 3 9		ton		% wagi	
	ton	tys. zł	ton	tys. zł	ton	% wagi	tys. zł	% wartości
Bawełna i odpadki	6 251	9 851	5 949	8 497	— 302	5	— 1 354	13
Wełna surowa (nieprana)	993	3 057	1 253	2 905	+ 260	26	— 152	5
„ prana	306	1 906	467	1 952	+ 161	52	+ 46	2
Odpadki wełniane	151	774	109	630	— 42	27	— 144	19
Wełna owcza czesana	176	1 306	247	1 489	+ 71	40	+ 183	14
Juta i odpadki	1 567	854	1 354	644	— 213	13	— 210	24
Szmaty	1 193	1 409	1 141	1 381	— 52	4	— 28	2
Surowce razem:	10 637	19 157	10 520	17 498	— 117	1	— 1 659	8
Przędza bawełniana	141	914	147	911	+ 6	4	— 3	0·3
„ wełniana	81	1 027	81	924	—	—	— 103	10
„ z jedwabiu naturalnego . .	20	551	24	628	+ 4	20	+ 77	14
Półfabrykaty razem:	242	2 492	252	2 463	+ 10	4	— 29	1
Tkaniny bawełniane	59	799	47	670	— 12	20	— 129	16
„ wełniane, półwełniane — odzieżowe	1	26	1	24	—	—	— 2	8
„ z jedwabiu naturalnego	0	75	1	92	+ 1	—	+ 17	20
Inne artykuły włókien. niewymienione	234	1 227	238	1 227	+ 4	2	—	—
O g ó ł e m:	11 173	23 776	11 059	21 974	+ 114	1	— 1 802	7

Zmiany w omawianym przywozie w stosunku do stycznia ub. r. są na ogół nieduże. Zmniejszenie wartości przywozu o zł 1 802 tys. (7%) przy jednoczesnym minimalnym wzroście wagowym (o 1%) jest następstwem dalszej niżkowej tendencji cen surowców i artykułów włókienniczych. Ujemne saldo w obrocie artykułami włókienniczymi z zagranicą wynosi za styczeń b. r. zł 15 967 tys., gdyż przy imporcie, wyrażającym się kwotą zł 21 974 tys., eksport wyniósł zł 6 007 tys. W porównaniu ze styczniem ub. r. saldo to jest mniejsze zaledwie o zł 1 008 tys. (eksport w styczniu ub. r. — zł 6 801 tys.).

Stosunkowo poważniejsze odchylenia zanotować należy w imporcie surowcowym. Zmniejszenie pozycji przywózowej bawełny jest spowodowane udziałem w produkcji przędzalniczej kotoniny i sztucznego włókna ciętego celulozowego. W poszczególnych okresach miesięcznych męgą zatem powstawać nieznaczne procentowe różnice in minus względnie in plus w stosunku do ub. r., niemniej jednak w planie rocznym przewidziana jest na bież. rok taka sama ilość bawełny,

jak w ub. r. Podkreślić z naciskiem należy, iż na okres kontyngentowy styczeń÷luty b. r. zostały przydzielone dewizy przez Komisję Dewizową na bawełnę ściśle w ramach ustalonego zapotrzebowania i dlatego—wbrew rozszerzanym różnym wiadomościom—nie może być w tych warunkach mowy o niedostatecznym zaopatrzeniu przemysłu w ten surowiec.

Odmienne natomiast przedstawiała się w tym okresie kontyngentowa sprawa aprowizacji przemysłu wełnianego, gdyż wobec wzrostu zamówień państwowych i samorządowych został zmniejszony w pewnym stopniu przydział dewiz dla przemysłu wełnianego zgrzebnego na pokrycie normalnych potrzeb rynkowych. Wykazany w statystyce powyższej wzrost importu wełny niepranej wpływa z faktu nieproporcjonalnie małego przywozu tej wełny w styczniu ub. r. Podniesienie się pozycji wełny pranej wiąże się z wspomnianymi wyżej zamówieniami państwowymi. Wzrost przywozu wełny czesanej jest wynikiem m. in. wzmoczonego tempa produkcyjnego przemysłu czesankowego.

Spadek importu juty jest w b. r. zjawiskiem normalnym, łączącym się ze stosowaniem domieszki lnu do juty w tym przemyśle. Różnice in minus występować będą w następnych miesiącach w zakresie przywozu juty ze znacznie większą wyrazistością. Przywóz szmat utrzymywał się na poziomie stycznia ub. r., przy czym nieznaczna pozycja tego przywozu tłumaczy się niesezonowym okresem produkcyjnym, zwłaszcza okręgu białostockiego.

W imporcie półfabrykatów i wyrobów gotowych włókienniczych nie obserwujemy dotąd pożądanej, nie automatycznej, lecz uzasadnionej całością sytuacji włókiennictwa, redukcji przywozu.

Bawełna była importowana w styczniu b. r. z następujących krajów: ze Stanów Zjedn. 32 580 q wartości zł 4 523 tys., z Egiptu 10 379 q—zł 1 800 tys., Brazylii 6 007 q—zł 817 tys., Indyj Brytyjskich 3 376 q—zł 394 tys., Konga Belgijskiego 2 500 q—zł 330 tys., Peru 1 557 q—zł 242 tys. W stosunku do analogicznego miesiąca ub. r. zmniejszył się przywóz ze Stanów Zjedn. o 7 723 q, z Turcji o 839 q, natomiast wzrost przywozu zaznaczył się z Egiptu o 3 808 q, Brazylii o 3 942 q, Indyj Brytyjskich o 289 q, Peru o 912 q.

Włna surowa nieprana pochodziła z następujących krajów: z Argentyny 6 639 q wartości zł 1 332 tys., Australii 4 596 q—zł 1 230 tys., Urugwaju 731 q—zł 218 tys., Związku Południowo-Afrykańskiego 560 q—zł 122 tys. W porównaniu ze styczniem ub. r. zaznaczył się poważny—i spodziewany zresztą—wzrost przywozu wełny argentyńskiej, mianowicie o 3 577 q (tj. o ponad 100%), oraz z Urugwaju, jednocześnie zaś z natury rzeczy spadła pozycja wełny australijskiej o 395 q i ze Związku Południowo-Afrykańskiego o 1 178 q.

Kierunki importu wełny pranej kształtowały się, jak niżej: Anglia—1 399 q wartości zł 659 tys., Belgia 1 158 q—zł 520 tys., Urugwaj 1 006 q—zł 362 tys., Nowa Zelandia 412 q—zł 131 tys., Australia 202 q—zł 90 tys., Argentyna 266 q—zł 88 tys. I w przywozie tego surowca uwidoczniły się dość poważne zmiany, odnoszące się do zwiększenia importu z Urugwaju o 906 q, Argentyny o 136 q, Anglii o 451 q, Nowej Zelandii o 393 q—kosztem zmniejszenia przywozu wełny australijskiej o 293 q i częściowo belgijskiej.

Sytuacja w przemyśle przedziałniczym bawełnianym doznała pewnego pogorszenia zarówno od strony produkcji, jak i zbytu, mimo iż styczni należy z reguły do okresu sezonowego. Spadek produkcji wywołany został opóźnieniem, jakie nastąpiło w rozpoczęciu produkcji w I połowie stycznia b. r. na skutek przedłużenia okresu świątecznego. Wzmoczone tempo pracy w II połowie tego miesiąca nie zrównoważyło jednak powstałego niedoboru produkcyjnego z pierwszej połowy, w wyniku czego—według danych Zrzeszenia Producentów Przędzy Bawełnianej—produkcja tego półfabrykatu wyniosła w miesiącu sprawozdawczym zaledwie 3 367 t, wykazując spadek w stosunku do grudnia ub. r. (wg tychże danych—4 330 t), jak i do stycznia ub. r. (4 010 t). Zbyt omawianej przędzy był wprawdzie mniejszy niż w grudniu ub. r. (4 066 t) i styczniu ub. r. (4 128 t), gdyż wyniósł zaledwie 3 535 t, jednak przewyższał produkcję, co wiąże się z rozpoczęciem sezonu letniego w tkactwie bawełnianym. W związku z tym stanem rzeczy zmniejszyły się nieznacznie zapasy tej przędzy. Odpowiednikiem sytuacji w dziedzinie wytwórczości tego półfabrykatu jest zmniejszenie o 21% w stosunku do grudnia ub. r. uruchomienia przedziałni, należących do Zrzeszenia Producentów Przędzy Bawełnianej. Uruchomienie to, wyrażone w przeciętnej ilości godzin pracy jednego wrzeciona w tygodniu, wyniosło w miesiącu sprawozdawczym zaledwie 37,8. W zakresie cen przędzy bawełnianej nie obserwowano odchyłań od poziomu, na którym ceny te ukształtowały się po zeszlencowej ostatniej niższe.

W dziedzinie produkcji tkanin bawełnianych przejawiało się sezonowe ożywienie. Na rynku handlowym widoczne było zainteresowanie firm hurtowych tkaninami letnimi, które uwidatniło się w postaci konkretnych zamówień na te tkaniny. Obroty natomiast tkaninami zimowymi, na skutek ciepłej niesprzyjającej pogody były nieznaczne, co wpłynęło na to, iż sytuację w zakresie handlu tymi tkaninami uznać należy za niezbyt korzystną. Ceny tkanin bawełnianych nie uległy obniżce.

Produkcja przędzy wełnianej czesankowej—wg danych Konwencji Przędzalni Wełny Czesankowej w Polsce—wyniosła w styczniu b. r. 763 t, co stanowi co prawda wzrost w stosunku do stycznia ub. r. (648 t), ale jest natomiast spadkiem w porównaniu z grudniem ub. r. (838 t). Stosunkowo znaczne wzmoczenie produkcji tego półfabrykatu w stosunku do stanu ze stycznia ub. r. jest w pewnym stopniu zapowiedzią pomyślnego rozwoju tej ważnej gałęzi wytwórczości. Zaznaczyć trzeba, że i w tym przemyśle styczeń jest okresem produkcyjnym, nastawionym na wytwórczość materiałów letnich. Zbyt przędzy wełnianej czesankowej osiągnął w miesiącu sprawozdawczym 857 t łącznie z eksportem (115 t), co stanowi nie tylko polepszenie sytuacji w stosunku do wyników w styczniu ub. r. (łącznie 785 t), lecz również i do rezultatów w grudniu ub. r. (łącznie 757 t). Z danych tych widzimy, że na skutek wzmoczonego zapotrzebowania, wywołanego nasileniem wytwórczości w tkactwie wełnianym czesankowym, konsumpcja przekroczyła wytwórczość tego półfabrykatu. W wyniku powyższego stosunku produkcji do konsumpcji zmniejszyły

się składy przędzy wełnianej czesankowej w porównaniu ze styczniem ub. r. do 1 410 t (styczeń ub. r.—1 927 t). Stan uruchomienia przedziałni, należących do Konwencji Przędzalni Wełny Czesankowej, wyniósł 88,5% w stosunku do 1 zmiany, przy czym czynnych było 320 688 wrzecion.

W przemyśle wełnianym tkackim następstwem przygotowań do sezonu letniego było zwiększone natężenie wytwórczości. Obroty na rynku handlowym odnosiły się w słabym stopniu do tkanin zimowych, w wyższym natomiast stopniu objęły one tkaniny letnie, stanowiące główny przedmiot zainteresowania handlu hurtowego. Obroty te w stosunku do stycznia ub. r. wykazały poprawę, mimo iż właściwy okres sprzedaży artykułów letnich przypada na luty. Przeważały transakcje z dostawą na dalsze terminy. Ceny tych tkanin kształtowały się na poziomie niezmiennym.

W dziedzinie produkcji kotoniny nastąpiła poprawa, produkcja ta wzrosła w stosunku do grudnia ub. r., niemniej jednak nie osiągnęła wysokości, przewidzianej w programie zużycia tego surowca—z uwagi na to, iż nie wszystkie wytwórnie kotoniny wytwarzają kotoninę, odpowiadającą obecnym warunkom technicznym. Ze względu na to, iż ilości, ustalone na rok 1939 wspomnianym programem produkcyjnym, będą musiały być w tym roku dotrzymane, liczyć się więc należy z koniecznością zwiększenia wytwórczości tego włókna w następnych miesiącach—po linii tej idzie akcja ze strony zainteresowanych czynników urzędowych.

Przemysł włókien syntetycznych zarówno celulozowych, jak kazeinowanych przystąpił do wzmoczonej wytwórczości tych surowców zastępczych, których zbyt w przemyśle włókienniczym jest zapewniony. Szczególne wzmoczenie produkcji i zbytu przejawiało się w przemyśle sztuczno-jedwabnym, co częściowo wiąże się z poprawą sytuacji na odcinku przędzy z jedwabiu sztucznego, częściowo zaś z poprawą na odcinku sztucznych włókien ciętych. Zbyt przędzy sztuczno-jedwabnej obejmował głównie rynek wewnętrzny.

Produkcja przędzy jutowej i jutowo-lnianej—wg danych Biura Sprzedaży Wyrobów Fabryk Jutowych—podniosła się z 1 145 t w styczniu ub. r. do 1 371 t w miesiącu sprawozdawczym. Również wytwórczość tkanin i worków jutowych wykazała wzrost, wynosząc 1 015 t (styczeń ub. r.—960 t). Zwiększeniu skali produkcyjnej przędzy, tkanin i worków jutowych towarzyszyło jednocześnie wzmoczenie konsumpcji tych artykułów. W związku z rozszerzeniem eksportu rolnego uległa wydatnemu podwyższeniu pozycja tzw. eksportu pośledniego, mianowicie z 85 t w styczniu ub. r. do 183 t w omawianym okresie. Zauważyć przy tej sposobności należy, że pozwolenia na przywóz zagranicznych worków jutowych w trybie odprawy warunkowej udzielane są wyjątkowo i to w przypadkach krótkich terminów dostaw artykułu eksportowanego, w zasadzie natomiast pokrywanie potrzeb na worki w tzw. eksporcie poślednim odbywa się przez przemysł krajowy, a to głównie z uwagi na moment zatrudnienia krajowych wytwórci, co jest szczególnie istotne w związku z polityką stopniowego zastępowania w zakresie potrzeb rynku wewnętrznego artykułów jutowych wyrobami lnianymi lub konopnymi. Uruchomienie fabryk, zrzeszonych w Biurze Sprzedaży Wyrobów Fabryk Jutowych, wyniosło 74,76%, przy czym czynnych było 18 857 wrzecion. Ceny artykułów jutowych, jak również lniano-jutowych kształtowały się na dotychczasowym niezmiennym poziomie.

Przemysł włókienniczy białostocki pracował przy znacznym osłabieniu tempa produkcyjnego, a to dlatego, że styczeń jest dla tego okręgu okresem niesezonowym—zarówno w odniesieniu do rynku wewnętrznego, jak i eksportu. Wytwórczość włókiennicza wyniosła w styczniu b. r. 320 t, w czym tkaniny wełniane stanowią pozycję 300 t. W porównaniu z grudniem ub. r. oznacza to spadek o 105 t, w stosunku zaś do stycznia ub. r. stanowi natomiast zwiększenie o 100 t. Uruchomienie przemysłu białostockiego wyniosło w miesiącu sprawozdawczym 50% w stosunku do jednej zmiany, czyli uległo redukcji w stosunku do grudnia ub. r. (75%). Odpowiednikiem stanu produkcyjnego jest zatrudnienie, które określa się w styczniu b. r. liczbą 1 700 robotników, gdy natomiast w grudniu ub. r. zatrudnionych było 2 500 robotników. Zbyt dotyczący przeważnie dostaw państwowych, obroty natomiast na rynku wewnętrznym były nieduże, czego wyrazem są odnośne liczby, mianowicie ogólny zbyt łącznie z dostawami państwowymi osiągnął 265 t, podczas gdy w ub. r. — 470 t, a w styczniu ub. r. — 520 t.

W okręgu bielskim dało się zaobserwować w omawianym miesiącu wzmoczenie produkcji zarówno w przemyśle zgrzebnym, jak i czesankowym, co pozostaje w związku z produkcją na sezon letni. Na rynku handlowym przejawiało się również zainteresowanie tkaninami letnimi, obroty zaś tkaninami zimowymi nie były większe niż w ub. r. W przemyśle lnianym i konopnym produkcja utrzymywała się na poziomie poprzedniego miesiąca, pewne natomiast ożywienie wytwórczości wystąpiło w przemyśle konfekcyjnym; produkcja stożków do kapeluszy nie wykazała poważniejszych odchyłań w stosunku do poprzedniego miesiąca.

EKSPORT WŁÓKIENNICZY W STYCZNIU 1939 R.—Wywóz włókienniczy kształtował się w miesiącu sprawozdawczym niezbyt pomyślnie ze względu na okres niesezonowy. Wg danych delegatur Państwowego Instytutu Eksportowego w Łodzi i Białymstoku oraz Zrzeszenia Eksporterów Wyrobów Włókienniczych w Bielsku, wywóz ten zmniejszył się w styczniu b. r. o 26% w porównaniu z analogicznym miesiącem ub. r.—głównie z uwagi na znaczną redukcję eksportu białostockiego, który w styczniu ub. r. wykazał przejściowe koniunkturalne natężenie. Dane dla poszczególnych okręgów za styczeń b. r. przedstawiają się następująco:

O k r ę g	S t y c z e ń				Różnica w 1939 r.	
	1938		1939		w stos. do 1938 r.	
	q	tys. zł	q	tys. zł	tys. zł	% wart.
Łódzki	2 212	1 680	2 566	1 583	— 97	6
Białostocki	1 660	853	301	132	— 721	84
Bielski	549	317	695	399	+ 82	25
Razem:	4 421	2 850	3 562	2 114	736	26

Przedmiotem wywozu z okręgu łódzkiego były następujące ważniejsze artykuły: przędza wełniana czesankowa 1153 q wartości zł 834 tys., tkaniny wełniane 95 q—zł 96 tys., tkaniny bawełniane niebarwione 98 q—zł 44 tys., tkaniny bawełniane barwione 400 q—zł 182 tys., odzież 615 q—zł 247 tys., materiały i wyroby dziane 97 q—zł 94 tys., materiały filcowe 26 q—zł 18 tys., tkaniny pluszowe, welwety i baranki półwełniane 19 q—zł 19 tys. W porównaniu ze styczniem ub. r. zaznaczył się wzrost wywozu odzieży o zł 94 tys., materiałów i wyrobów dzianych o zł 29 tys., tkanin wełnianych o zł 57 tys., natomiast spadek wywozu objął przędzę wełnianą czesankową—o zł 116 tys., oraz tkaniny bawełniane barwione o zł 184 tys. Udział najważniejszych artykułów w wartości ogólnej wywozu łódzkiego przedstawia się następująco (w %—ach): przędza wełniana czesankowa—52, odzież—15, tkaniny bawełniane—14, tkaniny wełniane—6 oraz materiały i wyroby dziane—6.

Wyroby włókiennicze łódzkie znajdowały zbyt na następujących rynkach (w tys. zł): Holandia—299, Anglia—285, Kolumbia—185, Egipt—107, Szwecja—103, Zw. Pol.-Afryk.—97, Stany Zjedn.—87, Czecho-Słowacja—54. Z ogólnej liczby 37 krajów odbiorczych—na rynki pozaeuropejskie wywieziono towarów za zł 692 tys., tj. 43%.

Wywóz przędzy wełnianej czesankowej kierowany był głównie do (w tys. zł): Holandii—243, Kolumbii—179, Anglii—107, Szwecji—66. Zwiększenie wywozu tego półfabrykatu, będącego zresztą najważniejszym artykułem w wywozie okręgu łódzkiego, mogłoby nastąpić w drodze dopuszczenia tego eksportu na rynki clearingowe, szczególnie zaś na rynek turecki, który w ub. r. odebrał tej przędzy z Polski na sumę ok. zł 2 miln.

W dziedzinie wywozu tkanin wełnianych sytuacja kształtowała się pomyślnie, przy czym głównymi odbiorcami byli (w tys. zł): Anglia—26, Indie Bryt.—25, Egipt—14.

Tkaniny bawełniane znajdowały zbyt (w tys. zł): Egipt—93, Palestyna—20, Zw. Pol.-Afryk.—16, Irlandia—18. Podkreślić należy, że obecny stan wywozu tkanin bawełnianych ulec powinien poprawie ze względu na istniejące możliwości eksportowe do Z. S. R. R., wynikające z układu handlowego, jaki został zawarty ostatnio z tym krajem. Możliwość te obejmują również i inne artykuły włókiennicze, zwłaszcza tkaniny wełniane czesankowe i nieczesankowe, półwełniane itp.

Pozycja wywozu białej, odzieży i konfekcji wykazuje wzrost zarówno z okręgu łódzkiego, jak i z innych okręgów. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego, obejmujących wywóz z całego obszaru celnego polskiego, eksport ten wyniósł 865 q wartości zł 633 tys., gdy w analogicznym okresie ub. r. odzież stanowiła w wywozie 450 q wartości zł 372 tys. Z danych tych wynika, iż wywóz odzieży—po likwidacji S. E. O.—już przejawia tendencję rozwojową. Z omawianej grupy towarów wywieziono w styczniu b. r. odzieży męskiej z tkanin bawełnianych za zł 129 tys., z tkanin wełnianych za zł 280 tys., płaszczy, palt męskich z tkanin bawełnianych za zł 129 tys. Odbiorcami głównymi odzieży były: Niemcy, Anglia i Szwecja.

Miesiące sprawozdawczy wykazuje wydadne polepszenie sytuacji eksportowej w dziedzinie rękawiczek, gdyż wartość wywozu tego osiągnęła zł 62 tys., stanowiąc początek przewidywanej szerszej akcji wywozowej na teren Stanów Zjedn. Udział tego rynku wynosi zł 45 tys., angielskiego zaś zł 11 tys. Wyroby dziane bawełniane o wartości zł 31 tys. (poza rękawiczkami) były eksportowane na rynek Zw. Pol.-Afrykańskiego.

Przeciętna wartość 1 q eksportowanych artykułów z okręgu łódzkiego w styczniu b. r. wynosiła zł 616, co w porównaniu z grudniem ub. r. oznacza dość znaczny jej spadek (zł 667), przy czym wartość 1 q ważniejszych artykułów wynosiła: przędza wełniana i półwełniana—zł 722, tkaniny wszelkie i wyroby dziane—zł 626, odzież i konfekcja—zł 402.

Zmniejszenie wywozu z okręgu białostockiego wiąże się z tym, iż styczeń jest wybitnie okresem niesezonowym, w którym

realizowane są z reguły prawie jedynie dostawy na teren Zw. Pol.-Afrykańskiego. Okres ten jest wyszukiwany dla przygotowań do nadchodzącego sezonu. W b. r. zostały przez Komisję Standaryzacyjną w Białymstoku ustalone warunki wywozu na szereg najważniejszych rynków, przy czym główny nacisk położony został na kwestie uzyskiwanych cen eksportowych, a to w celu ewentualnego przeciwdziałania wzajemnej konkurencji. Zainteresowanie artykułami włókienniczymi białostockimi ze strony odbiorców zagranicznych jest na ogół duże, przy czym zaczynają już napływać poważniejsze zamówienia. Należy liczyć się z tym, że rok bieżący przyniesie wzmocnienie tempa eksportowego tego okręgu, zwłaszcza iż sytuacja na rynkach Dalekiego Wschodu, jak również na rynku Indji Brytyjskich ulega już obecnie poprawie w zakresie zwiększenia możliwości eksportowych.

W omawianym miesiącu eksport białostocki odbywał się na następujące rynki (w tys. zł): Związek Pol.-Afryk.—96, Kolumbia—17; mniejsze ilości wywieziono do Syrii i Indji Brytyjskich. Udział tkanin wełnianych nieczesankowych stanowił w całym wywozie ledwie 44 q wartości zł 16 tys., koców 39 q—zł 19 tys., a gros wywozu stanowiła odzież.

Przeciętna wartość eksportowa artykułów włókienniczych, wywiezionych z okręgu białostockiego, wynosiła zł 438, co stanowi pewien wzrost w stosunku do przeciętnej, wynoszącej za 1938 r. zł 420.

Wywóz z okręgu bielskiego obejmował następujące artykuły: tkaniny wełniane 82 q wartości zł 172 tys., przędzę lnianą 391 q—zł 107 tys., stożki wełniane 50 q—zł 54 tys., tkaniny bawełniane 19 q—zł 22 tys., tkaniny lniane 39 q—zł 18 tys., wyroby konopne 71 q—zł 13 tys., płótno żaglowe 42 q—zł 13 tys. W stosunku do stycznia ub. r. wywóz włókienniczy bielski wzrósł w styczniu b. r. dość poważnie, przy czym wzrost zaznaczył się w tkaninach wełnianych o zł 50 tys., w przędzy lnianej o zł 30 tys. Wywóz tkanin wełnianych kierowany był do 18 krajów, w tym głównie do (w tys. zł): Jugosławii—55, Szwajcarii—24, Finlandii—28, Szwecji—17, zmniejszył się zaś do Węgier.

Stożki i kapelusze były eksportowane do następujących krajów (w tys. zł): Zw. Pol.-Afrykańskiego—19, Chin—11, Nowej Zelandii—10, Urugwaju—9. W artykule tym obserwujemy coraz większe zmiany kierunkowe, nie mniej jednak pozycja wywozu do Stanów Zjedn. stale maleje, to samo dotyczy rynku angielskiego—dwóch najważniejszych uprzednio ośrodków zbytu.

W wywozie przędzy lnianej partycypowały (w tys. zł): Niemcy—53, Anglia—18, Jugosławia—19, Związek Pol.-Afryk.—11, Węgry—6.

Przeciętna wartość eksportowa 1 q wyrobów włókienniczych bielskich wynosiła w styczniu b. r. zł 574, co stanowi w stosunku do przeciętnej za 1938 r. nieznaczny przyrost (zł 542).

Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego o g ó l n y w w ó z włókienniczy, obejmujący Dz. VIII taryfy celnej oraz grupę 78 (kapelusze, czapki), wyniósł w styczniu b. r. 32 196 q wartości zł 6 007 tys.—wobec 28 059 q wartości zł 6 801 tys. w styczniu 1938 r. Zmniejszenie tego eksportu wyraża się kwotą zł 794 tys., co stanowi 12%. Udział grupy lnu wynosi w styczniu b. r. 19 160 q wartości zł 2 440 tys. (w 1938 r.: 17 909 q—zł 2 576 tys.). Dane te wskazują, iż eksport włókienniczy przetwórczy wyniósł 13 036 q wartości zł 3 567 tys. (w ub. r.: 10 150 q—zł 4 225 tys.). Spadek pozycji wywozowej lnu jako surowca jest więc stosunkowo nieduży; sytuacja na tym odcinku wywozu ulegnie, przyspieszczać należy, zdecydowanej poprawie w związku z realnymi możliwościami zbytu tego surowca do Niemiec—na tle ostatnio zawartego układu clearingowego. Jako najważniejsze rodzaje wywiezionego w styczniu b. r. surowca lnianego wymienić należy: len międlony 2 628 q—zł 349 tys., len trzpany 2 648 q—zł 435 tys., len czesany 123 q—zł 28 tys., pakuly lniane 12 129 q—zł 1 270 tys. Odbiorcami pakul lnianych były (w tys. zł): Anglia—454, Belgia—261, Czecho-Słowacja—228; Niemcy—125, lnu zaś trzpanego: Belgia—119, Niemcy—129, Anglia—87. Len międlony znajdował zbyt (w tys. zł): w Belgii—106, Niemczech—103, Czecho-Słowacji—84. Wywóz przędzy lnianej wykazał poprawę, wywieziono bowiem 454 q wartości zł 161 tys. (w ub. r. 272 q—zł 86 tys.), natomiast tkaniny lniane wykazały redukcję do ilości 365 q wartości zł 123 tys. (w ub. r.: 552 q—zł 208 tys.). Zauważyć należy, iż prowadzone są na terenie czynników urzędowych oraz odnośnej organizacji eksportowej prace, mające na celu intensyfikację eksportu artykułów lnianych.

St. W.

PRZEMYSŁ CHEMICZNY

EKSPORT PRODUKTÓW CHEMICZNYCH W ROKU 1938

Wartość wywozu produktów chemicznych w roku 1938 wyrażała się kwotą zł 50 935 tys., utrzymała się więc na poziomie z 1937 r. (zł 51 017 tys.). Jeżeli porównać rezultaty, osiągnięte w wywozie chemicznym—to przekonamy się, że po wyeliminowaniu fluktuacji cen wywóz

w 1929 r., który w liczbach absolutnych był najwyższy, przeliczony na ceny z 1938 r. stanowił zaledwie zł 43 m.ln. W ten sposób wywóz w latach 1937 i 1938 osiągnął najwyższy, nie notowany dotychczas, poziom, wykazując nadto tendencję do stabilizacji. Również i udział wywozu produktów chemicznych w ogólnej wartości eksportu z Polski, wynoszący 4-4%, utrzymał się na poziomie z 1937 r. Wynik ten należy uznać za pomyślny, jeśli się weźmie pod uwagę, że, na ogół biorąc, koniunktura światowa na rynku chemikalij kształtowała się w 1938 r. niekorzystnie dla naszego wywozu, co znalazło swój wyraz w poważnej obniżce cen eksportowych wielu produktów chemicznych. I tak np. przeciętna cena wywozu 1 t bieli cynkowej spadła w 1938 r. w porównaniu z 1937 r. z zł 600 na zł 445, przędzy jedwabiu sztucznego—z zł 6 000 na zł 4 850; również spadły znacznie ceny eksportowe żelazokrzemu, terpentyny, smoły drzewnej i wielu innych artykułów. W tych warunkach utrzymanie się wartości wywozu produktów chemicznych na poziomie z 1937 r. świadczy o tym, że spadek cen zrekomensowany został w wielu pozycjach wywozowych zwiększeniem volumenu wywozu.

Rozwijające się w całym świecie tendencje autarkiczne i idący z nimi w parze protekcyjizm celny i ograniczenia dewizowe—zaznaczyły się szczególnie ostro w dziedzinie ochrony przez poszczególne kraje własnych przemysłów chemicznych. Z drugiej znów strony, eksporter polski, wywołując produkty chemiczne na rynki wolnodewizowe, liberalne pod względem przywozu, musi walczyć z konkurencją krajów, posiadających wielokrotnie silniej rozbudowane przemysły chemiczne od naszego oraz dysponujących od dawna rozgałęzionymi stosunkami handlowymi na całym świecie. W 1938 r. szczególnie ostro dała się odczuć w zakresie chemikalij konkurencja Stanów Zjedn. w krajach Ameryki Południowej i Środkowej, dalej—wzrost ekspansji na większości rynków wywozu niemieckiego i belgijskiego. Coraz poważniejsze również wysiłki eksportowe zaczyna robić Anglia, zmuszona do tego stale rosnącym ujemnym saldem bilansu handlowego.

Przechodząc do analizy wywozu produktów chemicznych w 1938 r., należy stwierdzić, że w eksporcie pojawił się szereg nowych artykułów, które w roku poprzednim praktycznie nie były wywożone. Wymienić tu należy przede wszystkim: alkohol metylowy, róg sztuczny (kalolit), papier wiskozowy (tomofan), morfinę, eter etylowy i szereg innych. Nie są to duże pozycje, w każdym razie jednak świadczą o tym, że przemysł chemiczny rozszerza stale wachlarz wywożonych produktów.

Wywóz artykułów chemicznych, stanowiących poważniejsze pozycje w wywozie chemicznym, przedstawiał się w 1938 r. w sposób następujący (w tonach i w tysiącach zł; w nawiasach—dane za rok 1937):

Produkt	Waga	Wartość
Sole potasowe	74 569 (84 803)	6 684 (7 603)
Makuchy	28 707 (11 696)	4 590 (1 754)
Benzol surowy	11 074 (9 834)	4 242 (3 985)
Siarczan amonu	33 096 (64 017)	4 160 (7 793)
Biel cynkowa	9 033 (8 093)	4 027 (4 854)
Benzol oczyszczony	8 528 (6 548)	3 477 (2 834)
Smoły	41 060 (42 128)	3 331 (3 676)
Superfosfaty	25 051 (19 338)	2 442 (2 034)
Saletry	14 891 (1 510)	2 250 (546)
Karbid	9 160 (9 846)	2 010 (2 286)
Soda	9 755 (13 134)	1 363 (1 776)
Kleje roślinne	2 961 (2 172)	989 (749)
Chlorek amonu	2 024 (1 822)	634 (534)
Kwasy karbolowe	532 (635)	602 (701)
Potaż i węgiel wywarowy	1 970 (1 945)	593 (495)
Klej kostny i skórny	594 (252)	567 (240)
Śrut i mąka kostna	3 806 (2 766)	516 (356)
Przędza jedwabiu sztucznego	99 (201)	481 (1 180)
Cerata	170 (232)	397 (537)
Azotniak	2 548 (2 568)	381 (374)
Węgiel drzewny	3 561 (2 687)	346 (251)
Naftalin	1 559 (1 597)	340 (516)
Chlorany i nadchlorany sodu i potasu	338 (325)	296 (278)
Żelazokrzem	557 (805)	249 (290)
Wytwory farmaceutyczne	7 (7)	244 (176)
Gliny i faiby	194 (118)	230 (157)
Siarczan miedzi	350 (229)	212 (133)

Wartość eksportu każdego z pozostałych produktów chemicznych nie przekraczała zł 200 tys.

Największy spadek wywozu—zarówno pod względem wagowym (30 920 t), jak i wartościowym (zł 3 600) wykazał siarczan amonu. Pamiętać trzeba jednak o tym, że liczby wywozu siarczanu amonu w 1937 r. nie dają należytego materiału porównawczego. W 1937 r. bowiem wykorzystywany był przez polskich eksporterów zaległy, przysługujący nam na mocy umowy z Międzynarodowym Syndykatem, kontyngent—i dlatego liczby z 1937 r. były wyjątkowo wysokie. Kontyngenty eksportowe na siarczan amonu i azotniak zostały w 1938 r. całkowicie wyczerpane. Spadek wywozu siarczanu amonu został częściowo zrekomensowany przez znaczne zwiększenie wywozu saletry wapniowej. Siarczan amonu wywożony był głównie do Japonii, Chin, Portugalii, Francji i Finlandii, saletra wapniowa do Finlandii, a azotniak do Czecho-Słowacji. Ceny eksportowe nawozów azotowych uległy w roku sprawozdawczym nieznacznej poprawie. Międzynarodowa umowa, regulująca eksport nawozów azotowych, została odnowiona na dalsze 3 lata, z możliwością przedłużenia jej do 5 lat. Nowa umowa przyniosła dla strony polskiej pewną zmianę na korzyść co do wielkości przyznanych nam kontyngentów wywozowych.

Eksport soli potasowych, również regulowany porozumieniem międzynarodowym, wykazał w roku sprawozdawczym spadek ilościowo o 10 230 t, wartościowo—o zł 919 tys. Spadek ten spowodowany był ogólnym zmniejszeniem się kwot eksportowych, w ramach porozumienia, z powodu spadku konsumpcji nawozów potasowych na rynkach Dalekiego Wschodu (Japonia) oraz na rynku amerykańskim. Zbyt na rynkach europejskich—z wyjątkiem Czecho-Słowacji—kształtował się pomyślnie.

Znaczny spadek wartości wywozu w okresie sprawozdawczym, bo sięgający ok. 17% (zł 827 tys.), wykazała biel cynkowa. Należy jednak podkreślić, że spadek ten spowodowany został wyłącznie przez obniżkę na giełdach światowych cen cynku, od których uzależnione są ściśle ceny bieli cynkowej. Wagowo bowiem wywóz ten znacznie się zwiększył (o 940 t, czyli o ponad 10%), mimo zawieszenia transakcyjnych, z których pomocy korzystał w 1937 r. wywóz bieli na rynki zamorskie (Indie Hol., Bryt., Brazylia).

Zbyt przędzy jedwabiu sztucznego na rynkach zagranicznych napotykał na poważne trudności—przede wszystkim na skutek bardzo ostrej konkurencji przędzy japońskiej i włoskiej. Ceny eksportowe przędzy sztucznego jedwabiu utrzymywały się na bardzo niskim poziomie, leżącym poniżej jakiegokolwiek kalkulacji. Utrata poważnego rynku odbiorczego, jakim była doniedawna Czecho-Słowacja, również przyczyniła się do spadku wywozu przędzy sztucznego jedwabiu z Polski. Wartość tego wywozu spadła w okresie sprawozdawczym o ok. 60% (zł 700 tys.) w stosunku do 1937 r.

Wywóz karbidu w 1937 r. stał na wyjątkowo wysokim poziomie, trudnym do utrzymania na dłuższą metę, nic więc dziwnego, że w roku sprawozdawczym odnotowany został spadek wywozu o 680 t. Głównym rynkiem odbiorczym była, jak i w roku poprzedzającym—Anglia.

Jeżeli chodzi o produkty węglowodorne—to spadek wywozu wykazały naftaliny oraz krezole, ze względu na wydatne osłabienie zapotrzebowania rynków odbiorczych na te produkty.

Poza tym spadek wywozu (o 3 380 t i zł 413 tys.) wykazał eksport sody, kierujący się—jak zwykle—do krajów bałtyckich (Łotwa, Estonia i Finlandia), smoły drzewnej, siarczanu sodu i kilku innych artykułów. Spadek wywozu w wielu wypadkach tłumaczy się wzrostem zapotrzebowania rynku krajowego.

Przechodząc do artykułów, których wartość wywozu w 1938 r. zwiększyła się w stosunku do 1937 r., należy wymienić benzol surowy (wzrost wywozu o zł 257 tys.) i benzol oczyszczony (zł 643 tys.). Istniejące nadwyżki produkcyjne benzolu wywożone były, bez większych trudności, za granicę—głównie w clearingu polsko-niemieckim.

Wartość wywozu superfosfatów zwiększyła się o zł 408 tys., przy czym superfosfaty wywożone były wyłącznie przez fabryki gdańskie do Prus Wschodnich.

Zwiększył się prawie 4-krotnie eksport saletry (o zł 1 704 tys.), głównie saletry wapniowej, wzrost wykazał wywóz klejów roślinnych (o zł 240 tys.), ciężkich olejów z węgla kamiennego (o zł 120 tys.), węgla drzewnego (o zł 95 tys.), chlorku amonu (o zł 100 tys.), siarczynu miedzi (o zł 79 tys.), glin i farb (o zł 73 tys.). Znaczny wzrost obrotów eksportowych wykazał w roku sprawozdawczym przemysł kostno-klajowy, dzięki znacznemu powiększeniu się ilości surowca, jaką miał do dyspozycji. Prowadzona w dalszym ciągu intensywnie zbiórka kości wykazała w roku sprawozdawczym wzrost o 29% w stosunku do 1937 r. Wartość wywozu kleju kostnego zwiększyła się z górą 2-krotnie (o zł 327 tys.), mączki zaś kostnej i rogowej o ok. zł 190 tys. Jest to tym bardziej godne podkreślenia, że w 1938 r. ceny eksportowe wywożonych przez tę gałąź przemysłu chemicznego artykułów spadły: kleju kostnego o ok. 10%, śrutu kostnego o ok. 15%, mączek kostnych o ok. 30÷50%.

Na szczególne podkreślenie zasługuje również wzrost wywozu w roku sprawozdawczym barwników (o zł 62 tys.) oraz wyrobów farmaceutycznych (o zł 68 tys.). Wywóz tych produktów, wysoko

uszlachetnionych i zawierających w swej cenie poważny odsetek kosztów robocizny, jest eksportem szczególnie korzystnym dla gospodarstwa narodowego.

Na zakończenie należy wyrazić nadzieję, że w obecnym roku poważny udział w wywozie produktów chemicznych weźmie przemysł Śląska Zaolziańskiego. Trzy poważne przedsiębiorstwa chemiczne, istniejące na Śląsku Zaolziańskim, produkują rozległą gamę wytworów chemicznych, wśród których nie brak również typowo eksportowych produktów, jak: sacharyna, biel cynkowa, sól glauberska i inne. Znaczny również udział w eksporcie wezmą, niewątpliwie, koksownie zaolziańskie, wytwarzające zarówno surowe produkty węglopochodne (smoly, benzol surowy, siarczan amonu), jak i produkty wyżej uszlachetnione (naftalen, krezol).

Mgr T. Chęciński

PRZEMYSŁ CUKROWNICZY

UDZIAŁ MNIEJSZYCH I WIĘKSZYCH GOSPODARSTW ROLNYCH W KONTYNGENCIE BURACZANYM — p. niżej.

ROLNICTWO

UDZIAŁ MNIEJSZYCH I WIĘKSZYCH GOSPODARSTW W KONTYNGENCIE BURACZANYM

Rynek buraków cukrowych jest bodaj jedynym w Polsce rynkiem ziemiopłodów o obrotach regulowanych. Wolne obroty rynkowe burakami cukrowymi, przeznaczonymi na produkcję cukru, nie są dokonywane, odbiorca jest plantatorowi znany z góry: plantator dostarcza cukrowni zakontraktowaną na 6 miesięcy przed okresem zbioru ilość, a ewentualne nadwyżki zbioru, nie przyjęte przez tę cukrownię, może odstąpić — za jej wiedzą — innemu plantatorowi. Cukrownie w umowie z plantatorem już w marcu ustalają ceny i warunki dostawy buraków w nadchodzącym roku gospodarczym, niewiele różniące się na obszarze całego kraju. Przy znacznie wzmózonej konsumpcji cukru i zwiększonych obrotach cukrowni — przerób buraków był w 1937/38 r. o przeszło 70% większy niż w 1933/34 r., a o ok. 30% niż w 1935/36 r. — roku obniżki cen cukru i odpowiednio cen buraków. Cena buraków — wobec niezmienniej ceny cukru w okresie ostatnich 3 lat — utrzymuje się na prawie niezmiennym poziomie.

Wpływy ze sprzedaży buraków cukrowych są w budżecie rolnika-dostawcy cukrowni jedną z najpewniejszych pozycji; we wczesnym okresie roku rolniczego, pod koniec września, kiedy zbiór buraków może być oszacowany z dość dużym przybliżeniem, rolnik może ustalić wysokość wpływów z tego źródła. Przychód gotówkowy rolnictwa ze sprzedaży buraków na produkcję cukru jest znaczny, przekracza bowiem zł 100 miln. i sięga 25% sumy, na jaką się szacuje przychód ze sprzedaży 4 zbóż.

Udział poszczególnych grup wielkościowych gospodarstw rolnych w przychodzie ze sprzedaży buraków nie jest równomierny. W 1933/34 r. udział mniejszej własności w kontyngencie buraczanym wynosił ok. 15%¹⁾; rozpoczęta w 1936/37 r. interwencja czynników oficjalnych spowodowała wzrost udziału mniejszej własności: w 1938/39 r. wynosi on 41% kontyngentu. Wzrost ten odbył się przede wszystkim drogą przydzielania mniejszej własności przyrostu kontyngentu buraków, wywołanego zwiększoną konsumpcją cukru. Podział kontyngentu uprzywilejowuje dotychczas gospodarstwa rolne o obszarze większym od 50 ha. Wprawdzie liczba plantatorów-właścicieli gospodarstw mniejszych jest poważna i znacznie większa od liczby właścicieli gospodarstw większych, nie odpowiada to jednak zasadniczemu układowi — układowi o znacznej przewadze udziału gospodarstw większych w wysokości dostaw buraków cukrowych.

Jak widać z ponższego zestawienia, opracowanego na podstawie danych za rok 1938/39 Związku Cukrowni, udział gospodarstw mniejszych, uprawiających 82% gruntów orn. ch kraju¹⁾, w kontyngencie buraczanym wynosi zaledwie 41%; na 18% gruntów orn. ch, należących do większej własności, przypada 59% kontyngentu. Biorąc pod uwagę liczby przeciętne, manowicie iloraz z podzielenia ilości zakontraktowanych buraków przez liczbę plantatorów odpowiedniej grupy — otrzymujemy, iż gospodarstwo o obszarze mniejszym od 50 ha dostarcza 130·5 q buraków, co po podzieleniu przez plon z 1 ha mniejszej własności w 1937 r. (brak jeszcze danych, dotyczących wysokości plonów w 1938 r.) daje zbiór z 0·6 ha; gospodarstwo o obszarze większym dostarcza 3 747 q, co stanowi zbiór z 16 ha, po uwzględnieniu odpowiedniego plonu większej własności.

Udział mniejszej i większej własności rolnej w kontyngencie buraczanym w kamp. 1938/39

Rozm. ziem	Gospodarstwa o obszarze:			
	mniejszym od 50 ha	większym lub równym 50 ha	mniejszym od 50 ha	większym lub równym 50 ha
	liczby bezwzględne		udział %-owy	
Liczba plantatorów — w tys.	110	104·9	5·1	95
Ilości buraków zakontraktowanych — w tys. q	33 181	13 691	19 490	41
Grunty orne — w %-ach ogółu gruntów orn. ch ¹⁾				82
				18

Nierównomierność podziału kontyngentu sięga głębiej — występuje również w grupie gospodarstw o obszarze mniejszym od 50 ha. Dla zbadania zagadnienia podziału kontyngentu w masie gospodarstw mniejszych Min. Rolnictwa i Ref. Roln. rozpisało ankietę. Odpowiedzi nadesłało 91% ogółu czynnych cukrowni, obejmujących 97% ogółu gospodarstw plantatorskich, mniejszych od 50 ha. Otrzymane liczby reprezentują więc w dostatecznej mierze stan faktyczny w tej dziedzinie.

Ankieta dotyczyła liczby plantatorów, nie uwzględniała natomiast wysokości przydzielonego kontyngentu. Interesujące więc będzie zestawienie obrazu struktury masy gospodarstw plantatorskich o obszarze poniżej 50 ha z obrazem struktury całej masy mniejszej własności w kraju. Z zestawienia tego wyciągnąć można szereg dalszych wnio-

¹⁾ Na podstawie danych: Min. Skarbu, Związku Cukrowni oraz Gł. Urzędu Stat.

¹⁾ Bez województw: białostockiego, wierskiego, nowogródzkiego i poleskiego, na obszarze których nie ma uprawy buraka cukrowego

ków, dotyczących właściwości rozdziału kontyngentu buraczanego między poszczególne grupy wielkościowe gospodarstw. Mimo, że dane ankiety dotyczyły gospodarstw o obszarze 0÷50 ha, przyjęto, że dotyczą one gospodarstw o obszarze 2÷50 ha, wychodząc z założenia, że gospodarstwa karłowate uprawy buraków cukrowych nie prowadzą.

Jak widać z poniższego zestawienia, większą część masy plantatorów mniejszych stanowią gospodarstwa średnio- oraz wielkochołopskie; procent ten jest większy od procentu tych grup w masie gospodarstw o obszarze 2÷50 ha w kraju. Występuje to jaskrawo w woj. poznańskim i pomorskim.

Struktura rolna masy plantatorów buraków cukrowych (a) oraz masy gospodarstw w kraju (b)¹⁾

Grupy województw	L i c z b a g o s p o d a r s t w			
	w %-ach ogółu gospodarstw o obszarze 2÷50			
	2÷5	5÷10	10÷20	20÷50 ha
Polska	{ (a) 30	35	26	9
	{ (b) 46	36	15	3
Środkowe ²⁾	{ (a) 26	45	24	7
	{ (b) 37	40	19	4
Wołyńskie	{ (a) 53	34	10	3
	{ (b) 42	41	11	6
Zachodnie	{ (a) 8	28	45	19
	{ (b) 29	33	31	7
Śląskie	{ (a) 40	40	17	3
	{ (b) 55	39	4	2
Południowe	{ (a) 63	30	5	2
	{ (b) 68	27	5	0.4

Tylko 8% liczby plantatorów dają gospodarstwa 2÷5 ha, które w tych 2 województwach zachodnich stanowią 29% ogółu gospodarstw 2÷50 ha;

28% przypada na gospodarstwa 5÷10 ha—wobec 33% ich udziału w masie gospodarstw 2÷50 ha, ale już plantatorów-właścicieli gospodarstw 10÷20 ha jest 45% wobec 31%, plantatorów-właścicieli gospodarstw 20÷50 ha jest 19% wobec 7% udziału takich gospodarstw w masie gospodarstw 2÷50 ha. Nieco słabszy pod tym względem obraz przedstawia woj. śląskie, gdzie dobrodziejstwo kontyngentu odczuwają już wyraźniej gospodarstwa o obszarze 5÷10 ha. Wyrównują się bardziej proporcje w grupie woj. środkowych i południowych, zachowując wciąż pewną przewagę na korzyść gospodarstw większych. Odmienny obraz daje woj. wołyńskie.

Ogółem w Polsce grupa gospodarstw o obszarze 2÷5 ha, stanowiąc 46% ogółu mniejszych gospodarstw, daje 30% w masie plantatorów-właścicieli mniejszych gospodarstw; gospodarstwa o obszarze 20÷50 ha stanowią 3% ogółu mniejszych gospodarstw, a ich udział w masie plantatorów mniejszych jest 3-krotnie większy, stanowi bowiem 9%. Obraz ten zostałby spótegowany i rozbieżności wystąpiłyby jaskrawiej, gdyby za przedmiot porównań przyjęć zamiast liczby plantatorów wysokość przydzielonych kontyngentów buraczanych.

Burak cukrowy należy do upraw pracochłonnych, wymagających dużego nakładu pracy ręcznej, toteż przeprowadzana od 1936/37 r. korekta udziałów w kontyngencie buraczanym na korzyść mniejszej własności wydaje się słuszna i celowa.

I. S. M.

WYWÓZ KONI, BYDŁA, OWIEC I MIĘSA W ROKU 1938—p. str. 490.

NOWY KREDYT DŁUGOTERMINOWY DLA ROLNICTWA—p. str. 490.

HANDEL

HANDEL ZAGRANICZNY WYWÓZ KONI, BYDŁA, OWIEC I MIĘSA W ROKU 1938

Ogólny wywóz koni, bydła, owiec oraz mięsa baraniego, cielęcego i wołowego w roku 1938 wykazał pewien spadek w porównaniu z rokiem 1937 — przede wszystkim na skutek zmniejszonego wywozu bydła, spowodowanego zarazą pryszczycy. Wartościowo spadek ten wyraża się kwotą zł 1 800 tys. (z zł 14 860 tys. na zł 13 06 0 tys.). Na podkreślenie zasługuje, że w roku sprawozdawczym w związku z politycznymi przemianami w Europie Środkowej powstały sytuacje, które na kształtowanie się eksportu omawianych artykułów zaważyły decydująco. W związku bowiem z przyłączeniem Austrii do Rzeszy uległ prawie zupełnie zanikowi wywóz mięsa cielęcego, podobnie wywóz koni rzeźnych i bydła znalazł się w gorszej sytuacji, gdyż wszystkie te trzy artykuły nie zostały dopuszczone do wywozu do Niemiec w ramach polsko-niemieckiej umowy gospodarczej.

Wywóz koni w poszczególnych kwartałach wyniósł (w sztukach):

I kwartał	5 747
II „	3 712
III „	2 185
IV „	824
1938	12 468
1937	14 020
1936	10 818

Jak z powyższego wynika, ilościowo wywóz koni zmniejszył się, niemniej jednak wartościowo wywóz ten wykazuje pewien wzrost

¹⁾ Wg pracy K. Czerniewskiego: „Zagadnienia struktury agrarnej” (oprac. ankiety Instytutu Gospodarstwa Społecznego); nie korzystano z danych powszechnego spisu 1931 r. ze względu na odmienny podział gospodarstw (zespołów rolniczych) na grupy wielkościowe.

²⁾ Bez woj. białostockiego.

(o zł 480 tys.), co pozostaje w związku z tym, że w 1938 r. wysłano za granicę więcej koni wysokowartościowych (użytkowe i zarodowe), niż to miało miejsce w latach ubiegłych.

Konie zostały wywiezione do następujących krajów (w sztukach):

	1937	1938
Anglia	370	265
b. Austria	6 271	1 874
Belgia	353	409
Bułgaria	—	135
Dania	503	357
Francja	1 133	826
Grecja	—	727
Holandia	2 873	3 944
Niemcy	429	1 878
Szwajcaria	460	1 245
Szwecja	1 220	473
Włochy	78	276
Stany Zjedn.	6	10
Łotwa	50	—
Turcja	12	—

Do Anglii, Danii, Niemiec, Szwecji, Szwajcarii i Włoch wysyłano konie użytkowe, do Grecji i Bułgarii — konie dla armij tych państw, do Stanów Zjedn. — konie zarodowe, do pozostałych państw dostarczane były przede wszystkim konie rzeźne i częściowo — jak np. przy wywozie do Holandii i Belgii — także konie użytkowe.

Wywóz bydła uległ dość poważnemu spadkowi, jak już wyżej była mowa, spowodowanemu pryszczycą. W poszczególnych kwartałach wywieziono bydła (w sztukach):

I kwartał	6 966
II „	3 383
III „	3 022
IV „	2 888
1938	16 259
1937	19 194
1936	9 595

Bydło zostało wywiezione do następujących krajów (w sztukach):

	1937	1938
Austria	906	395
Grecja	4 883	7 620
Malta	1 964	3 543
Niemcy	2 435	2 211
Palestyna	—	1 096
Szwajcaria	2 546	17
Włochy	6 455	1 351
Brazylia	12	—

Do Niemiec i Brazylii wywiezione zostało bydło hodowlane — z tym, że do Niemiec poszło wyłącznie bydło z terenu W. M. Gdańska. Do pozostałych państw wywożone było bydło rzeźne. Gdyby nie zaraza przyszczyca wywóz bydła byłby znacznie rozszerzony, z uwagi jednak na przyszcycę musiał być przerwany wywóz bydła do Włoch, Palestyny i ostatnio (od listopada) także do Grecji. Należy się liczyć, że w miarę likwidacji przyszczyca, co obecnie ma miejsce, wywóz bydła będzie powiększany.

W wywozie bydła brały udział — podobnie, jak w 1937 r. — 4 firmy.

Wywóz owiec żywych wykazuje dalszy spadek; wyniósł on w poszczególnych kwartałach (w sztukach):

I kwartał	129
II „	1 799
III „	360
IV „	850
1938	3 138
1937	6 794
1936	9 942

Owce żywe zostały wywiezione: do Czecho-Słowacji 129 sztuk (1 294 sztuki), Szwajcarii — 2 159 sztuk (5 500) i Grecji — 850 sztuk.

W roku bieżącym rozpoczęto wywóz owiec do Czecho-Słowacji w dość znacznych ilościach.

Wywóz mięsa baraniego w ostatnich latach utrzymuje się na mniej więcej jednakowym poziomie. W poszczególnych kwartałach mięsa baraniego wywieziono (w kwintalach):

I kwartał	2 298
II „	1 420
III „	1 433
IV „	1 625
1938	6 776
1937	6 079
1936	6 737

Mięso baranie zostało wywiezione do Francji (6 213 q) i do Belgii (427 q). Jedynym poważnym rynkiem dla mięsa baraniego jest Francja. Nasze dostawy, wynoszące ok. 10% ogólnego importu mięsa baraniego do Francji, wykonywane są w ramach obowiązującego kontyngentu przywozowego.

Wywóz mięsa cielęcego, w większym rozmiarze dokonywany tylko w pierwszych 7 miesiącach 1938 r., wyniósł 3 063 q, w czym 2 999 q do b. Austrii. Nieznaczne ilości zostały wywiezione do Palestyny i Włoch (Triest). W 1937 r. wywieziono mięsa cielęcego 6 303 q, z czego 4 481 q do Austrii, 1 503 q do Włoch i 123 q do Stanów Zjedn.

Również wywóz mięsa wołowego wykazuje małe ilości, jakkolwiek wywóz ten wzrósł w porównaniu z wywozem w latach poprzednich. W 1938 r. wywieziono 1 080 q, z czego 777 q do Niemiec, 21 q do Palestyny i 131 q do Włoch. W 1937 r. wywieziono 302 q mięsa wołowego, z czego 168 q do Holandii.

Podobnie jak w latach poprzednich wykonany był wywóz mięsa końskiego do Belgii w ilości 12 456 q. W 1937 r. wywóz ten wyniósł 14 546 q.

HANDEL ZAGRANICZNY W LUTYM 1939 R.—Zgodnie z przewidywaniami, wyrażonymi w sprawozdaniu za miesiąc poprzedni, obroty handlu zagranicznego w lutym 1939 r. wykazały zmniejszenie po obu stronach bilansu, przy czym saldo dodatnie

uległo również redukcji na skutek większego obniżenia wywozu niż przywozu. W porównaniu ze styczniem b. r. obroty ogólne spadły o zł 6·6 miln., tj. o 3·1% (zł 204·7 miln.—wobec zł 211·3 miln.), w stosunku jednak do lutego ub. roku wykazały poważny wzrost, wyrażający się sumą zł 10·6 miln., czyli 5·5% (zł 204·7 miln.—wobec zł 194·1 miln. w lutym 1938 r.). Objaw zmniejszenia się obrotów handlu zagranicznego Polski w dwóch pierwszych miesiącach roku jest stały, przy czym normalnie poziom obrotów w lutym jest najniższy. Fakt więc, że obroty tegoroczne przekroczyły dość znacznie zeszlitoroczne pozwala wnioskować, że ogólna wartość wymiany towarowej z zagranicą w roku bieżącym będzie nadal wykazywać tendencję wzrastającą.

Liczby szczegółowe handlu zagranicznego w ostatnich miesiącach i lutym b. r. kształtowały się następująco (w miln. zł):

	Przywóz	Wywóz	Saldo
Październik 1938 r.	98·0	107·7	+ 9·7
Listopad „	106·0	115·8	+ 9·8
Grudzień „	111·4	122·7	+ 11·3
Styczeń 1939 r.	97·6	113·7	+ 16·1
Luty „	95·3	109·4	+ 14·1

Jak z powyższego zestawienia wynika, wartość przywozu obniżyła się o zł 2·3 miln. (2·3%). Zniżający od początku b. r. przywóz był w lutym mniejszy od najniższego przywozu miesięcznego w 1938 r. i przeciętny tegoż roku, wyższy natomiast niż poziom importu w lutym 1937 r. i niż przeciętna miesięczna 1936 r. W porównaniu z lutym 1938 r. przywóz spadł silnie, bo o zł 14·0 miln., tj. o 12·8% (z zł 109·3 miln. na zł 95·3 miln.).

Wywóz w lutym b. r. zmniejszył się w porównaniu ze styczniem o zł 4·3 miln. (3·8%), wykazując jednak bardzo poważną zwyżkę w stosunku do lutego 1938 r., bo o zł 24·6 miln., tj. o 29% (zł 109·4 miln.—wobec zł 84·8 miln. w lutym 1938 r.). W ten sposób eksport w lutym utrzymał się na poziomie wyższym niż przeciętna miesięczna roku 1938 i był wyższy niż wywóz w październiku 1938 r., w którym to miesiącu nastąpiła silna zwyżka eksportu polskiego w zestawieniu z początkiem 1938 r., co dowodzi, że tendencje rozwojowe eksportu trwają nadal.

Pomyślnym czynnikiem w kształtowaniu się wymiany towarowej jest utrzymywanie się w dalszym ciągu dodatniego salda bilansu handlowego. W lutym saldo wyniosło zł 14·1 miln., stanowiąc 6·9% wartości ogólnych obrotów. W porównaniu ze styczniem obniżyło się ono o zł 2·0 miln. (12·4%). Spadek związany był z silniejszą zniżką wywozu niż przywozu. W lutym 1938 r. saldo było ujemne i wynosiło zł 24·5 miln. (12·6% obrotów ogólnych).

W marcu b. r. należy oczekiwać wzrostu obrotów handlowych po obu stronach bilansu handlowego, przy czym przypuszczać można, że import będzie stosunkowo silnie zwyżkować niż eksport, nie mniej jednak saldo dodatnie powinno utrzymać się nadal.

W dziedzinie polityczno-handlowej zanotować należy podpisanie w dn. 10/II b. r. umowy handlowej i płatniczej z Z. S. R. R., która ustala wzajemne kontyngenty wywozowe na rok 1939. Płatności z tytułu transakcji handlowych dokonywane będą w drodze rozrachunku. Ponadto nastąpiło wprowadzenie w życie traktatu handlowego z Argentyną (6/II 1938 r.) oraz podpisanie umowy z Litwą o ruchu podróży, która weszła w życie z dniem 1/III. W lutym prowadzone były rokowania z Niemcami o zawarcie układu dodatkowego do umowy gospodarczej z 1938 r. w związku z przyłączeniem Sudetów do Niemiec i Śląska Zaolziańskiego do Polski; układ dodatkowy podpisano w dn. 2/III 1939 r. Jednocześnie odbywały się posiedzenia komisji rządowych polskiej i niemieckiej w sprawie ustalenia plafonu wywozowego dla towarów polskich na okres marzec—maj 1938 r. Poza tym nadal trwały rokowania z Włochami o umowę kontyngentową, a ponadto rozpoczęto rokowania handlowe z Hiszpanią w sprawie umowy kontyngentowej i płatniczej oraz rokowania komisji mieszanej polsko-francuskiej w związku z projektowaną zmianą dotychczasowego układu handlowego.

Pod względem geograficznym w przywozie nie nastąpiły zmiany. Nadal na pierwszym miejscu jako dostawcy utrzymują się Niemcy, na drugim Anglia, na trzecim Stany Zjedn.; dalsze miejsca zajmują: Francja, Szwecja i Belgia. W eksporcie natomiast nastąpiły przesunięcia: po Niemczech i Anglii, które zajmują pierwsze dwa miejsca jako odbiorcy towarów polskich—na trzecim znalazła się Czecho-Słowacja przed Belgią, Szwecją i Stanami Zjedn.; w dalszej kolejności postępują: Włochy, Holandia, Francja, Dania, Norwegia, Argentyna i Palestyna. Do wszystkich z wyliczonych krajów — prócz Anglii i Argentyny—wywóz powiększył się w porównaniu z ub. rokiem. Udział krajów pozaeuropejskich w wywozie w styczniu b. r. wyniósł 16·4%.

Pod względem towarowym zwiększył się w y w ó z następujących artykułów (w miln. zł):

	Styczeń	Luty
Zyto	2:8	4:3
Szynki, połówce wieprzowe w opakowaniu hermetycznym	3:7	5:2
Nasiona buraków cukrowych	0:6	1:8
Owies	—	1:0
Jęczmień	4:6	5:2

Ponadto wzrósł wywóz: masła (z zł 1:8 miln. do zł 2:2 miln.), cukru (z zł 0:4 miln. do zł 0:8 miln.), kłód, dłuźyc (z zł 0:3 miln. do zł 0:7 miln.), cynku i pyłu cynkowego (z zł 2:1 miln. do zł 2:5 miln.).

Zmniejszył się natomiast wywóz artykułów następujących: węgla (z zł 24:6 miln. na zł 22:7 miln.), siarczanu amonu (z zł 1:4 miln. na zł 0:2 miln.), bali, desek, lat, opołów (z zł 6:9 miln. na zł 5:7 miln.), pszenicy (z zł 1:4 miln. na zł 0:4 miln.), nasion koniczyny (z zł 1:8 miln. na zł 1:1 miln.), grochu (z zł 1:1 miln. na zł 0:6 miln.), szyn kolejowych (z zł 1:0 miln. na zł 0:5 miln.), trzody chlewnej (z zł 4:3 miln. na zł 3:9 miln.), jaj (z zł 0:8 miln. na zł 0:4 miln.), podkładów kolejowych, szlifów (z zł 0:8 miln. na zł 0:4 miln.), rur żelaznych i stalowych (z zł 1:7 miln. na zł 1:3 miln.).

Zwiększył się przywóz następujących artykułów: wełny owczej surowej niepranej (z zł 2:9 miln. do zł 4:8 miln.), rud żelaznych (z zł 1:3 miln. do zł 2:6 miln.), miedzi, blachy miedzianej (z zł 2:2 miln. do zł 3:2 miln.), skór futrzanych (z zł 2:6 miln. do zł 3:0 miln.), przędzy wełnianej (z zł 0:9 miln. do zł 1:3 miln.).

Zmniejszył się zaś przywóz: wszelkich obrabiarek do metali, maszyn formierskich dla odlewni (z zł 2:8 miln. na zł 1:4 miln.), elektrycznych: maszyn, aparatów, przyrządów i ich części (z zł 4:2 miln. na zł 3:3 miln.), wełny owczej czesanej (z zł 1:5 miln. na zł 0:8 miln.), bawełny i odpadków (z zł 8:5 miln. na zł 7:8 miln.), tytoniu i wyrobów tytoniowych (z zł 4:1 miln. na zł 3:5 miln.), maszyn włókienniczych (z zł 1:5 miln. na zł 0:9 miln.), aluminium, blachy aluminiowej (z zł 1:0 miln. na zł 0:5 miln.), śliwek (z zł 0:9 miln. na zł 0:5 miln.), oraz rud cynkowych (z zł 0:9 miln. na zł 0:5 miln.).

EKSPORT PRODUKTÓW CHEMICZNYCH W ROKU 1938 — p. str. 469

HANDEL WEWNĘTRZNY

RUCH CEN W STYCZNIU 1939 R. — Po poważniejszym wroście w końcu ub. r. obroty handlowe w styczniu b. r. wykazały sezonowe osłabienie. Ożywione obroty utrzymały się jednak w kilku branżach, np. we włókienniczej (w zakresie niektórych towarów), obuwianej, papierniczej. Wobec osłabienia obrotów zapotrzebowanie na rynku pieniężnym zmalało, przy czym mogło być z łatwością zaspokojone przez coraz bardziej płynne instytucje kredytowe.

Jeśli chodzi o przybliżone dane, wskazujące na rozmiary obrotów, to posiadamy je tylko za grudzień 1938 r. Widzimy, że w tym miesiącu wskaźnik obiegu wekslowego skurczył się (z 57:1 w listopadzie do 52:2). Naladunek towarów uległ też niższe (z 18:4 tys. wagonów przeciętnie dziennie w listopadzie do 14:1 tys. w grudniu). Spożycie (wskaźnik spożycia 6 elastycznych artykułów pierwszej potrzeby) rosło przez cały rok 1938 z 89:1 (podstawa 1928 r. = 100 — z usunięciem sezonowości) w I kwartale podniosło się do 91:4 w II kwartale, do 95:3 w III kwartale i do 96:0 w IV kwartale (88:5 w IV kwartale 1937 r.). Inwestycje, mierzone zbytem wyrobów walcowanych, rur, cegły, cementu i wapna, osiągnęły maksimum w III kwartale ub. r., mianowicie gdy w I kwartale wyniosły 103:9 (podstawa 1928 r. = 100 — z usunięciem sezonowości), a w II kwartale 102:0, to w III kwartale stanowiły 108:4, obniżając się w IV kwartale do 105:5 (94:6 w IV kwartale 1937 r.). Jednocześnie w końcu 1938 r. wysoki poziom (choć niższy nieco niż na przełomie I i II kwartału) wykazały inwestycje maszynowe.

Powracając do stycznia b. r., wskazać należy, że — po przejściowej wyższości w grudniu ub. r. — ceny w styczniu wykazały spadek — spadek jednak minimalny, przy czym dotyczył on zarówno cen hurtowych jak i cen detalicznych.

Ruch wskaźników cen hurtowych przedstawia następujące zestawienie (na podstawie danych Instytutu Badania Konjunktur oraz Gł. Urz. Stat.):

	Wskaźnik ogólny	Artykuły rolne kraj.	Artykuły przemysł.
Styczeń 1929	96:9	92:2	100:3
" 1930	90:5	83:3	94:9
" 1931	75:8	65:4	81:3
" 1932	68:2	60:3	71:5
" 1933	59:3	49:9	63:5
" 1934	57:8	48:6	61:9
" 1935	52:7	42:8	57:1
" 1936	52:1	42:3	56:0

	Styczeń 1937	58:2	50:4	61:2
" 1938	"	58:0	52:0	59:5
" 1939	"	54:9	47:6	57:3

		Artykuły rolne:		Artykuły przemysłowe:		
		sprzedawane przez rolników	przetwory	surowce	półfabrykaty	wyroby gotowe
Lipiec 1938	45:6	57:2	55:0	56:3	59:5	
Sierpień "	41:0	55:8	54:6	56:5	59:2	
Wrzesień "	41:5	55:5	54:6	56:5	59:0	
Październik "	41:0	54:6	55:1	56:6	58:9	
Listopad "	40:5	53:8	55:8	56:6	58:8	
Grudzień "	41:2	54:3	56:3	56:5	58:8	
Styczeń 1939	40:9	54:4	56:2	56:6	58:9	
Styczeń 1938	46:8	57:3	60:7	57:7	60:4	
" 1937	44:5	56:6	64:7	59:1	60:5	
" 1936	35:4	49:3	54:5	57:7	59:8	
" 1935	33:3	52:6	54:8	55:0	61:1	
" 1934	38:4	59:0	61:4	60:0	64:3	

Ceny hurtowe, które prawie przez cały rok 1938 spadały (wzrost tylko w kwietniu i grudniu), wykazały w styczniu b. r. również niższe, ale — jak powiedzieliśmy wyżej — niższe minimalną, bo wynoszącą tylko 0:2%. Spadek cen hurtowych w styczniu ujawnił się jedynie w zakresie cen artykułów rolnych, gdy jednocześnie ceny artykułów przemysłowych pozostały niezmiennione na poziomie grudniowym.

Jeśli chodzi o ceny artykułów rolnych (łącznie z kolonialnymi oraz innymi, objętymi grupą ogólną żywności i używek) — to zmiany we wskaźnikach poszczególnych pozycji przedstawiały się następująco (wskaźniki przy podstawie: 1928 r. = 100):

	Listopad 1938	Grudzień 1938	Styczeń 1939	1938
Zboża wszelkie	35:3	35:8	35:6	52:3
Ziemiopłody inne	35:6	38:2	38:4	42:0
Mąka i kasza	43:7	44:7	44:2	53:2
Zwierzęta rzeźne	40:9	42:4	42:3	39:7
Mięso i słonina	46:6	47:4	48:1	48:0
Nabiał	53:1	52:1	50:6	50:0
Cukier, spirytus, piwo	71:3	71:3	71:3	71:3
Towary kolonialne	72:5	71:9	71:5	72:6
Tytoń	96:8	96:8	96:8	96:8
Sól	91:8	91:8	91:8	91:8

W bież. roku gospodarczym — od sierpnia 1938 r. — przeważa w dziedzinie artykułów rolnych spadek cen (w sierpniu o 6:2%, w październiku o 1:2%, w listopadzie o 1:5%), ale we wrześniu i w grudniu mieliśmy wyższe cen (odpowiednio — o 0:4% i o 1:5%), a w styczniu zjawiająca się znowu niższa cen wyniosła zaledwie 0:2%. Ceny artykułów roślinnych, które stale niżkowały, a dopiero w grudniu nieco podniosły się — w styczniu znowu wykazały spadek. Obniżyły się ceny zbóż oraz — nieco silniej jeszcze — ceny przetworów zbożowych (mąki i kaszy). W zakresie cen artykułów hodowlanych przeważała również tendencja niżkowa. Ceny bydła rogatego (którego wywóz wzrósł) wykazywały częste wahania w ciągu miesiąca z tendencją raczej niżkową. Ceny trzody chlewnej osiągnęły w styczniu lekką wyższość cen. Ceny mięsa i przetworów w styczniu zwykowały. W zakresie nabiału nastąpiła niższa cen, przy czym przy utrzymanych cenach mleka, ceny masła (którego wywóz spadł) wyraźnie wzrosły, a ceny jaj (przy lekkim skurczeniu się wywozu) dość znacznie spadły — co było reakcją na silny wzrost w listopadzie i grudniu i co jeszcze mocniejszy wyraz znalazło w lutym.

W grupie cen artykułów przemysłowych — po wroście cen w poprzednich 3 miesiącach (w grudniu o 0:2%) — nastąpiła w styczniu pełna stabilizacja cen. Zmiany cen, jakie wystąpiły jednak w poszczególnych działach towarowych, przedstawia następujące zestawienie (wskaźniki przy podstawie: 1928 r. = 100):

	Listopad 1938	Grudzień 1938	Styczeń 1939	1938
Drewno surowe	53:4	56:9	56:2	60:6
" obrobione	51:0	50:9	50:7	53:0
Surowce włókniste	32:8	32:2	32:5	34:4
Przędza	47:7	47:7	47:7	49:5
Tkaniny	55:6	55:5	55:6	57:6
Paliwo mineralne	81:2	81:2	81:2	80:1

Oleje mineralne	80.4	80.4	80.4	80.4
Złom i ruda żelazna	66.5	61.7	61.1	67.6
Żelazo	79.9	79.9	79.9	79.9
Metale nieżelazne	44.7	43.8	43.1	43.2
Skóry surowe	31.9	30.4	32.4	35.9
„ wyprawione	47.6	46.8	47.4	48.8
Odzież i obuwie	46.6	46.6	46.7	48.3
Chemia	67.6	67.3	67.2	68.3
Mydło	68.1	68.1	68.1	71.3
Nawozy sztuczne	64.5	64.9	65.4	68.3
Materiały budowlane mineralne	48.9	48.8	48.8	47.6
Papier	55.8	55.8	55.8	55.8
Urządzenia domowe (meble, nacz., żarówki)	67.0	67.0	67.0	68.3
Maszyny i narzędzia rolnicze	65.5	67.2	67.2	65.5
Maszyny, narzędzia i inne wyroby dla przemysłu	76.4	76.4	76.4	76.7

Po dłuższym okresie stałej niżki ceny drewna surowego od października do grudnia dość znacznie zwyżkowały i dopiero w styczniu nieco obniżyły się—mimo że tartaki odczuwały biał surowca. Ceny drewna obrobionego, które od dłuższego czasu stałe choć nieznacznie zniżkują, spadły również i w styczniu. Odmienne ruchy cen drewna surowego i obrobionego spowodowały, że przed rokiem, tj. w styczniu 1938 r., poziom cen drewna surowego w stosunku do podstawy obliczeniowej, a więc 1928 r., był znacznie wyższy od poziomu cen drewna obrobionego, poczem sytuacja odwróciła się, i w sierpniu oraz we wrześniu ub. r. ceny drewna obrobionego były stosunkowo nieco wyższe od cen drewna surowego, a obecnie poziom cen drewna surowego znowu jest wyższy—tylko że w stopniu znacznie słabszym niż przed rokiem.

W grupie włókienniczej—przy zwiększonej nieco produkcji i dość dobrym przebiegu sprzedaży towarów wiosennych—ceny pozostawały w styczniu na ogół ustabilizowane z lekką tendencją zwyżkową. Ta zwyżkowa tendencja wystąpiła w zakresie cen surowców. Wzrosły mianowicie ceny juty i lnu oraz nieznacznie również ceny bawełny amerykańskiej (przy spadku cen bawełny egipskiej). Ceny przędzy i tkanin nie wykazały zmian.

W grupie paliwa (przy zwiększonym zbyciu węgla oraz nieco obniżonej przeróbce ropy) ceny w styczniu nie uległy żadnej zmianie.

W grupie metalowej ceny tworczyw żelaznych po kilkumiesięcznym okresie zwyżki już w grudniu obniżyły się, a w styczniu spadły w dalszym ciągu, prawie wracając do poziomu wrześniowego. Ceny żelaza pozostawały w dalszym ciągu niezmiennione—przy zbyciu wewnętrznym znacznie wyższym niż w grudniu, ale przy jednoczesnym spadku eksportu. W zakresie innych metali cynk i ołów nie wykazały zmiany cen, a obniżyła się tylko cena miedzi.

W grupie skórzanej—przy ożywionym popycie (szczególnie na surowiec)—ceny kształtowały się zwyżkowo. Silniej wzrosły ceny skór surowych (zwłaszcza cielęcych), słabiej—ceny skór wyprawionych.

W grupie mineralno-budowlanej—przy sezonowo osłabionej produkcji i sprzedaży—ceny pozostawały zupełnie niezmiennione. Grupa ta wykazuje w ogóle minimalne wahania cen, a ostatnio tylko w grudniu nastąpiła lekka niżka cen wapna.

Ceny produktów naftowych—przy sezonowo osłabionej sprzedaży—pozostawały w dalszym ciągu zupełnie niezmiennione. Ceny chemikaliów—przy przeważnie ograniczonym sezonowym zbyciu—prawie nie wykazały w styczniu zmian, a wskaźnik ich obniżył się nieznacznie. W zakresie cen nawozów sztucznych—przy zmniejszonym popycie—nastąpiła w styczniu niewielka zwyżka. Mianowicie, podniosła się nieco, cena azotniaku.

Ceny papieru pozostawały w styczniu w dalszym ciągu zupełnie niezmiennione.

W okresie rocznym—od stycznia ub. r. do stycznia b. r.—nastąpił dość znaczny spadek cen hurtowych, mianowicie o 5.4%.

Ceny artykułów rolnych krajowych zniżkowały o 8.5%, ceny zaś artykułów przemysłowych—tylko o 3.7%, ruch więc zniżkowy cen rolnych był przeszło dwukrotnie silniejszy niż cen przemysłowych.

Jeśli chodzi o ceny artykułów rolnych, to nastąpiła w ciągu okresu rocznego od początków 1938 r. do początków 1939 r. jedynie niżka cen produktów roślinnych. Mianowicie, ceny zbóż spadły o 32.0%, ceny innych—poza zbożami—ziemiopłodów obniżyły się o 8.5% i ceny przetworów zbożowych spadły o 16.9%. Natomiast ceny artykułów hodowlanych zwyżkowały, a więc: ceny bydła i trzody wzrosły o 6.6%, ceny mięsa i przetworów prawie pozostały bez zmiany, podnosząc się zaledwie o 0.2%, ceny nabiału podniosły się o 1.2%.

W zakresie cen artykułów przemysłowych niżka cen w okresie od stycznia ub. r. do stycznia b. r. objęła nie wszystkie grupy, bowiem kilka grup wykazało w ciągu roku poziom utrzymany,

a w dwóch grupach ujawniła się nawet lekka zwyżka cen. Spadek cen wystąpił przede wszystkim w grupach surowcowych: ceny drewna surowego obniżyły się o 19.2%, ceny skór surowych—o 9.8%, ceny złomu i rudy—o 9.6% oraz cen surowców włókienniczych—o 5.5% (w silniejszym stopniu wełny, słabiej—bawełny, a z wyjątkiem juty, lnu i konopi, które silnie podrożały); wzrosły jedynie ceny paliwa mineralnego—o 1.4% (zwyżka ceny ropy). W grupach półfabrykatów zmiany cen w ciągu okresu rocznego były na ogół mniejsze: ceny żelaza oraz olejów mineralnych pozostały bez zmiany, a spadły: ceny drewna obrobionego—o 4.3% (kilkakrotnie słabiej niż surowiec), ceny skór wyprawionych—o 1.9% (przeszło trzykrotnie słabiej niż ceny surowych), ceny przędzy—o 3.6% (silniej bawełnianej, słabiej—jedwabnej, a przy wzroście—wełnianej); poza tym ceny chemikaliów obniżyły się o 1.6%, ceny nawozów sztucznych—o 4.2% (niżka cen wszystkich nawozów—oprócz soli potasowej i tomasyny), ceny innych metali poza żelazem spadły bardzo nieznacznie, bo o 0.2% (spadek cen cynku i miedzi, przy wzroście cen ołowiu); ceny materiałów budowlanych zwyżkowały o 2.5% (wzrost cen cegły i wapna), ceny papieru pozostały bez zmiany. W grupie wyrobów gotowych o charakterze bezpośredniej konsumpcji nastąpił między innymi spadek cen tkanin (o 3.5%), cen odzieży i obuwia (o 3.2%) oraz cen mydła (o 4.5%).

Zestawiając zmiany cen w okresie rocznym styczeń 1938—styczeń 1939 według zasadniczych typów artykułów, dochodzimy—jeśli chodzi o ceny artykułów przemysłowych—do następujących wyników: ceny surowców spadły dość silnie, bo o 7.4%, ceny półfabrykatów—znacznie słabiej, mianowicie tylko o 1.9%, a ceny wyrobów gotowych—nie wiele silniej, bo o 2.5%. Co się tyczy wyrobów gotowych—to spadek cen wykazały artykuły konsumpcyjne, mianowicie o 3.3%, oraz wyroby dla produkcji przemysłowej, mianowicie o 0.4%, ceny zaś wyrobów dla produkcji rolnej podniosły się—o 2.6%. Niżka cen surowców i półfabrykatów minimalnie dotknęła artykułów skartelizowanych, których ceny zniżkowały zaledwie o 0.9%; natomiast poważniej spadły ceny „pozostałych” surowców i półfabrykatów—o 5.7%, a jeszcze silniej—ceny artykułów, uzależnionych od zagranicy, bo o 6.2%. Co się tyczy cen artykułów rolnych, to nastąpiły w okresie rocznym od pierwszego miesiąca ub. r. do pierwszego miesiąca b. r. następujące zmiany: ceny artykułów, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników (ziemiopłody, zwierzęta, nabiał)—spadły o 12.7%, a ceny przetworów (przetwory zbożowe, mięso i tłuszcze, cukier, spirytus i piwo)—o 5.0%. Niekorzystnie wypadła zestawienie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika (spadek o 12.7%), z ruchem cen artykułów żywności i używek, nabywanych przez spożywców (nabiał, przetwory roślinne i zwierzęce, towary kolonialne, tytoń, sól), które obniżyły się tylko o 3.5%. Jeszcze mniej korzystnie przedstawia się porównanie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika, z ruchem cen artykułów przemysłowych, nabywanych przez rolnika (maszyny i narzędzia, nawozy, materiały budowlane, drewno, żelazo, skóry, towary kolonialne, cukier, sól, spirytus, piwo, tytoń, węgiel, nafta, mydło, tkaniny, obuwie, meble i naczynia): pierwsze obniżyły się o 12.7%, drugie—zaledwie o 1.7%.

Ceny detaliczne—po zwyżce w ostatnich 3 miesiącach ub. r.—w styczniu obniżyły się o 0.5%. Przy niezmiennionych cenach artykułów przemysłowych spadek cen artykułów detalicznych w styczniu dotyczył tylko artykułów rolnych. Ceny artykułów roślinnych nie tylko nie zniżkowały, ale nawet lekko podniosły się—o 0.4% (wzrost cen w grupie strączkowych, warzyw i owoców), a spadek cen skoncentrował się na artykułach hodowlanych, które potaniały o 1.8% (silniej masło i jaja, słabiej—mięso i przetwory).

W okresie od stycznia ub. r. do stycznia b. r. stwierdzić można niżkę cen detalicznych o 0.9%, przy czym ceny artykułów przemysłowych obniżyły się o 1.4%, a ceny artykułów rolnych zniżkowały tylko w dziale artykułów roślinnych—o 5.4%, natomiast w dziale artykułów zwierzęcych podniosły się o 1.1%. Zwyżkowały w okresie rocznym ceny mięsa i przetworów oraz mleka i przetworów, natomiast silny spadek wykazały ceny jaj. W zakresie artykułów przemysłowych obniżyły się w ciągu roku ceny materiałów włókienniczych oraz artykułów metalowych i elektrotechnicznych, wzrosły zaś ceny konfekcji i obuwia.

Jak widzimy, spadek cen detalicznych w ciągu okresu rocznego był znacznie mniejszy niż spadek cen hurtowych.

Koszty utrzymania (w Warszawie)—po zwyżce w grudniu—w styczniu zniżkowały o 0.3%—i to zarówno koszty utrzymania rodzin robotniczych, jak i koszty utrzymania rodzin pracowników umysłowych. Spadek wykazały jedynie koszty żywności.

W ciągu całego roku 1938—porównując styczeń 1938 r. ze styczniem 1939 r.—stwierdzić można spadek kosztów utrzymania, mianowicie kosztów utrzymania rodzin robotniczych o 1.3% oraz kosztów utrzymania rodzin pracowników umysłowych tylko o 0.5%. Przy stabilizacji większości kosztów—nastąpił spadek kosztów żywności, kosztów odzieży i obuwia oraz kosztów, związanych z utrzymaniem higieny i zdrowia.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 27/II ÷ 11/III 1939 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	27/II ÷ 4/III	6 ÷ 11/III	Różnica %
Pszennica			
Warszawa	21'42	21'50	+ 0'3
Poznań	18'50	18'50	—
Lwów	20'50	20'50	—
Średnia	20'14	20'17	+ 0'1
Żyto			
Warszawa	14'50	14'56	+ 0'4
Poznań	14'60	14'37½	— 1'6
Lwów	13'62½	13'62½	—
Średnia	14'24	14'18½	— 0'5
Owies			
Warszawa	14'98	15'56	+ 3'8
Poznań	14'27½	14'61	+ 2'3
Lwów	15'44	15'44	—
Średnia	14'90	15'20	+ 2'0
Jęczmień zwykły			
Warszawa	17'75	18'25	+ 2'8
Poznań	18'50	18'75	+ 1'3
Lwów	17'87½	18'58	+ 3'9
Średnia	18'04	18'53	+ 2'7
Jęczmień browarny			
Warszawa	19'04	19'46	+ 2'2
Poznań	—	—	—
Lwów	20'87½	21'50	+ 3'0
Średnia	19'95½	20'48	+ 2'6

— W okresie sprawozdawczym (od 6 do 11 marca) rynek zbóż i przetworów kształtował się pod znakiem mocniejszej tendencji; obroty na giełdach: warszawskiej i poznańskiej—nieco wzrosły. Zyski kursowe (w zł na 100 kg) na giełdzie warszawskiej kształtowały się następująco: żyto I standart 0'25, jęczmień browarny 0'75,—pozostałe rodzaje 0'50, I i II standart owsa 0'50 oraz wszystkie rodzaje otrąb pszenicznych z przemiału standartowego 0'25. Na giełdzie poznańskiej jęczmień 673/678 grl i 700/720 grl zwykła o zł 0'50 na 100 kg, oba standarty owsa o zł 0'50 na 100 kg, otręby pszenne grube z przemiału standartowego o zł 0'25 na 100 kg oraz otręby jęczmienne o zł 0'25 na 100 kg.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 17 953 t, w tym 7 951 t żyta (dla okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, odpowiednio liczby wynosiły: 16 988 i 6 555).

Warszawa.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica czerwona szklista 22'25 ÷ 22'75,—jednolita 21'00 ÷ 21'50,—zbierana 20'50 ÷ 21'00, żyto I standart 14'50 ÷ 15'20 (14'25 ÷ 14'75),—II standart 14'25 ÷ 14'50 (bez notowań), jęczmień browarny 19'25 ÷ 19'75 (18'50 ÷ 19'00),—I standart 18'50 ÷ 18'75 (18'00 ÷ 18'25),—II standart 18'25 ÷ 18'50 (17'75 ÷ 18'00),—III standart 18'00 ÷ 18'25 (17'50 ÷ 17'75), owies I standart 17'75 ÷ 16'00 (15'25 ÷ 15'50),—eksportowy 478 ÷ 488 grl bez obrotów,—II standart 15'00 ÷ 15'50 (14'50 ÷ 15'00), mąka pszenka: I gat. 0 ÷ 30% 40'50 ÷ 41'50,—I gat. 0 ÷ 35% 38'50 ÷ 40'50,—I gat. 0 ÷ 50% 35'50 ÷ 38'50,—I gat. A 0 ÷ 65% 34'00 ÷ 35'50,—II gat. 35 ÷ 50% bez notowań,—II gat. A 30 ÷ 65% 30'50 ÷ 32'00,—II gat. B 35 ÷ 65% bez notowań,—II gat. C 50 ÷ 60% bez notowań,—II gat. D 50 ÷ 65% 26'00 ÷ 27'00,—III gat. 65 ÷ 70% 19'50 ÷ 21'50,—razowa 0 ÷ 95% bez notowań,—pastwana 16'00 ÷ 17'00, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 30% 25'75 ÷ 26'75,—I gat. 0 ÷ 55% 24'25 ÷ 24'75,—razowa 0 ÷ 95% 19'25 ÷ 19'75, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 13'00 ÷ 13'50 (12'75 ÷ 13'25),—średnie z przemiału standartowego 12'00 ÷ 12'50 (11'75 ÷ 12'25),—miakie z przemiału standartowego 12'00 ÷ 12'50 (11'75 ÷ 12'25), otręby żytnie z przemiału standartowego 9'75 ÷ 10'50, otręby jęczmienne 10'00 ÷ 10'50.

Poznań.—Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu)—w zł za 100 kg parytet dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 18'25 ÷ 18'75, żyto 14'25 ÷ 14'50, jęczmień 638/650 grl bez notowań,—nowy 673/678 grl 18'00 ÷ 18'50 (17'50 ÷ 18'00),—700/720 grl 18'75 ÷ 19'25 (18'25 ÷ 18'75),—browarny bez

notowań, owies I standart 14'85 ÷ 15'25 (14'35 ÷ 14'75),—II standart 14'25 ÷ 14'75 (13'75 ÷ 14'25), mąka wraz z workiem: pszenka I gat. 0 ÷ 35% 36'00 ÷ 38'00,—I gat. 0 ÷ 50% 35'25 ÷ 35'75,—I gat. A 0 ÷ 65% 30'50 ÷ 33'00,—II gat. 35 ÷ 50% 29'25 ÷ 30'25,—II gat. 35 ÷ 65% 26'25 ÷ 28'75,—II gat. 50 ÷ 60% 24'75 ÷ 25'75,—II gat. A 50 ÷ 65% 23'75 ÷ 24'75,—II gat. 60 ÷ 65% 22'25 ÷ 23'25,—III gat. 65 ÷ 70% 18'25 ÷ 19'25,—razowa 0 ÷ 95% bez notowań,—pastwana bez notowań, mąka żytnia I gat. 0 ÷ 30% 25'00 ÷ 25'75,—I gat. A 0 ÷ 55% 23'25 ÷ 24'00,—razowa 0 ÷ 95% bez notowań,—II gat. 30 ÷ 55% bez notowań,—II gat. A 50 ÷ 55% bez notowań, otręby pszenne grube z przemiału standartowego 12'75 ÷ 13'25 (12'50 ÷ 13'00),—średnie z przemiału standartowego 11'25 ÷ 12'00, otręby żytnie z przemiału standartowego 10'25 ÷ 11'25, otręby jęczmienne 11'00 ÷ 12'00 (10'75 ÷ 11'75).

RYNEK AKCYJNY

za okres od 6 do 11 marca 1939 r.

Oslabienie nastroju, jakie zaznaczyło się na rynku akcyjnym giełdy warszawskiej już w okresie poprzedzającym, utrzymywało się nadal—w rezultacie czego szereg papierów odnotował dalszą zniżkę notowań. Przy obrotach, utrzymujących się na przeciętnym poziomie ostatnich okresów, salda tygodniowe (w zł) poszczególnych akcji kształtowały się następująco: Banku Handlowego w Warszawie +0'25, Banku Polskiego -3'00, Warsz. Tow. Fabryk Cukru +0'25, Warsz. Tow. Kopalń Węgla -1'00, Lilpopa +1'00, Modrzejowa +1'25, Norblina +0'50, Ostrowca (ser. B) +1'50, Starachowic +0'25, Zieleniewskiego i Fitzner-Gampera -5'50, Tow. Zakładów Żyrardowskich -2'00 oraz Habersbuscha i Schielego +1'00.

Na giełdach prowincjonalnych drobne transakcje zawierano po kursach lekko obniżonych.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Ostatni kurs w tygodniu
w zł z a a k c j e				
Bank Handlowy w Warszawie	zł 100	58'25	58'00	58'00 -58'25
Bank Polski	zł 100	133'00	130'50	130'50
Bank Zachodni	zł 100	40'50	39'50	39'50
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	zł 100	43'50	41'00	42'25
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	zł 100	44'25	43'00	43'25 -43'00
Lilpop	zł 100	96'25	95'25	96'00 -96'25
Modrzejów	zł 50	23'50	22'00	23'00 -23'25
Norblin	zł 100	103'50	102'75	103'50
Ostrowiec ser. B	zł 100	84'50	83'50	84'50 -83'50
Starachowice	zł 100	62'00	63'75	62'00
Zjedn. Fabr. Maszyn, Kotłów i Wagon, Zieleniewski i Fitz- ner-Gamper	zł 100	83'00	77'50	78'00 -77'50
Tow. Zakładów Żyrar- dowskich	zł 100	69'00	67'50	68'00
Habersbusch i Schiele zł 100	72'00	70'50	71'00	

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje — w zł: Zieleniewski 82'00, Chybie 92'00.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje — w zł: Firlej 19'75.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu poprzedzającego): Bank Polski 132'00 (134'00 — 132'50), Herzfeld i Victori 82'00 — 81'00 (80'00), Lubań — Wronki 45'00 — 43'00.

CŁO ORAZ REGLAMENTACJA

WZNOWIENIE TERMINOWYCH ZNIŻEK CELNYCH, PRYZNANYCH SZWAJCARII. — W „Dz. Ust. R. P.” Nr 17/1939, poz. 101, zostało ogłoszone rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 23/II b. r., wprowadzające tymczasowo w życie postanowienia porozumienia między Polską i Szwajcarią w sprawie zniżek celnych na niektóre produkty chemiczne.

Jak wiadomo, Szwajcaria posiadała w układzie dodatkowym z nami z dn. 3/II 1934 r. m. innymi zniżki celne tzw. terminowe, tj. ograniczone specjalnymi indywidualnymi terminami. Zniżki te dotyczyły niektórych artykułów chemicznych, mianowicie pewnych półproduktów organicznych, używanych do wyrobu barwników syntetycznych. Zniżki te po wygaśnięciu były wznawiane—ostatnio protokołem dodatkowym do wspomnianego układu z dn. 30/IV 1937 r. Zniżki te obowiązywały do końca 1938 r., obecnie zaś wznawiono je ponownie z terminem obowiązywania do końca 1939 r., wprowadzając jednocześnie w zakresie ich stosowania pewne zmiany.

Zniżki te przedstawiają się, jak następuje:

Poz. tar. celn.	Nazwa towaru	Cło z łód 100 kg
397 ex p 2	Krezydina	150
397 ex p. 4	Acetoparafenylenodwuamina	35
397 ex p. 6	Dwuaminydyna	120
ex p. 9	Kwas naftyloaminodwusulfonowy 2.4.8 (Kwas C)	150
397 ex p. 12	Produkty kondensacji paranitrobenzaldehydu z parafenylenodwuaminą	160

397 ex p. 12	Nitrometylobenzimidazol 4. 1. 2. (zasada żółcieni pyrogenowej N)	160
397 ex p. 12	Kwas fenyloaftyloaminosulfonowy 1.8.	154
397 ex p. 12	Kwas toliłonaftyloaminosulfonowy 1.8	154
398 ex p. 9	Ortonitrokrezol (nitroortokrezol)	160
399 ex p. 1	Aminofenole (orto-,meta- i para)	140
399 ex p. 6	Metyloaminooksyfenazyna	135
400 ex p. 1	Kwas fenylosulfopirazolonokarbonowy	35
400 ex p. 2	Kwas chlorofenyloametylopyrazolonosulfonowy	35
ex 401	Keton Michlera	140
ex 401	Czterometylodwuaminobenzhydrol	160

W porównaniu ze zniżkami, obowiązującymi w ubiegłym roku, zniżki obecnie przyznane obejmują węższą listę towarów. Mianowicie, skreśleniu uległy półprodukty, już wyrabiane w kraju, tj. kwas etylobenzyloanilinosulfonowy, dwumetyloanilina, tolidyna, fenyloalfa-naftyloamina, kwasy naftyloaminosulfonowe 1.6. i 1.7 (kwasy clève), kwas dwuaminodwufenyloaminosulfonowy, kwas amidonaftolosulfonowy 2.5.7 (kwas J), moczan kwasu izogamma, oraz czterometylodwuaminobenzhydrol.

Wprowadzono natomiast na omawianą listę konwencyjnych zniżek celnych terminowych 3 produkty, mianowicie: dwuanizydyne, kwas fenyloaftyloaminosulfonowy 1.8 i kwas toliłonaftyloaminosulfonowy 1.8. oraz rozszerzono poprzednią zniżkę na metaaminofenol również na orto- i para aminofenole. Wszystkie te produkty korzystały z autonomicznych zniżek celnych, przewidzianych odnośnym rozporządzeniem.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

PRZEWÓZ OSÓB NA P.K.P. W ROKU 1938

Przewozy osób na liniach normalnotorowych P. K. P. wykazały w 1938 r. dalszy znaczny rozwój, co najlepiej ilustruje poniższe zestawienie ilości przejazdów i ilości kilometrów podróży (osobo-kilometrów):

	1928	1935	1936	1937	1938
Ilość przejazdów—miln.	250	143	171	210	230 ¹⁾
(wskaźnik)	(100)	(57)	(68)	(84)	(92)
Ilość osobo-km — mild.	8'5	5'5	5'9	6'9	7'5 ¹⁾
(wskaźnik)	(100)	(64)	(69)	(81)	(88)

Okres dobrej koniunktury przewozowej, której pierwszym rokiem był rok 1936 (wzrost o 28 miln. podróży), a najlepszym—rok 1937 (wzrost o 39 miln. podróży)—trwał również w roku 1938, choć nasilenie już było słabsze, a przyrost podróży wyniósł ok. 20 miln. Trzydziecie 1936÷38 dało podniesienie się o 35 punktów wskaźnika ilości przewozów (przy podstawie: 1928 r. = 100). W tym zatem okresie czasu powróciła na P. K. P. przeszło 1/3 przewozów.

Porównanie z ostatnim 3-leciem okresu poprzednich 3 lat, tj. okresu od najgorszego roku kryzysowego 1933 do roku 1935, kiedy cha wskaźnik przewozów podniósł się zaledwie o 2 punkty, daje najlepszą rakterystykę silnego tempa odbudowy przewozów osobowych; w 1938 r. ilość przewozów była już tylko o 8% mniejsza od stanu w 1928 r.

Liczby powyższe jednak podlegają poważnej korekturze przez o wiele realniejsze dane, wynikające z zestawienia osobo-kilometrów. Jak wiadomo, miara osobo-kilometrów jest znacznie realniejsza, oznaczając nie ilość odbywanych podróży, lecz długość wszystkich podróży wszystkich podróży, tj. sumę kilometrów tych wszystkich podróży. Charakteryzując tą miarą przewozy osób w ostatnim 3-leciu, otrzymujemy następujące przyrosty (w osobo-km): w 1936 r. o 0'4 mild., w 1937 r. o 1 mild., w 1938 r. o 0'6 mild.; w sumie wskaźnik wzrósł o 24 punkty— przy podstawie: 1928 r. = 100.

Wnioski stąd łatwo można wyciągnąć następujące: z powolniejszego wzrostu liczby kilometrów podróży niż liczby przejazdów wynika niedwuznacznie, że przyrost dotyczył przede wszystkim podróży krótszych, na mniejsze odległości. Z różnicy zaś przyrostu ilości

podróży i osobo-kilometrów w poszczególnych latach okresu 3-lecia 1936÷38 ocenić można rok 1936 jako rok przyrostu zwłaszcza przejazdów na krótkie odległości, lata zaś 1937 i 1938—jako lata przyrostu również i przewozów dalekobieżnych. Szczególnie widać to z postępu w roku 1938 wskaźnika ilości przejazdów o 8 punktów i wskaźnika osobo-kilometrów o 7 punktów (tj. niewiele mniej), gdy w 1936 r. przybyło 11 punktów we wskaźniku przewożonych osób, a tylko 5 punktów we wskaźniku przebytych osobo-kilometrów.

Osiągnięcie w 1938 r. 88% ilości osobo-kilometrów z roku 1928, najlepszego roku przewozowego, oznacza, że brak jest jeszcze tylko 1/8 osobo-kilometrów do odzyskania poziomu najwyższego, na co trzeba przy obecnych warunkach ok. 1÷2 lat postępu o tempie obecnym lub choćby i nieco zwolnionym.

Korzystnym liczbom wzrostu przewozów osób nie odpowiadają, niestety, liczby, dotyczące kształtowania się wpływów z tych przewozów, jak to widzimy z następującego zestawienia:

	1928	1935	1936	1937	1938
Wpływy ogółem — miln. zł	366	205	204	220	233 ¹⁾
(wskaźnik)	(100)	(56)	(55)	(60)	(63)
Wpływ na 1 osobo-km—gr	4'4	3'7	3'4	3'2	3'1 ¹⁾
(wskaźnik)	(100)	(86)	(79)	(74)	(72)

Uderza bardzo powolny wzrost wpływów, wyrażający się wzrostem tylko o 7 punktów wskaźnika w ciągu 3-lecia 1936÷38, a więc w okresie, w którym ilość przewozów wzrosła o 35 punktów, a ilość osobo-kilometrów o 24 punkty.

Pierwszy rok tego okresu—1936—wykazał nawet spadek wpływów, a dopiero rok 1937 dał znaczniejszy ich postęp, utrzymujący się w 1938 r. w tempie niezmińszonym w stosunku do wzrostu liczby osobo-kilometrów.

Że w tych warunkach nastąpić musiał spadek wpływu przeciętne-go, obliczonego na 1 osobo-kilometr—jest rzeczą oczywistą. W ciągu 3-lecia 1936÷38 wpływ na 1 osobo-km obniżył się z gr 3'7 na gr 3'1 i zapewne dopiero zarządzenia taryfowe, wydane jesienią 1938 r., przyczynią się do wstrzymania tego ruchu zniżkowego i do wzmocnienia postępu wpływów rocznych.

¹⁾ Dane tymczasowe.

¹⁾ Dane tymczasowe.

szukając powodów znacznego wzrostu masy przewozowej i istotnego efektu przewozowego—przy powolnym podnoszeniu się ogólnej sumy wpływów i aczkolwiek osłabionym, lecz jeszcze postępującym spadku przeciętnego wpływu na jednostkę przewozów—należy przede wszystkim zatrzymać się na dacie 1/I 1936 r., kiedy nastąpiły dwa duże posunięcia taryfowe. Były to: 1) obniżka opłat za przejazdy pojedyncze na odległości do 200 km, przeprowadzona jako konsekwencja i druga „transza” obniżki taryf na przejazdy dalsze, tj. ponad 200 km w roku 1934, 2) duża obniżka tzw. scalenkowa cen biletów miesięcznych i pokrewnych, służących do codziennego przewozu ludności podmiejskiej, zwana obniżką „taryfy podmiejskiej”.

Obydwie te obniżki, obliczone na zł 12÷20 miln. ubytku rocznego, nie opłaciły się kolei—pomimo znacznego wzrostu przewozów, przy czym druga z nich sięgnęła skutkami znacznie dalej (o czym osobno poniżej), działając ujemnie w ciągu 4 lat na dochodowość kolei. Skutkiem obydwu obniżek był znaczny wzrost przewozów na male odległości—zrazu pojedynczych i podmiejskich codziennych, potem tylko codziennych, rugujących nawet przejazdy pobliskie pojedyncze, dla kolei o wiele rentowniejsze. Przewóz dalekobieżny rozwinął się poważniej dopiero w latach 1937 i 1938 i on dopiero oddziałł na pewien wzrost wpływów—hamując też spadek wpływu przeciętnego na 1 osobo-km.

Nie poruszając szczegółowo zagadnienia wzrostu kosztów w związku ze wzrostem przewozów, przyjrzymy się jedynie deficytom w okresie 1935÷38.

W roku 1928 zysk z ruchu osobowego, który bynajmniej nie jest (jak się to pospolicie mniema) czymś wyjątkowym, gdyż szereg kolei opiera się na dodatnim pod względem dochodowości ruchu osobowym, wyniósł zł 14 miln. W 1933 r. deficyt wyniósł zł 60 miln., w 1934 r.—zł 56 miln., w 1935 r.—zł 52 miln., w 1936 r.—zł 57 miln., w 1937 r.—zł 53 miln., a w 1938 r. wyniesie zapewne o zł 2÷3 miln. mniej.

Charakterystyczne jest, że w latach 1937 i 1938 po raz pierwszy zmniejszenie deficytu zawdzięczamy nie tzw. zaciskaniu pasa, a więc redukcjom wydatków, lecz wzrostowi wpływów, nieco znaczniejszemu niż wzrost kosztów, związany ze wzmocnionym ruchem. Dopiero rewizja „taryf podmiejskich” w jesieni 1938 r. pozwala spodziewać się znacznijzego zmniejszenia deficytu, którego pokrycie staje się coraz trudniejszym wskutek spadku wpływów z ruchu towarowego. Przypomnieć tu trzeba, że sytuacja jest w latach ostatnich o tyle gorsza, iż kolej ponosi skutki niższej taryfy towarowej, dokonanej u schyłku 1935 r., która nadwyrężyła rezerwuar, z jakiego czerpać można było na pokrycie deficytu ruchu osobowego, o jakieś zł 65 miln. wpływu rocznego.

Jeśli chodzi o kategorie przewozów osobowych, to przypadało na przewozy według tzw. taryfy normalnej: na 100 osób—23 w 1937 r. i 21 w 1938 r., na 100 osobo-km—33 w 1937 r. i 31 w 1938 r., natomiast na zł 100 wpływu—zł 59 w 1937 r. i zł 56 w 1938 r. Reszta odnosiła się do przewozów ulgowych—w najszerszym rozumieniu tego słowa.

Podział powyższy i sama statystyka wymagają wyjaśnienia, aby nie wyciągać wniosków błędnych i przesadnych. Przez opłaty taryfy normalnej rozumieć bowiem należy wyłącznie opłaty za przejazdy pojedyncze i powrotne (jeden przejazd lub przejazd tam i z powrotem), odbywające się bez szczególnych warunków stosowania. Nie wlicza się więc do tej kategorii ulg tak masowych i pospolitych, jak ulgi na przejazdy codzienne, np. bilety miesięczne, tygodniowe, lub na inne przejazdy wielokrotne, jak np. bilety abonamentowe, okręgowe, które są również zupełnie normalną formą rabatów, dostępnych ogólnie dla każdego, z każdej stacji, o każdej porze.

Jeśli—nie oglądając się na nomenklaturę taryfową, nazywającą normalnymi tylko bilety na przejazdy jednorazowe i powrotne wg cen najwyższych—zsumujemy liczby wszystkich przewozów, dostępnych dla każdego, z każdej stacji i o każdej porze, otrzymamy obraz wręcz odmienny, mianowicie: na 100 osób—72, na 100 osobo-km—57 i na zł 100 wpływu—zł 73 przypada na przewozy według tych taryf (normalna wraz z rabatami powszechnymi).

Na ulgi zatem właściwe, a więc na ulgi typu przywilejów i serwitutów oraz specjalnej akwizycji lokalnej przypada przewozów: na 100 osób—28, na 100 osobo-km—43, na zł 100 wpływu—zł 27.

I wśród tych ulg specjalnych również wiele nie budzi, oczywiście, żadnej wątpliwości co do ich słuszności, a nawet niektóre uchodzić muszą za zupełnie „normalną” formę przewozów, np. ulga 50% zastosowana dla dzieci do 10 lat, lub miesięczne bilety szkolne dla młodzieży do 30 lat—o 50% tańsze od ogólnie dostępnych.

Zaznaczyć też należy, że na kolejach obcych ilość przejazdów tzw. normalnych (jednorazowych, głównie na duże odległości) jest przeważnie mniejsza niż na P. K. P., wynosząc w Niemczech 20%, we Włoszech 15%, w Rumunii 8%.

Jeśli chodzi o podział ulg według kategorii ustępstw i dochodowości—objaśni je najlepiej poniższe zestawienie. Przy tym zaznaczyć trzeba, że rok 1938 upłynął bez jakichkolwiek pogłębień ulg i rozszerzeń ich zakresu—pomimo niesłabnącego nacisku z wielu stron. Przeciwnie, jesienią tego roku przeprowadzono redukcję kilku ustępstw, które jednak nie mogły jeszcze zaważyć na rezultatach finansowych tego roku. Wpływy z przewozów osobowych wg rodzaju opłat przedstawiały się następująco (dane za 3 kwartały—do dn. 1/X 1938 r.—w gr za 1 osobo-km):

	Wpływ przeciętny	3.1
	Bilety „normalne”	5.6
Ulgi powszechne	bilety okręgowe (zniżka do 40%)	3.5
	„ abonamentowe (zniżka 40%)	3.1
	„ miesięczne (zniżka 80%)	1.6
	„ tygodniowe (zniżka 75%)	1.5
	„ świąteczne	3.5
Ulgi specjalne	bilety ze zniżką 33% (urzędnicy, robotnicy, inwalidzi, szkoły indywid., emigranci itp.)	3.6
	bilety ze zniżką 50% (dzieci do lat 10, emeryci wojskowi, rodziny wojskowych, rolnicy do pracy itp.)	2.8
	bilety ze zniżką 66% (pociągi popularne, osadnicy, wycieczki szkolne, kolonie itp.)	1.6
	bilety ze zniżką 75% (wojsko, kolejarze, duże zjazdy masowe itp.)	1.3
	bilety ze zniżką 80% (odznaczeni)	1.2
	bilety miesięczne szkolne (92%)	0.5

W dn. 1/X 1938 r. zredukowano ulgę na biletach miesięcznych do wymiaru 66÷85% zależnie od odległości przewozu, na tygodniowych ogólnych—do 60÷80%, na miesięcznych szkolnych—do 80÷92%, na abonamentowych—do 30%.

Jak widać z powyższego, tylko bilety normalne, okręgowe, abonamentowe, świąteczne i ze zniżką 33% dawały wpływ przeciętny na jednostkę wyższy ponad przeciętny wpływ ogólny. Natomiast koszt własny przeciętny, wynoszący ok. gr 3.7 na 1 osobo-km, był pokrywany tylko przez nabywców biletów normalnych. Z wszystkich innych, ulgowych, przewozów wpływało mniej za osobo-km niż wynosi koszt przeciętny.

Rok 1938 był trzecim i ostatnim rokiem nieudalogo dla kolei eksperymentu tani i niezróżniczkowanych biletów miesięcznych i tygodniowych.

Powodem zastosowania tego eksperymentu w 1935 r. z ważnością od dn. 1/I 1936 r. była chęć wybrania przez kolej zła mniejszego dla niej—przy wyborze pomiędzy zasadniczą obniżką taryf na przejazdy pojedyncze i obniżką za przejazdy codzienne. Obniżki zaś wymagała realizacja planu gospodarczego, w imię którego żądano od kolei, aby obniżyła ceny swych usług. Dotycząc znacznej liczby osób, jeżdżących codziennie do pracy (w 1938 r.—ok. 200 tys.), mogła stanowić znaczną ulgę. Przy i tak niewielkim wpływie z tych biletów spodziewano się przy tym nie stracić wiele na dalszej niższe, a przy tym wzmocnić i utrwalić osadnictwo podmiejskie, które z postępującą rozbudową miast przeżywało jakby pewne osłabienie. Wreszcie, bodźcem do przeprowadzenia rewizji stała się wówczas chęć likwidacji nadmiaru różnego rodzaju biletów podmiejskich, jakie namnożyły się w latach ubiegłych wskutek zbyt daleko sięgającej tendencji zastosowania form odprawy do potrzeb podróży. Dość wskazać,

że zastąpiono w tym czasie 26 rodzajów biletów 3 rodzajami. Ceny tych 3 rodzajów biletów odpowiadały wysokości 3 największych ulg, stosowanych na przejazdy codzienne. Innymi słowy, zredukowano opłaty dla wszystkich do opłat najniższych, uzyskując tym kosztem unifikację opłat i usuwając też wszelkie dowody ulgowe itp.—z wyjątkiem dla biletów miesięcznych szkolnych.

Skutkiem tej rewizji, powodującej wielką ulgę dla podróżnych oraz dla kas biletowych—był olbrzymi wzrost przewozów podmiejskich za biletami na przejazdy codzienne, wynoszący od 1935 r. do 1938 r. nie mniej niż 128%. Zwłaszcza na węzle warszawskim, gdzie nastąpiła równocześnie elektryfikacja kilku linii, liczba osób, jadących codziennie za tymi biletami, osiągnęła wkrótce 70 tys.

Tu też jednak najwcześniej i najsilniej ujawniły się błędy przeprowadzonej rewizji, mianowicie zbyt tanioci, fałszywego ustosunkowania opłat, zbyt małych opłat za bilety tygodniowe w porównaniu z miesięcznymi. Najgorszym objawem stało się to, że bilety tygodniowe i miesięczne wyrugowały korzystanie z biletów pojedynczych nie tylko przez osoby, jeżdżące codziennie do pracy, lecz także przez podróżnych tzw. przygodnego ruchu podmiejskiego (letnicy, interesanci, kupcy itp.). Tani bilet tygodniowy stał się też biletem wspólnym dla kilku osób pomimo swej pozornej imiennosci. W zupełności niezasadzonych rozmiarach tanimi stały się przejazdy na najkrótsze odległości, gdyż w 1935 r. — przy wielkim pośpiechu akcji obniżki cen—nie można było przeprowadzić zmian taryfy i druku nowych biletów za przejazdy najkrótsze. Wbrew faktowi, że osoba, mieszkająca blisko miasta, wykorzystuje bilet częściej do przejazdu niż osoba, mieszkająca daleko—opłata za każdy kilometr była mniej więcej taka sama, choć podobnych taryf podmiejskich nie stosowała żadna kolej europejska.

Tanioci taryfy podmiejskiej wywołała niespodziewanie podwyżkę czynszu lokali podmiejskich porą letnią, a równocześnie stała się szkodliwą konkurencją dla niektórych linii prywatnych ruchu osobowego, stawiając w okresie rosnącej koniunktury koleje te, nie mające ruchu towarowego, w sytuacji bez wyjścia. Zbyt tanie taryfy podmiejskie wywołały też zatamowanie rozwoju komunikacji autobusowej, zatem i osadnictwa wzdłuż dróg kołowych, przyczyniając się—gdyby proces ten trwał dłużej—do jednostronnego rozwoju osadnictwa tylko wzdłuż kolei.

Najpoważniejsze straty poniosły P. K. P. w węzle warszawskim, tracąc ogromne wpływy za bilety pojedyncze w okresie, gdy za przyspieszenie, większą częstotliwość i większą wygodę przewozu powinny były otrzymać raczej poważny wzrost wpływów na opłacenie tej kosztownej modernizacji.

Gdy każdy miesiąc przynosił dalsze pogorszenie sytuacji i ruch podmiejski osiągnął 90% odpraw za biletami miesięcznymi i tygodniowymi—trzeba było zahamować ten niekorzystny proces, reformując taryfy, acz na niekorzyść wielu mieszkańców podmiejskich.

Główne wytyczne rewizji—to zerwanie z zasadą proporcjonalnego układu opłat i przyjęcie opłat stopniowo obniżających się wraz ze wzrostem odległości—tak, iż powyżej 40 km nowe opłaty są nawet niższe od poprzednich. Następnie zmieniono stosunek cen biletów tygodniowych do cen biletów miesięcznych, który obecnie wynosi 120 : 100 (w przeliczeniu miesięcznym). Wreszcie wprowadzono podwyżkę przewozu na odległości krótsze, wynoszącą na biletie miesięcznym do zł 1÷6, a na szkolnym—do przeszło zł 4.

Po przeprowadzeniu rewizji cena biletu miesięcznego i szkolnego wynosi aż do odległości 15 km zawsze jeszcze mniej niż cena biletu na tramwaj na jedną linię.

Szczególnie procentowo znaczna podwyżka cen biletów szkolnych miesięcznych przedstawia się w praktyce jako odzyskanie koniecznego minimum, należnego kolei, skoro bilet na dowolną ilość przejazdów w ciągu miesiąca na odległość 5 km kosztuje i obecnie zaledwie zł 3·60, czyli po gr 6 za przejazd w praktyce.

Przy rewizji zrezygnowano po części także z zasady jednakowych opłat dla wszystkich, dopuszczając bilety tygodniowe robotnicze po dawnych cenach (oprócz w strefie wstępnej) oraz bilety miesięczne specjalne dla osób, które—mając i tak zniżki 75% i 80% na

przejazdy pojedyncze—płaciłyby za miesięczny bilet więcej niż za pojedyncze aż do 40 km.

Na podstawie obserwacji nieregularnego zapełnienia klasy II, zwłaszcza na większe odległości—zmieniono też stosunek cen biletów II kl. do cen biletów III kl. w ruchu podmiejskim, przyjmując zamiast stosunku 100 : 150 stosunek 100 : 133—podobnie jak to czyni wiele kolei za granicą.

Pomimo krótkiego okresu doświadczeń, zakłóconych zresztą specjalnymi przemianami październikowymi, można już obecnie stwierdzić powodzenie rewizji, która zmniejszyła o kilka procent liczbę nabywców biletów miesięcznych i o 1/3 liczbę nabywców biletów tygodniowych, powodując natomiast poważny nawrót do biletów pojedynczych ze strony podróżnych przygodnego ruchu podmiejskiego. Wpływy wzrosły w ruchu na krótkie odległości o prawie 20%.

Podrożenie biletów nie wywołało ani ucieczki ludności do miast, ani nie wpłynęło ujemnie na zainteresowanie osadami podmiejskimi. Podwyżka ta nie odbija się poważnie w budżetach pracowniczych ludności podmiejskiej. Zwłaszcza na obszarze Polski poza Warszawą, gdzie ruch podmiejski odbywa się na odległościach poniżej 10 km—podwyżka nie mogła odbić się dotkliwie. W przejazdach zaś podwarszawskich korzyści elektryfikacji stanowią słuszne wyrównanie podrożenia biletów. I tu zresztą tylko 1/4 część dotknięta została poważniejszą podwyżką (zł 4÷6), wynoszącą do gr 10 za przejazd. Przed ustaleniem rezultatów ruchu letniego nie można określić ostatecznie finansowych skutków rewizji, lecz nie ulega wątpliwości, że korzyść wyrazi się wzrostem wpływów o zł 6÷8 miln. z ruchu na krótkie odległości.

Obok podwyżki cen biletów na przejazdy codzienne dokonano również podwyżki cen biletów abonamentowych na 10 przejazdów, redukując ustępstwo z 40% do 30%, a zachowując zwolnienie od dopłat na pociągi pośpieszne.

Utrzymując—poza wymienionymi już odstępstwami—jednolitość opłat w ruchu podmiejskim, odrzuca kolej wystąpienia o ulgi od nowych opłat, zwłaszcza zaś ze strony pracowników umysłowych. Za przewozy najkrótsze nie ma żadnych słusznych powodów obniżać opłaty minimalne, nadal bardzo nieduże. W węzle zaś warszawskim, gdzie jedynie przewozy podmiejskie rozwijają się na odległości dalsze—kosztowna modernizacja uzasadnia dostatecznie zniżkę. Norm ubóstwa kolej stosować nie może, gdyż są to normy typu skarbowego, nie dające żadnych podstaw do kwestionowania i kontroli na kolei. Zarobki bynajmniej nie określają zamożności, a olbrzymie doświadczenie kolej dowodzi o wielkiej lekkomyślności osób deklarujących i poświadczających i bezskuteczności biurokratycznych zabiegów, gdyby chciano przeprowadzać ścisłe badanie. Nie ulega wątpliwości, że do deklaracji obywateli należy na kolei stosować maksimum zaufania, niemożliwość jednak praktycznej kontroli nakazuje nie stosować i unikać tego rodzaju procedur i stwarzania takiej sytuacji, która procedur takich wymagałaby. Zresztą opłaty taryfy podmiejskiej są ustalone na poziomie, odpowiadającym właśnie możliwościom pracowników umysłowych, i raczej brak jest opłat jeszcze wyższych dla nielicznych zresztą osób zamożniejszych. Norma ubóstwa, zastosowana do pracowników, wywołałaby jeszcze większy napływ pretensyj ze strony innych osób równie ubogich (ubogie kupiectwo, zubożałe warstwy zawodów wolnych itp.). Ustępstwo dla robotników nie może być precedensem dla dalszych ustępstw—tym bardziej, że jednak przeciętne zarobki, rzadsze wypadki zamieszkiwania w mieszkaniach służbowych oraz większa zmienność i masowość przewozu robotniczego—stwarzają specjalne warunki i podstawy pewnego uprzywilejowania.

W dalszym procesie odbudowy dochodowości przewozów osobowych kolej zmierza do:

a) usuwania serwitutów przewozowych i uniemożliwiania ich dalszego rozwoju; szczególnie odrzucane są pretensje o zwiększenie ulg administracyjnych, samorządowych itp.—jako pogłębiających i rozdrabniających dalej odprawę ulgową, a na kolejach obcych nieznanymi;

b) rozbudowy akwizycji powszechnej; w tej dziedzinie, mając do dyspozycji tabor tylko okazyjnie—trzymają się P. K. P. systemu tzw.

turystyki masowej; za pomocą niej zapewnia się na wielkie manifestacje społeczne i na wycieczki doraźne zapełnione doskonale, a więc opłacające się pociągi nadzwyczajne, zwane popularnymi (w 1938 r.—1 340 pociągów, 800 tys. przewiezionych osób, zł 3·8 miln. wpływów); rzecz jasna, że pociągi te mogą być uruchamiane tylko przy okazjach, zapewniających zebranie dużych mas z jednej stacji i przewóz ich do jednej stacji, i to tylko w porze wolnej od masowego przewozu ogólnego;

c) poza pociągami popularnymi, zjazdami oraz analogicznymi imprezami, dającymi rocznie razem ok. zł 10 miln. wpływu dodatkowego—należy wymienić inne ulgi turystyczne powszechne lub przyznawane

młodzieży (sportowej, szkolnej) oraz ulgi turystyczne cudzoziemskie na łączną sumę dalszych ok. zł 9 miln. wpływu.

Wielkie przemiany polityczne w Europie wywołały konieczność przeróbki wszystkich niemal taryf osobowych międzynarodowych, w których uczestniczyły koleje polskie. Do czasu ukończenia tych prac koniecznością jest raczej korzystanie z biletów zeszytych biur podróży w komunikacji z zagranicą, aniżeli z gotowych biletów kolejowych.

Zniżkami tranzytowymi (33÷40%) usiłowano z powodzeniem pozyskać na dłuższe odcinki P. K. P. tranzyt, okrążający dotąd Polskę lub przebiegający w Polsce tylko na krótkich odcinkach.

T. a.

PRZEWOZY KOLEJOWE W III KWARTALE 1938 R. przedstawiały się — według rodzaju towarów i kierunku przewozów w zestawieniu z analogicznym okresem w latach ubiegłych — w sposób następujący (w tys. ton):

	N a d a n i e:				P r z y j ę c i e:			R a z e m			
	wewnątrz kraju	do Gdyni	do Gdańska	za granicę	z Gdyni	z Gdańska	z zagranicy	Tranzyt	1938	1937	1936
Zboże	239·4	13·1	32·5	2·8	0·1	—	3·3	3·3	294·5	318·2	433·6
Mąka i kasze	182·7	0·1	9·2	—	—	—	—	0·4	192·4	173·3	193·8
Ziemniaki	62·0	—	—	—	—	—	—	3·3	65·3	79·4	50·4
Buraki cukrowe	4·4	—	—	—	—	—	—	—	4·4	8·3	10·9
Siano i słoma	16·3	—	—	—	—	—	0·1	0·3	16·7	35·0	8·8
Zwierzęta	31·7	—	—	9·2	—	—	—	0·4	41·3	44·6	40·7
Kamienie	1 006·8	0·2	—	0·2	0·4	—	7·6	91·8	1 107·0	1 151·8	689·5
Wapno	221·2	—	—	7·7	—	—	0·5	22·0	251·4	208·6	160·1
Cement	600·6	4·7	—	2·5	0·1	—	0·1	13·4	621·4	564·1	396·2
Sól	110·1	1·5	0·4	1·7	—	—	—	3·1	116·8	111·4	111·9
Rudy	293·7	—	—	3·0	65·8	128·4	13·2	269·7	773·8	837·0	444·5
Węgiel, koks	3 642·1	1 693·7	1 059·9	282·5	—	—	14·9	644·7	7 337·8	7 102·4	5 136·9
Nafta	203·2	0·6	3·9	2·9	0·2	—	0·1	7·9	218·8	225·2	223·4
Cukier	88·6	1·7	0·6	2·0	—	—	—	0·3	93·2	91·5	79·4
Chemikalia	87·5	0·3	1·5	0·9	—	—	0·1	1·7	92·0	113·9	99·8
Nawozy sztuczne	327·5	2·7	18·0	9·1	62·2	2·3	0·1	109·2	531·1	471·6	339·3
Drzewo	1 103·4	92·0	116·7	146·3	0·2	—	1·8	138·5	1 598·9	1 632·6	1 568·6
Wyroby z drzewa	42·6	5·8	26·3	5·6	—	—	0·1	7·3	87·7	131·0	95·1
Ceramika	503·7	0·1	—	3·8	—	—	—	0·3	518·3	544·7	465·4
Żelazo i stal	459·8	25·8	0·5	20·8	68·1	0·4	14·6	47·8	637·8	718·4	604·5
Wyroby żelazne	100·6	12·6	0·4	6·8	0·3	—	2·7	30·2	153·6	196·0	143·4
Pozostałe	1 447·2	40·0	9·0	50·4	87·0	10·4	70·0	228·5	1 942·5	1 626·3	1 429·4
Przewozy handlowe zwy- czajne — ogółem:											
III kwart. 1938 r.	10 775·1	1 894·9	1 278·9	558·2	284·4	141·5	129·5	1 634·2	16 696·7	—	—
„ „ 1937 „	10 269·0	1 847·0	1 208·7	598·3	363·1	223·6	166·1	1 709·5	—	16 385·3	—
„ „ 1936 „	8 141·5	1 573·7	1 191·5	466·0	284·2	131·2	99·8	837·6	—	—	12 725·6
Przewozy:											
pośpieszne	146·7	5·8	0·2	12·0	0·2	—	0·8	76·4	242·1	211·8	184·8
gospodarcze	2 845·1	—	—	—	—	—	—	—	2 845·1	2 590·3	2 113·3
wojskowe	471·3	—	—	—	—	—	—	—	471·3	423·7	253·9
Ogółem przewozy:											
III kwart. 1938 r.	14 238·2	1 900·7	1 279·1	570·2	284·6	141·5	130·3	1 710·6	20 255·2	—	—
„ „ 1937 „	13 400·1	1 853·7	1 209·8	607·0	363·2	223·6	166·9	1 786·8	—	19 611·1	—
„ „ 1936 „	10 617·8	1 582·4	1 193·9	468·1	284·3	131·3	100·6	899·2	—	—	15 277·6

W przeciwieństwie do mniej korzystnej sytuacji przewozowej w III kwartale 1938 r.—przewozy kolejowe w III kwartale tegoż roku wykazały tendencję wzrostową, spowodowaną ożywieniem życia gospodarczego. W porównaniu z przewozami w III kwart. 1937 r. przewozy kolejowe w kwartale sprawozdawczym wzrosły następująco (w nawiasach—wzrost w stosunku do III kwart. 1936 r.): ogół przewozów o 644·1 tys. t, czyli o 3·3% (4 977·6 tys. t — 32·6%), przewozy handlowe zwyczajne o 311·4 tys. t, czyli o 1·9% (3 971·1 tys. t—31·2%), przewozy pośpieszne o 30·3 tys. t, czyli o 14·3% (57·3 tys. t—31·0%) oraz przewozy kolejowo-gospodarcze o 254·8 tys. t, czyli o 9·8% (731·8 tys. t—34·6%).

Jeżeli chodzi o poszczególne grupy towarów—to w porównaniu z III kwartałem 1937 r. wzrost przewozów wynosił przy: mące i kaszach 19·1 tys. t (11·0%), wapnie 42·8 tys. t (20·5%), cementie 57·3 tys. t (10·2%), soli 5·4 tys. t (4·8%), węglu i koksie 235·4 tys. t (3·3%), cukrze 1·7 tys. t (1·9%), nawozach sztucznych 59·5 tys. t (12·6%) oraz pozostałych towarach, osobno niewymienionych, 316·2 tys. t (19·4%).

Przywozy mąki i kasz wzrosły głównie wskutek wzmoczonych obrotów na rynku krajowym, dzięki czemu został pokryty z nadwyżką dość znaczny spadek nadania do portów oraz tranzytu. Ożywienie ruchu budowlanego oraz utrzymywanie się inwestycji publicznych nadal na wysokim poziomie wpłynęło korzystnie na przewozy wapna

i cementu; przewozy wapna w kraju wzrosły o 40·3 tys. t (22·2%), przewozy zaś cementu o 57·1 tys. t (10·5%). Ponadto zwiększyły się wydatnie przewozy tranzytowe wapna o 5·8 tys. t (35·8%). O przewozach soli decydował wyłącznie rynek wewnętrzny, bowiem eksport, zresztą nieznaczny, uległ dalszemu zmniejszeniu; nadanie soli w kraju wzrosło o 6·2 tys. t (5·9%). Ogólny wzrost przewozów węgla i koksu jest stosunkowo niewielki, na co złożyło się zwiększenie przewozów w kraju o 90·3 tys. t (2·5%), nadania do portów o 193·9 tys. t (7·6%) i tranzytu o 61·4 tys. t (10·5%)—przy jednoczesnym spadku nadania przez granice lądowe o 110·1 tys. t (28·0%). Przyczyną małego wzrostu przewozów tej grupy towarów było to, że tylko dostawy węgla dla przemysłu były wyższe niż w analogicznym kwartale 1937 r., natomiast zmniejszyło się zapotrzebowanie ze strony kolei, która dokonała wcześniej zakupów, oraz ze strony takich odbiorców, jak: instytucje państwowe i miejskie, pośrednicy oraz na cele opałowe. Eksport węgla kształtował się pomyślnie, mimo mniejszego zapotrzebowania krajów importerskich—wskutek załamania się wywozu z Anglii i Niemiec, głównych konkurentów Polski. Nastąpił również wydatny wzrost zbytu węgla tzw. bunkrowego na własne potrzeby okrętów. Przewozy cukru na rynku krajowym zwiększyły się tylko o 3·1 tys. t (3·6%), gdyż spożycie utrzymywało się na prawie tym samym poziomie, co w III kwart. 1937 r. Mniej pomyślnie kształtowało się nadanie do por-

tów, które zmalało o 3·6 tys. t (61%), co jednak złagodzone zostało w poważnym stopniu wywozem przez granice lądowe w wysokości 2 tys. t, którego to wywozu nie było w analogicznym kwartale 1937 r. Tranzyt cukru wzrósł o 0·2 tys. t, czyli 2-krotnie. Nadanie nawozów sztucznych w kraju zwiększyło się o 61·2 tys. t (23%) dzięki wzrostowi zbytu w sezonie jesiennym ub. r. Obroty natomiast z zagranicą zmniejszyły się, wykazując spadek zarówno po stronie eksportu, jak i importu. W grupie towarów pozostałych, osobno nie wyszczególnionych, na uwagę zasługuje wzrost nadania wewnątrz kraju o 307·1 tys. t (27%).

Spadek przewozów objął dość liczną grupę towarów i wynosił przy: zbożu 23·7 tys. t (7·4%), ziemniakach 14·1 tys. t (17·8%), burakach cukrowych 3·9 tys. t (46·9%), sianie i słomie 18·3% tys. t (52·3%), zwierzętach 3·3 tys. t (7·4%), kamieniach 44·8 tys. t (3·9%), rudach 63·2 tys. t (7·6%), naftcie i produktach naftowych 6·4 tys. t (2·8%), chemikaliach 21·9 tys. t (19·2%), drzewie 33·7 tys. t (2·1%), wyrobach z drzewa 43·3 tys. t (33·1%), wyrobach ceramicznych 26·4 tys. t (4·8%), żelazie i stali 80·6 tys. t (11·2%) oraz wyrobach żelaznych 42·4 tys. t (21·6%).

Niepomyślne kształtowanie się cen zbóż, które znacznie spadły w porównaniu z analogicznym okresem 1937 r., odbiło się ujemnie na przewozach kolejowych. Większe niż normalnie wypełnienie magazynów w oczekiwaniu na wyniki zarządzeń, zmierzających do doprowadzenia cen do gospodarczo uzasadnionego poziomu, przyczyniło się do spadku przewozów zbóż w kraju o 34·7 tys. t (12·6%). Spadku tego nie mógł zrównoważyć dość wydatny wzrost eksportu, głównie jęczmienia. Spadek przewozów ziemniaków jest wynikiem niepomyślnych zbiorów, niższych o 16·2% w porównaniu z 1937 r. W związku z tym nadanie do portów i za granicę uległo zahamowaniu, w obrocie wewnętrznym przewozy ziemniaków zmniejszyły się o 15·5 tys. t (20%). Tylko tranzyt ziemniaków wykazał wzrost blisko 2-krotny. Wysoki spadek przewozów buraków cukrowych nie posiada większego znaczenia wobec małych ilości tonażu oraz wobec tego, że kampania cukrownicza zaczyna się w kwartale następnym. Przewozy siana i słomy spadły wyjątkowo silnie—wobec znacznej niżki cen pasz objętościowych oraz wskutek tego, że przewozy sprzed roku kształtowały się na wysokim poziomie—na skutek braku pasz w niektórych okręgach kraju. Przewozy zwierząt w przesyłkach zwyczajnych wykazały spadek, jednak łącznie z przewozami w przesyłkach pośpiesznych, ujętymi osobno w zestawieniu, są wyższe niż w analogicznym kwartale 1937 r. Spadek przewozu kamieni nastąpił wskutek ograniczenia importu, a zwłaszcza zmniejszenia się tranzytu o 105·6 tys. t (53·4%), przewozy bowiem w kraju zwiększyły się o 73·2 tys. t (7·8%), świadcząc o rozwoju inwestycji drogowych. Przewozy rud w kraju zmniejszyły się minimalnie o 1·3 tys. t (0·4%), natomiast przyjęcie z portów spadło o 20·2 tys. t (9·4%) i przyjęcie z zagranicy o 32·2 tys. t (70·9%) wskutek dalszego ograniczenia importu. Ogólny spadek przewozów przetworów naftowych spowodowany został zmniejszeniem eksportu, ponieważ zbyt w kraju wzrasta wydatnie przy ograniczonym wydobyciu ropy. Przewozy produktów naftowych wewnątrz kraju zwiększyły się o 22·2 tys. t (12·2%). Przewozy produktów chemicznych kształtowały się niepomyślnie—zarówno w kraju, jak i w obrotach z zagranicą. Stosunkowo nieznaczny spadek ogólnego przewozu drzewa tłumaczy się tym, że wzrost nadania przez granice lądowe o 70·6 tys. t (93·2%) złagodził w poważnym stopniu zmniejszenie się przewozów w kraju o 34·7 tys. t (3·0%), nadania do portów o 56·3 tys. t (21·2%) oraz tranzytu o 12·8 tys. t (8·4%). O niepomyślnym kształtowaniu się przewozów wyrobów drzewnych decydował spadek nadania w kraju oraz nadania do portów. Ogólny spadek przewozów żelaza i stali spowodowany został wydatnym zmniejszeniem się importu i tranzytu, natomiast dzięki wzrostowi produkcji krajowej surówki i stali przewozy w kraju wzrosły o 19·1 tys. t (4·3%); również zmniejszyło się nadanie do portów o 0·5 tys. t (1·9%) oraz nadanie przez granice lądowe o 7·4 tys. t (55·2%). Silny spadek przewozów wyrobów żelaznych należy przypisać wyjątkowo wysokim rozmiarom zbytu w poprzednich 2 kwartałach i pozostającym w związku z tym przesunięciem w zapasach.

Pod względem kierunku przewozu wszystkich rodzajów przesyłek i grup towarów łącznie—III kwartał 1938 r. wykazał wzrost nadania: wewnątrz kraju o 838·1 tys. t (6·3%), do Gdyni o 47 tys. t (2·5%) i do Gdańska o 69·3 tys. t (5·7%). Spadek natomiast miał miejsce przy nadaniu: za granicę o 36·8 tys. t (6·1%), przyjęciu z Gdyni o 78·6 tys. t (21·6%), przyjęciu z Gdańska o 82·1 tys. t (36·7%), przyjęciu z zagranicy o 36·6 tys. t (21·9%) oraz przy tranzycie o 76·2 tys. t (4·3%).

Udział Gdyni w nadaniu do portów p. o. c. wyniósł w kwartale sprawozdawczym 59·8%—wobec 60·5% w III kwart. 1937 r., w przyjęciu zaś z portów p. o. c.—66·8%—wobec 61·9% w analogicznym kwartale 1937 r.

N. K.

PRZEDŁUŻENIE POLSKIEJ LINII LOTNICZEJ DO BEYRUTHU.—Z dniem 1/III b. r. linia lotnicza Warszawa-Palestyna przed-

łużona została do Syrii, uzyskując jako swój punkt końcowy Beyrouth. W ten sposób długość polskiej sieci komunikacji lotniczej zwiększa się o dalsze 250 km. Przedłużenie linii z Palestyny do Beyrouth uzasadnione było rozmaitymi przyczynami. Pierwszą z nich była konieczność przeniesienia bazy z Lyddy w Palestynie, gdzie wskutek ustawicznie trwających zamieszek nie można było zapewnić bezpieczeństwa samolotom, pozostającym przez noc na lotnisku. Drugą przyczyną była celowość rozszerzenia zasięgu linii na Bliskim Wschodzie i wzmocnienia w ten sposób naszych stosunków handlowych z Lewantem.

Dalszym krokiem w tym kierunku będzie przedłużenie linii z Beyrouth do Bagdadu, co ma nastąpić w najbliższych miesiącach. Należy, wreszcie, zaznaczyć, że równoległe z przedłużeniem linii posuwają się prace nad usprawnieniem ruchu, aby korzyści z zastosowania komunikacji lotniczej na tak długim odcinku jak najbardziej uwypuklić. I tak więc, projektuje się w przyszłości obsługę szlaku Warszawa-Bagdad w 16 godzin, przy czym odloty z Warszawy do Bagdadu i z Bagdadu do Warszawy miałyby miejsce w porze nocnej.

NAWIĄZANIE KOMUNIKACJI LOTNICZEJ POMIĘDZY POLSKĄ I WŁOCHAMI.—W dniu 19/I b. r. podpisana została w Rzymie umowa w sprawie uruchomienia regularnej linii komunikacji lotniczej między Polską i Włochami. Sprawa utworzenia tej linii, której potrzeba ze względu na stosunki polityczne, religijne, gospodarcze i kulturalne, łączące Polskę i Włochy, dawała się od dawna odczuć, była w stadium pertraktacji już od 2 lat. Pomimo jednak obustronnych wysiłków linia ta nie mogła zostać zrealizowana tak długo, dopóki Czecho-Słowacja odmawiała polskiemu lincom lotniczym prawa tranzytu nad swym terytorium. Dopiero w umowie prowizorycznej polsko-czesko-słowackiej, podpisanej w Pradze w dn. 31/VIII 1938 r., uzyskała Polska prawo dla swych linii na przelot bez lądowania nad terytorium czesko-słowackim na trasie Warszawa względnie Kraków-Budapeszt.

Linie Warszawa-Rzym, która prowadzić będzie przez Budapeszt, Zagrzeb i Wenecję, obsługiwać będą wspólnie P. L. L. „LOT”, włoskie towarzystwo „Avio Linee Italiane” i węgierskie „Malert”. Z Wenecji prowadzić będzie linia korespondencyjna, obsługiwana przez „Avio Linee Italiane” do Turynu i Mediolanu, dając w ten sposób Warszawie bezpośrednie połączenie lotnicze z włoskimi centrami handlowymi i przemysłowymi. Ponadto towarzystwo włoskie podejmie również obsługę szlaku Warszawa-Gdynia, dzięki czemu utworzona zostanie bezpośrednia linia lotnicza, łącząca Bałtyk z Adriatykiem i porty polskiego obszaru celnego z portami włoskimi Wenecją i Tryjestem. Ponadto w ten sposób Gdynia otrzyma 2-krotne codzienne połączenie z Warszawą.

Należy zaznaczyć, że włoskie towarzystwo „Avio Linee Italiane” będzie pierwszym zagranicznym przedsiębiorstwem lotniczym, dolatującym do Gdyni. W przyszłości należy się liczyć z prawdopodobieństwem przedłużenia omawianej linii z Gdyni do Sztokholmu, a w tym wypadku zapewne Szwedzi również wzięliby udział w tej komunikacji, dolatując do Gdyni.

Linia Gdynia-Rzym oblatywana będzie w sezonie letnim codziennie, a czas przelotu łącznie z postojami wynosić będzie ok. 9 godzin.

URUCHOMIENIE LINII LOTNICZEJ LONDYN-WARSZAWA.—Angielskie towarzystwo żeglugi powietrznej „British-Airways” zwróciło się do władz polskich z prośbą o zezwolenie na uruchomienie linii Londyn-Warszawa. Jeżeli się weźmie pod uwagę, że poprzednie starania nasze w tym kierunku pozostawały bez rezultatu, a obecnie Anglicy z własnej inicjatywy linię tę pragną uruchomić, niepodobna nie stwierdzić, że krok ten posiada doniosłe i wielostronne znaczenie oraz jest jeszcze jednym dowodem wzrostu pozycji Warszawy jako centrum politycznego i ekonomicznego, a zarazem jednym z objawów żywego zainteresowania się Polską, jakie ujawnia się ostatnio w Anglii. Linia Londyn-Warszawa obsługiwana będzie przez tow. British-Airways codziennie z jednym międzylądowaniem w Berlinie. Czas przelotu wynosić będzie ok. 5 godzin, czyli w porównaniu z komunikacją kolejowo-morską oszczędność na czasie wynosić będzie ok. 24 godzin. Otwarcie tej linii ma nastąpić w dn. 15/IV b. r. Jest rzeczą bardzo prawdopodobną, że wkrótce także i Polskie Linie Lotnicze „LOT” rozpoczną ze swej strony ruch na omawianej linii, współpracując z tow. British-Airways. Współpracę ułatwi w znacznej mierze fakt, że oba towarzystwa dysponują identycznym sprzętem, tj. samolotami amerykańskimi „Lockheed 14”.

Z chwilą uruchomienia linii Warszawa-Londyn oraz projektowanej bezpośredniej linii Warszawa-Paryż bez międzylądowania, Warszawa posiadać będzie bezpośrednie własne połączenia lotnicze z wszystkimi ważniejszymi centrami Europy.

Równocześnie wkrótce także liczą zagranicznych towarzystw lotniczych, dolatujących do Warszawy, których będzie w bieżącym sezonie 6, to jest: francuskie „Air-France”, angielskie „British-Airways”, niemieckie „Deutsche Lufthansa”, włoskie „Avio Linee Italiane”, rumuńskie „Lares” i węgierskie „Malert”.

Z. R.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

BUDOWA STATKÓW I CIĘCIE NA ZŁOM W STOCZNIACH KRAJOWYCH

W ogólnym rozwoju przemysłu polskiego dużą rolę odgrywa silny już rozwój rodzimego przemysłu okrętowego.

Trzy gdyńskie przedsiębiorstwa budowy statków, mianowicie: „Stocznia Gdyńska”, S. A., „Stocznia Rybacka”, Sp. z o. o., oraz „Stocznia Yachtowa”, Sp. z o. o. — rozwijają się i pracują coraz intensywniej, by sprostać stawianym im coraz większym zadaniom oraz wykonać bardzo liczne już posiadane zamówienia.

Trzeba zwrócić na tym miejscu uwagę na rolę, jaką w tym zagadnieniu odgrywa Ministerstwo Przemysłu i Handlu, które przede wszystkim swoim ustosunkowaniem się do tego zagadnienia, opieką i daleko idącą pomocą, objawiającą się np. w udzieleniu pierwszych poważniejszych zamówień — głównie przyczynia się do uruchomienia i ożywienia przemysłu okrętowego.

„Stocznia Gdyńska”, po reorganizacji, przeprowadzonej przez Wspólnotę Interesów Górniczo-Hutniczych, która ją przejęła, zatrudnia w chwili obecnej już z górą 400 robotników, stając się jednym z najpoważniejszych zakładów przemysłowych na terenie portu gdyńskiego. Buduje ona obecnie dla S. A. „Żegluga Polska” pełnomorski statek towarowy s/s „Olza” o nośności 1 250 tDW. Nowy ten statek, budowany na pierwszej pochylni Stoczni, znajdującej się na nowym terenie obok kanału przemysłowego — spłynie już jesienią bieżącego roku na wodę.

Prócz tego „Stocznia Gdyńska” buduje w chwili obecnej pogłębiarkę dla m. st. Warszawy oraz stalowy rybacki statek inspekcyjno-badawczy, zamówiony przez Min. Przemysłu i Handlu. Oba te obiekty są już na ukończeniu. Rozpoczęto już również prace, związane z zamówionym ostatnio — przez Min. Przemysłu i Handlu — motorowym ługrem śledziowym, przeznaczonym dla rybackich połowów dalekomorskich.

Ta pomyślna dla Stoczni Gdyńskiej sytuacja pozwala sądzić, że przedsiębiorstwo to w dalszym ciągu będzie się intensywnie rozwijać, czego najlepszym dowodem jest szereg ostatnio odbytych konferencji w sprawie rozbudowy stoczni — i to zarówno w dziale ściśle okrętowym, jako też w dziale zupełnie nowym, mianowicie cięcia starych statków na złom.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa już w najbliższym czasie „Stocznia Gdyńska” z pomocą Wspólnoty Interesów oraz Skarbu Państwa przystąpi do wykonania dalszych inwestycji na swym nowym terenie, w pierwszym zaś rządzie do budowy drugiej pochylni (dla statków do 3 000 t) oraz rozszerzenia warsztatów mechanicznych Stoczni, co pozwoliłoby jej podwoić zdolność produkcyjną, tzn. dojść do kwoty ok. zł 6 miln. obrotu rocznego.

Równolegle z inwestycjami w tym zasadniczym dziale Stoczni (budowy okrętów) — przewidziane jest już w najbliższym czasie przystąpienie do stworzenia w Stoczni Gdyńskiej działu cięcia starych statków na złom. Sprawa ta, mająca ogromne znaczenie dla życia gospodarczego i obronności Państwa, była tematem jednej z konferencji odbytych ostatnio w Min. Przemysłu i Handlu przy udziale przedstawiciela Skarbu Państwa oraz zainteresowanych czynników gospodarczych. Przy pożytecznym rozwiązaniu wszystkich zagadnień, związanych z tą sprawą, już późną jesienią bież. roku Stocznia Gdyńska rozpoczęłaby cięcie na złom pierwszych dwóch statków, dochodzących w przyszłości do 3 tys. t złomu, pociętego w ciągu miesiąca.

Godnym zanotowania na tym miejscu faktem będzie jeszcze zakupienie przez Stocznnię Gdyńską, dzierżawionego dotychczas od Stoczni Gdańskiej, doku pływającego, co nie przesądza jednakowoż zamiaru Stoczni Gdyńskiej zakupu nowoczesniejszego i większego innego doku.

„Stocznia Rybacka”, której dotychczasowa praca opierała się przede wszystkim na zamówieniach, uzyskiwanych od Min. Przemysłu i Handlu — w pierwszym rządzie budowie szeregu seryjnych kutrów

rybackich — rozpoczęła obecnie budowę kilku innych obiektów. Poza bowiem 6 kutrami rybackimi, które są w tej chwili na ukończeniu, Stocznia uzyskała od Stoczni Gdańskiej zamówienie na wykonanie 8 motorówek wzgl. łodzi ratunkowych dla dwóch towarowych statków polskich, budowanych dla Tow. „Gdynia-Ameryka, L. Ż.”. Prócz tego „Stocznia Rybacka” otrzymała ostatnio od Min. Przemysłu i Handlu zamówienie na wykonanie jednego dużego (24-metrowego) pełnomorskiego kutra rybackiego.

„Stocznia Yachtowa”, specjalizująca się podobnie jak „Stocznia Rybacka” w budownictwie drewnianym, jednakowoż w pierwszym rządzie w dziale budowy morskich jednostek sportowych — po uzyskaniu od Min. Przemysłu i Handlu nowego dużego terenu w porcie gdyńskim i po zainwestowaniu poważnych kapitałów w budowę szeregu hangarów i budynków — wykonuje obecnie kilka bardzo poważnych zamówień, m. in. 5 jachtów morskich typu „Konik Morski” dla Ligi Morskiej i Kolonialnej oraz Związku Strzeleckiego, szereg łodzi sportowych i portowych oraz buduje dużą motorową łódź pilotową o wyporności 60 t dla Urzędu Morskiego w Gdyni.

Obie te stocznie zatrudniają w chwili obecnej już blisko 200 robotników, posiadając poważne znaczenie dla portu jako zakłady przemysłowe.

Równolegle do rozwoju przemysłu stoczniowego rozwija się ostatnio równie pomyślnie krajowy przemysł poddostawczy, który już nie tylko dostarcza poszczególnych elementów okrętowych (budowy i wyposażenia) stoczniom krajowym, ale nawet w dużym stopniu dostarcza ich stoczniom zagranicznym, budującym statki dla Polski.

Dla przykładu nie od rzeczy będzie wymienić szereg takich elementów pochodzenia i produkcji krajowej, które znajdują się na polskich statkach, budowanych za granicą („Sobieski”, „Chrobry” i inne) oraz na dwóch statkach, budowanych w Stoczni Gdańskiej. Są to np. stal walcowana, nity, liny stalowe, pompy, drzewo, radiostacje, urządzenia sanitarne i artystyczne itd. itd.

Zagadnieniem, wymagającym osobnego omówienia, jest powstająca i szybko się rozwijająca Stocznia Marynarki Wojennej w Gdyni, która prawdopodobnie już niebawem rozpocznie budowę pierwszych większych okrętów wojennych.

G. N.

W SPRAWIE UBEZPIECZENIA RYZYKA WOJENNEGO

Podczas każdego silniejszego naprężenia w międzynarodowej polityce, mogącego grozić zawieruchą wojenną, sfery zainteresowane w żegludzie morskiej, zatem zarówno armatorzy, jak i eksporterzy i importerzy, zastanawiają się nad warunkami tej żeglugi w związku z działaniami wojennymi. Dodatkowymi niebezpieczeństwami żeglugi — obok zwykłych — są w takich wypadkach m. in. niebezpieczeństwo zatrzymania, czy też konfiskaty statku oraz ładunku przez którąś ze stron wojujących, konieczność zmiany trasy podróży i wreszcie niebezpieczeństwo min, torpedowania, bombardowania z powietrza itp. Wszystkie te ewentualności zagrażają — zaznaczymy to dla pełności obrazu — nie tylko statkom i ładunkom, należącym do stron, zaangażowanych w konflikcie zbrojnym, lecz także i statkom oraz ładunkom krajów neutralnych.

Szkody materialne, mogące powstać wskutek opisanych wyżej niebezpieczeństw, mogą być bardzo duże, gdyż ryzyko, związane z żegluga, powiększa się w czasach wojennych bardzo wybitnie. W tych warunkach jest rzeczą zrozumiałą, że normalne „pokojowe” ubezpieczenie statku („casco”), czy też ładunku („cargo”) nie może obejmować tego zwiększonego ryzyka; z reguły zatem warunki ubezpieczenia morskiego — czy to „casco”, czy to „cargo” — wyłączają odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń za wypadki, wywołane wojną. To ryzyko wojenne może być natomiast objęte specjalną dodatkową umową za oddzielną opłatą; wysokość tej opłaty jest zależna od oc-

ny przez ubezpieczającego stopnia niebezpieczeństwa zarówno w chwili wyruszenia statku, jako też w okresie przewidywanego czasu podróży. Składka za ryzyko wojenne jest ustalana odmiennie aniżeli przy innego rodzaju ryzykach, raczej drogą wycucia, a nie w oparciu o materiał obserwacyjno-statystyczny; z jednej bowiem strony brak jest odpowiedniego materiału obserwacyjnego, a z drugiej znów wszelkie doświadczenia nawet najbliższej przeszłości nie mogą być w tej dziedzinie, z natury rzeczy, w pełni miarodajne dla oceny przyszłości.

Przy ustalaniu taryfy opłat za ubezpieczenie ryzyka wojennego bardzo doniosłą rolę odgrywa londyński rynek ubezpieczeniowy (Joint Rating Committee of Company and Lloyds Underwriters), który dyktuje warunki nie tylko dla angielskich zakładów ubezpieczeń i grup (syndykatów) ubezpieczeniowych Lloydów, lecz również i dla wielu krajów kontynentalnych, które w zakresie ubezpieczeń morskich są bezpośrednio lub pośrednio (przez reasekurację) zależne od tego rynku.

Brak, jak powiedzieliśmy, obiektywnych danych do oceny ryzyka wojennego i konieczność oparcia się na wycuciu—przy naturalnej chęci uzyskania możliwie dużych składek wobec zupełnej niepewności co do przebiegu ubezpieczenia ryzyka wojennego—powoduje, że stawki taryfowe za to ryzyko ustalone są niepomiarowo wysoko, co wywołuje narzekania i krytykę ze strony zainteresowanej klienteli ubezpieczeniowej. Warto przy tym przypomnieć, że niektóre pozycje tej taryfy były specjalnie krzywdzące teren polski, gdyż m. in. za transporty do portów polskich, tj. do Gdyni i Gdańska, stawki były specjalnie podwyższone.

Wysokość opłat za ubezpieczenie ryzyka wojennego nie jest zresztą—naszym zdaniem—jedyną bolączką omawianego zagadnienia. Ważniejszym momentem tego zagadnienia jest sama istota tego zagadnienia w związku z osobą ubezpieczającego.

Większość transportów morskich była dotychczas ubezpieczona od ryzyka wojennego na rynku angielskim w zakładach ubezpieczeń lub u grup Lloydów; nawet te transporty, które ubezpieczano od ryzyka wojennego w kontynentalnych zakładach ubezpieczeń, były reasekrowane na rynku angielskim. W ten sposób rynek londyński—bezpośrednio lub pośrednio—inkasuje przeważającą część składek, pobieranych za ubezpieczenie ryzyka wojennego; tam też kumuluje się większość ryzyka ze wszystkimi skutkami takiej kumulacji. Niezależnie od powyższych uwag nasuwa się jeszcze jedno główne zastrzeżenie.

Można przypuszczać—a nawet twierdzić—że w razie faktycznego wybuchu ogólnego—a nie tylko lokalnego—konfliktu zbrojnego angielski rynek ubezpieczeniowy będzie znacznie powściągliwszy w udzielaniu pokrycia ubezpieczeniowego w zakresie ryzyka wojennego; zainteresowane koła będą wtedy dziwić co najmniej takie stanowisko, zwłaszcza że nie będzie dla nich zrozumiałe, iż ubezpieczający pobierali opłaty w okresie, gdy—według ich opinii—ryzyka właściwie nie było (bo wojny i szkód nie było), a odmawiają ochrony ubezpieczeniowej w okresie istnienia faktycznego niebezpieczeństwa. Z drugiej strony należałoby się zastanowić, czy angielskie zakłady ubezpieczeń i grupy Lloydów będą w możliwości w razie rzeczywistego rozpoczęcia działań wojennych wywiązać się ze swych zobowiązań. Ta możliwość regulowania zobowiązań dotyczy zarówno odcinka finansowego, jak i prawnego. Jeżeli idzie o odcinek finansowy, to mimo obowiązywania klauzuli tzw. Waterborne Agreement, ograniczającej znacznie odpowiedzialność ubezpieczenia po wyładowaniu towaru ze statku, straty i szkody, które mogą powstać w jednym miejscu, np. bombardowanie większych portów ze znajdującymi się tam statkami itp., mogą być tak duże, że przekroczą możliwości finansowe ubezpieczających.

Jeżeli idzie o stronę prawną tego zagadnienia, to istnieje od dawna wątpliwość, czy angielskie zakłady ubezpieczeń i grupy Lloydów mają prawo wypłacić odszkodowanie za straty, spowodowane zarządzeniami admiralicji brytyjskiej. Interpretacje i doświadczenia idą właśnie w tym kierunku. Jeszcze większe naturalnie wątpliwości powstają, gdy w grę wchodzi interesy obywateli państw wrogich. Te same zastrzeżenia dotyczą również ubezpieczeń pośrednich, tj. reasekuracji.

Tego rodzaju interpretacje prawne odpowiedzialności angielskich ubezpieczających wywołują bardzo poważne troski wśród sfer zainteresowanych, które w powyższych warunkach zadają sobie pytanie, jaką w ogóle wartość przedstawia ubezpieczenie ryzyka wojennego. Wątpliwości tego rodzaju były na jesieni ub. roku—po pełnych niepokojach i niepewnościach dniach wrześniowych—przedmiotem poważnych badań w wielu krajach tzw. neutralnych, w szczególności w Szwajcarii i w krajach skandynawskich, gdyż już wówczas rynek angielski nie chciał przyjmować asekuracji omawianego ryzyka.

Rozważania na wspomniany temat doprowadziły prawie wszędzie do oderwania się w zakresie ubezpieczenia i reasekuracji ryzyka wojennego od rynku angielskiego i stworzenia we własnym zakresie „wspólnot ubezpieczenia ryzyka wojennego” przy odpowiedniej gwarancji państwowej. W tym samym kierunku idą zresztą plany także większych mocarstw. Tak np. w Niemczech rozważane jest w kołach ubezpieczających całkowite oddzielenie ryzyka wojennego od zwykłego ryzyka transportu morskiego; dla ubezpieczenia ryzyka wojennego ma być stworzona specjalna instytucja z udziałem Państwa, według wzorów z 1914 r. Nawet w Anglii—według oświadczeń w Parlamencie w latach 1936 i 1938—istnieje gotowy plan ubezpieczenia „casco” i „cargo” od ryzyka wojennego według wzorów z końca wojny światowej; plan ten wejdzie natychmiast w życie z chwilą zaangażowania się Anglii w „większą wojnę”.

W takich okolicznościach wydaje się godnym zastanowienia, jakie ma być rozwiązanie zagadnienia ubezpieczenia ryzyka wojennego w Polsce. Czy zadowalający jest stan obecny, kiedy składki ubezpieczeniowe za ryzyko wojenne płyną w dość pokaźnych kwotach bezpośrednio lub pośrednio (drogą reasekuracji) do Londynu—i to w wolnych dewizach—bez dostatecznej pewności, czy w razie wypadku, spowodowanego zarządzeniami admiralicji brytyjskiej, angielscy ubezpieczający będą mogli odszkodowanie wypłacić? Czy też należałoby składki, obecnie pobierane za ubezpieczenie ryzyka wojennego, kiedy to ryzyko jest praktycznie nieduże; kumulować w specjalnym państwowym funduszu na pokrycie przyszłych szkód wojennych? Odpowiedź, zdaje się, nie budzić wątpliwości.

Zagadnienie to zasługuje na bliższe rozważenie i szybkie rozwiązanie—zarówno przez koła ubezpieczających, jako też sfery zainteresowane w ubezpieczeniu ryzyka wojennego.

Dr Tadeusz Poznański

USTAWODAWSTWO MORSKIE W II PÓLROCZU 1938 R.

Wzorem lat ubiegłych¹⁾, podajemy wykaz ustaw, rozporządzeń i zarządzeń w zakresie spraw morskich; akty prawodawcze zgrupowane zostały poniżej z podziałem na poszczególne grupy zagadnień.

Granice

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 30/VII 1938 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Spraw Zagranicznych i Spraw Wojskowych w sprawie kontroli ruchu osobowego przez granice Państwa („Dz. Ust. R. P.” Nr 65/1938, poz. 489). Rozporządzenie zawiera wykaz dokumentów, uprawniających do przekroczenia granicy Państwa, omawia przepisy o kontroli granicznej oraz ustala organa kontroli. W § 2 rozporządzenie wyszczególnia dokumenty specjalne, uprawniające na równi z paszportem zagranicznym do przekraczania granicy morskiej, mianowicie: ważne polskie książeczki żeglarskie i morskie karty rybackie—jeżeli cel podróży został potwierdzony przez właściwą władzę zaciągową, obce książeczki żeglarskie i morskie karty rybackie—jeżeli są zaopatrzone w ważne wize urzędu zagranicznego Rzplitej Polskiej. Do przekroczenia granicy między Państwem Polskim a Wolnym Miastem Gdańskiem—oprócz paszportów zagranicznych—wystarczają: dowody osobiste, zaopatrzone w stwierdzenie obywatelstwa polskiego wzgl. gdańskiego, oraz legitymacje urzędowe (urzędników państwowych, pracowników przedsiębiorstw państwowych i osób wojskowych). Rozdział III zawiera prze-

¹⁾ P. „Polska Gospodarcza” zesz. 29/1938, str. 1064.

pisy o kontroli granicznej komunikacji morskiej: kontrolę osób, przekraczających granicę morską, wykonuje się w portach polskich przy lądowaniu—na statkach, a przy zaokrętowaniu—na lądzie (§ 8). Kapitan statku lub upoważniony zastępca (agent, makler) obowiązany jest: a) zgłosić do kontroli każdy statek, który ma zawinąć do portu polskiego co najmniej na godzinę przed przybiciem statku do brzegu, b) dołączyć listę pasażerów i spis załogi, c) zgłosić do kontroli odejście z portu polskiego każdego statku co najmniej na 2 godziny przed odejściem (§ 9). Pasażerowie statków, zawijających z zagranicy do portów polskich, mogą wysiadać na ląd na podstawie dowodów pasażerskich, których wzory ustala załącznik do rozporządzenia; dowody pasażerskie składają się z 2 części: karty lądowania i karty zaokrętowania (§ 11). Dowód pasażerski upoważnia do nieprzerwanego pobytu i poruszania się na obszarze powiatów: morskiego i kartuskiego w czasie postoju statków w porcie, oraz do przekraczania granic Państwa w kierunku W. M. Gdańska (§ 12). Członkowie załogi statków, zawijających z zagranicy do portów polskich, mogą wysiadać na ląd i poruszać się swobodnie w obrębie portu i miasta—jeżeli tylko wylegitymują się jakimkolwiek dowodem, stwierdzającym ich zajęcie: książeczka żeglarska, morska karta rybacka, zaświadczenie kapitana statku (§ 13), Rozporządzenie weszło w życie z dniem 2/X 1938 r.

Opłaty portowe

Obwieszczenie Dyrektora Urzędu Morskiego z dn. 19/X 1938 r. o regulaminie eksploatacji państwowych urządzeń przeładunkowych w porcie Gdyni i taryfie opłat za korzystanie z tych urządzeń („*Monitor Polski*” Nr 249/1938, poz. 569). Obwieszczenie zawiera 2 załączniki: zał. 1—Regulamin eksploatacji urządzeń przeładunkowych w porcie gdyńskim, ustalający postępowanie przy zgłaszaniu wniosku o przydział oraz przy przydzielaniu tych urządzeń. Urządzenia przeładunkowe w zasadzie są przydzielane wg kolejności zgłoszeń, rodzaju statku oraz rodzaju ładunku statku; urządzenia przeładunkowe przydziela Urząd Morski wraz z personelem technicznym, obsługującym mechanizmy. Korzystający z urządzeń winni stosować się do przepisów dla personelu technicznego Urzędu Morskiego. Zał. 2—Taryfa opłat za korzystanie z urządzeń przeładunkowych w porcie gdyńskim. Taryfa zawiera 3 rozdziały; w rozdz. I—ustalone są podstawy obliczenia opłat, rozdz. II—zawiera opłaty za korzystanie z urządzeń w zależności od zaszeregowania towaru do poszczególnych grup taryfowych wg zestawienia, ustalonego w rozdz. III; rozdz. III zawiera zaszeregowanie towarów do grup taryfy opłat za korzystanie z urządzeń przeładunkowych w porcie.

Regulamin i taryfa zostały ogłoszone na zasadzie rozporządzenia Min. Przemysłu i Handlu z dn. 23/IV 1936 r. w sprawie wykonania ustawy z dn. 15/III 1934 r. o morskich opłatach portowych i zastąpiły od dn. 15/XI 1938 r. regulamin eksploatacji państwowych urządzeń przeładunkowych w porcie w Gdyni z 1933 r.

Cło

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 27/X 1938 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Roln. i Reform Rolnych o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła („*Dz. Ust. R. P.*” Nr 84/1938, poz. 570)¹⁾; rozporządzenie to weszło w życie z dniem 1/XI 1938 r. i obowiązuje do dn. 30/IV b.r.; zastąpiło ono uchylone rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 26/IV 1938 r. o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła („*Dz. Ust. R. P.*” Nr 30/1938, poz. 271 i Nr 64/1938, poz. 486). Pozwolenia, wydane na podstawie uchylonego rozporządzenia z dn. 26/IV 1938 r., zachowują swą ważność—o ile dotyczą towarów, wyszczególnionych w zał. 1 rozporządzenia z października 1938 r.

Spośród towarów, podlegających całkowitemu zwolnieniu od cła należy wymienić: poz. 254, 255, 256 i 258—ryby, skorupiaki, mięczaki i ich przetwory do przerobu na mączkę rybną; poz. 611—przędza bawełniana surowa nitkowa z dwóch lub więcej nici pojedynczych do wyrobu sieci rybackich; poz. 1 154—statki morskie i rzeczne i łodzie; z dz. VII, VIII, IX, X, XII, XIII, XIV, XV, XVI i XIX—przed-

mioty, należące do statków, przeznaczonych do rozbiórki, odpowiadające, pod względem jakości i ilości, przeznaczeniu i wielkości tych statków; przedmioty inwentarza statków morskich, konieczne do spełnienia przeznaczenia statków, o ile nie mogą być zwolnione od cła na podstawie taryfy celnej przywózowej; materiały do budowy i naprawy statków morskich; przedmioty ich wyposażenia oraz nie wyrobione w kraju materiały do wyrobu i naprawy tych przedmiotów wyposażenia, o ile nie mogą być zwolnione od cła na podstawie art. 22 ust. II p. 21 prawa celnego; materiały do budowy i naprawy łodzi motorowych morskich, przedmioty ich wyposażenia oraz nie wyrobione w kraju materiały do wyrobu i naprawy tych przedmiotów wyposażenia, o ile łodzie mają być przeznaczone do celów rybackich lub technicznej obsługi portu i wybrzeża morskiego. Poza tym cłu niższemu podlegają: poz. 216—tran i inne oleje, tłuszcze wszelkich zwierząt morskich o zawartości wolnych kwasów tłuszczowych do 45%, sprowadzane przez porty p. o. c. do wyrobu tłuszczów uwodornionych, skazonych (cło zł 1:50 od 100 kg), oraz śledzie solone (33:5%), stynki suszone (5%), śledzie wędzone (40%), śledzie wędzone do przerobu fabrycznego (20%), tran mętny przy 15°C do rafinowania dla celów leczniczych (30%), sieci do rybołówstwa (10%).

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 12/XII 1938 r. w sprawie ustalenia pozycji taryfy celnej przywózowej dla towarów, których przynależność taryfowa budzi wątpliwości („*Dz. Ust. R. P.*” Nr 102/1938, poz. 675); do rozporządzenia dołączony jest wykaz towarów, dla których rozporządzenie ustala odpowiednie pozycje (punkty, litery, cyfry, uwagi) taryfy celnej przywózowej. Grupa 72 odnosi się do poz. 1 154: „statki morskie, rzeczne i łodzie”—i obejmuje: przedmioty, stanowiące wyposażenie (osprzęt) łodzi motorowych, niezbędne dla prawidłowego i bezpiecznego pływania, przywożone z zagranicy łącznie z tymi łodziami i odpowiadające pod względem ilości i jakości rozmiarom i przeznaczeniu tych łodzi; przedmioty te podlegają cłu razem z łodziami wg poz. 1 154 p. 7 litery odpowiedniej taryfy celnej przywózowej. Jako wyposażenie łodzi motorowych, podlegających cłeniu w ustalony powyżej sposób, uważa się: a) wmontowane radio, zegar, termometr itp. wmontowane lub przytwierdzone przedmioty, dostosowane do gotowej łodzi; b) komplet narzędzi o łącznej wadze do 20 kg; c) buda brezentowa, pokrycie brezentowe; d) flagi, drzewce do flagi; e) kotwice, liny, odbijacze, bosaki, pasy i koła ratunkowe, wiosła itp. osprzęt żeglarski; f) zapasowy wał i śruba, g) specjalne poduszki, nie przytwierdzone do siedzenia, zaopatrzone w paski, klamry itp. zapięcia w celu użycia tych poduszek w razie potrzeby zamiast osprzętu ratunkowego. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 13/I 1939 r., równocześnie utraciło moc obowiązującą rozporządzenie Min. Skarbu z dn. 21/X 1936 r. w tejże materii.

Rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 19/XII 1938 r. o zmianie rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 31/I 1935 r. w sprawie zwolnienia od zamknięcia celnego niektórych składów celnych, przeznaczonych do przechowywania pewnego rodzaju towarów („*Dz. Ust. R. P.*” Nr 104/1938, poz. 684); rozporządzenie przewiduje możliwość zwolnienia od zamknięcia celnego składów celnych, przeznaczonych do przechowywania: zbóż, strączkowych, nasion i owoców oleistych, kopru, ryżu surowego, siodu, kalafonii, drobiu bitego, śledzi solonych w beczkach, jaj, masła, bloków i kostki kamiennej, rud wszelkiego rodzaju, antracytu, smoły, asfaltu, tłuszczu i olejów mineralnych i ze zwierząt morskich, mąki i śruty skażonej, otrąb, makuchów, wytlóków buraczanych, żużli Thomasa, drewna, beczek, skrzyń, łomu żeliwnego i żelaznego oraz przedmiotów, które ze względu na rodzaj, wagę i rozmiar nie mogą być umieszczone w zamkniętych składach celnych.

Okólnik Ministerstwa Skarbu z dn. 12/XII 1938 r. L. D. IV 31269/2/38 o uchyleniu niektórych okólników w sprawie wyjaśnienia do taryfy celnej przywózowej z okresu 1/I÷31/XII 1936 r. („*Monitor Polski*” Nr 290/1938, poz. 682).

Praca i opieka społeczna

Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dn. 1/XII 1938 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości o przekazywaniu

¹⁾ P. również „*Polska Gospodarcza*” zesz. 45/1938, str. 1546.

niektórym obwodowym inspektorom pracy prowadzenia rejestrów układów zbiorowych pracy („Dz. Ust. R. P.” Nr 103/1938, poz. 680).

Rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dn. 24/XII 1938 r. o dodatkowych opłatach w ubezpieczeniu emerytalnym robotników („Dz. Ust. R. P.” Nr 103/1938, poz. 681).

Bezpieczeństwo

Obwieszczenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 13/VI 1938 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 24/XI 1930 r. o bezpieczeństwie statków morskich („Dz. Ust. R. P.” Nr 46/1938, poz. 376).

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 7/X 1938 r. o wzorach dokumentów bezpieczeństwa dla morskich statków handlowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 82/1938, poz. 558).

Rozporządzenie zostało wydane na zasadzie dekretu z dn. 24/XI 1930 r. o bezpieczeństwie statków morskich w związku z międzynarodową konwencją o bezpieczeństwie życia na morzu, podpisaną w Londynie w 1929 r. Rozporządzenie ustala wzory następujących dokumentów bezpieczeństwa dla statków morskich: 1) certyfikat bezpieczeństwa dla statków pasażerskich, 2) świadectwo bezpieczeństwa dla innych statków, 3) certyfikat bezpieczeństwa radiokomunikacyjnego, 4) certyfikat zwolnienia. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 7/X 1938 r.

Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 21/XII 1938 r. o wykonywaniu nadzoru oraz bezpośredniego dozoru nad kotłami parowymi („Dz. Ust. R. P.” Nr 104/1938, poz. 685). Rozporządzenie ustala, że nadzór nad wszystkimi kotłami, z wyjątkiem kotłów, wymienionych w rozporządzeniu Min. Przemysłu i Handlu z dn. 13/II 1924 r. w przedmiocie wykonywania dozoru kotłów parowych na statkach oraz w urządzeniach portowych („Dz. Ust. R. P.” Nr 16/1924, poz. 173), sprawują właściwe władze przemysłowe II instancji (wojewódzkie).

Zarządzenie Dyrektora Urzędu Morskiego z dn. 3/X 1938 r. o budowie i odbiorze gaśnic ręcznych, przeznaczonych do użytku na statkach morskich („Pomorski Dziennik Wojewódzki” Nr 32, poz. 361). Zarządzenie weszło w życie z dniem ogłoszenia, równocześnie zostały uchylone zarządzenia Dyrektora Urzędu Morskiego z dn. 10/I 1938 r. o przepisach technicznych dla gaśnic, dopuszczonych do użytku na polskich morskich statkach handlowych, oraz o przepisach technicznych dla gaśnic, dopuszczonych do użytku na polskich morskich statkach handlowych, wyjętych spod działania ogólnych przepisów o bezpieczeństwie statków morskich.

Konwencje, układy i porozumienia dwustronne

Konwencja o ujednostajnieniu niektórych przepisów, dotyczących zderzeń, podpisana w Brukseli w dn. 23/IX 1910 r. (Convention pour l'unification de certaines regles en matiere d'abordage — „Dz. Ust. R. P.” Nr 101/1938, poz. 670 i 671). Polska zgłosiła przystąpienie do konwencji w dn. 2/VI 1922 r., potwierdzenie przystąpienia przez Izby Ustawodawcze nastąpiło ustawą z dn. 18/III 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 15/1937, poz. 162). W stosunkach międzynarodowych konwencja obowiązywała Polskę, stosownie do art. 15, od dn. 15/VII 1922 r., tj. w miesiąc od dnia notyfikacji przez Rząd Belgijski przystąpienia Polski do konwencji.

Konwencja ustala zasady odpowiedzialności statku za szkody, wyrządzone statkom, rzeczom lub osobom bez względu na obszar wód, na których nastąpiło zderzenie (kolizja)—czy to przez zaniedbanie lub wykonanie jakiegoś manewru, czy to przez nieprzestrzeganie przepisów, nawet gdy zderzenie nie nastąpiło. Jeżeli zderzenie nastąpiło z winy jednego ze statków, wynagrodzenie szkód obciąża statek, który je spowodował, w razie winy wspólnej statków—odpowiedzialność każdego ze statków jest proporcjonalna do winy każdego z nich. Jeżeli nie można ustalić stosunku winy każdego ze statków—statki ponoszą winę w równych częściach. Jeżeli zderzenie nastąpiło bez winy statków, przypadkowo, lub wskutek siły wyższej—straty, spowodowane zderzeniem ponoszą ci, którzy ich doznali. Tę ostatnią zasadę stosuje również konwencja w przypadku gdy statki lub jeden ze statków stoi na kotwicy, Za szkody, wyrządzone przez zderzenie, statki winne

odpowiadają w stosunku do swej winy, niesolidarnie w odniesieniu do osób trzecich. Solidarnie statki odpowiadają w stosunku do osób trzecich za śmierć i uszkodzenie ciała, z zachowaniem regresu, jeżeli statek zapłacił w stosunku wyższym, niż ustalona została jego wina. Statek ponosi odpowiedzialność za zderzenie nawet za winę pilota przymusowego. W art. 8 konwencja ustala zasadę, że statki, uczestniczące w zderzeniu, obowiązane są do niesienia sobie wzajemnie pomocy oraz do podania sobie wzajemnie do wiadomości: nazwy statku, portu macierzystego i portu z którego i do którego statek płynie. Poza tym konwencja zawiera przepisy proceduralne, odwołując się w pewnych przypadkach, jak np. w skardze o regres, ustalenia przyczyn zawieszenia i przerwania przedawnienia, do prawa krajowego. Również do prawa krajowego odsyła konwencja, jeżeli wszyscy zainteresowani są obywatelami tego samego państwa, co i sąd, rozpatrujący sprawę. Konwencja nie ma zastosowania do okrętów wojennych oraz statków państwowych, przeznaczonych do służby publicznej (postanowienia o zderzeniu zawiera, obowiązujący jeszcze na ziemiach zachodnich Polski, K. H. n.—§§ 734÷739).

Konwencja o ujednostajnieniu niektórych przepisów, dotyczących niesienia pomocy i ratownictwa morskiego, podpisana w Brukseli w dn. 23/IX 1910 r. (Convention pour l'unification de certaines regles en matiere d'assistance et de sauvetage maritimes— „Dz. Ust. R. P.” Nr 101/1937, poz. 672 i 673). Polska zgłosiła przystąpienie do konwencji w dn. 15/X 1921 r.; potwierdzenie przystąpienia przez Izby Ustawodawcze nastąpiło ustawą z dn. 18/III 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 25/1937, poz. 162). W stosunkach międzynarodowych konwencja obowiązywała Polskę, stosownie do art. 17, w miesiąc po dacie notyfikowania przez Rząd Belgijski przystąpienia Polski do konwencji. Notyfikacja była dokonana w kilku różnych terminach w okresie 17/X÷14/XII 1921 r. Konwencja ustala zasadę wynagradzania za pomoc i ratunek, udzielone w niebezpieczeństwie statkowi morskiemu, rzeczom i ładunkowi na statku, jak również za wszelkie usługi tego rodzaju. Jeżeli pomoc nie dała pomyślnego wyniku, wynagrodzenie nie należy się. Wynagrodzenie za pomoc i ratunek nie może przekraczać wartości statku, ładunku lub rzeczy uratowanych, wynagrodzenie należy się nawet wówczas, gdy pomocy lub ratunku udzieliły sobie statki, należące do tego samego armatora. Postanowienie to ma znaczenie z uwagi na przepis art. 6 konwencji, który ustala, że wynagrodzenie za pomoc i ratunek dzieli się odpowiednio między właściciela statku, który udzielił pomocy lub ratunku, jego kapitana i załogę. Dzięki temu więc postanowieniu kapitan i załoga statku ratującego, otrzymuje swój udział w wynagrodzeniu nawet w przypadku, gdy pomoc została udzielona statkowi tego samego armatora. Umowa o pomoc i ratownictwo może być na żądanie stron uchylona lub zmieniona przez sąd—jeżeli on uzna warunki za krzywdzące dla jednej ze stron, a umowa była zawarta w chwili i pod wpływem niebezpieczeństwa. Sąd, ustalając wynagrodzenie, uwzględni okoliczności takie, jak: „osiągnięty wynik, wysiłki i zasługi tych, którzy udzielili pomocy, niebezpieczeństwo, które zagrażało statkowi wspomaganemu, jego pasażerom, załodze, ładunkowi oraz ratującym i statkowi ratującemu, zużyty czas, poniesione koszty i szkody, ryzyko odpowiedzialności i inne ryzyka, które zagrażały ratującemu, wartość sprzętu, użytego przez nich, wartość rzeczy uratowanych” itp. Osoby, które uratowano, nie są obowiązane do płacenia za to wynagrodzenia. Osoby, które brały udział w ratowaniu życia ludzkiego, mają prawo do słusznej części wynagrodzenia, przyznawanego ratującym statek, jego ładunek lub rzeczy.

Wynagrodzenie za udzieloną statkowi pomoc i ratunek nie należy się, jeżeli była ona udzielona przez holownik, który statek holował na skutek zawartej umowy holowniczej. Wynagrodzenie nie należy się również, jeżeli ratunek lub pomoc były udzielone wbrew wyraźnemu i słusznemu zakazowi statku wspomaganego. Ponadto konwencja zawiera ważne dla statków morskich postanowienie, będące recepcją międzynarodowego prawa zwyczajowego, że każdy kapitan obowiązany jest przyjść z pomocą każdej jednostce, nawet wrogiej, znajdującej się w niebezpieczeństwie życia na morzu, jeżeli może to uczynić bez poważnego niebezpieczeństwa dla swego statku, załogi lub pasażerów.

Należy dodać, że ust. z 1913 r. nastąpiła recepcja przepisów konwencji do prawa niemieckiego, obowiązującego jeszcze dotychczas na ziemiach zachodnich Polski; przepisy te zawiera K. H. n.—§§ 740 ÷ 753.

Ustawa z dn. 16/VII 1938 r. o ratyfikacji konwencji o uregulowaniu wymiarów oczek sieci rybackich i ochronnych wymiarów ryb z dn. 23/III 1937 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 53/1938, poz. 409).

Ustawa z dn. 23/VII 1938 r. o ratyfikacji protokołu dodatkowego z dn. 11/III 1938 r. do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Grecją („Dz. Ust. R. P.” Nr 54/1938, poz. 427).

Oświadczenie rządowe z dn. 27/VII 1938 r. o ratyfikacji i wejściu w życie porozumienie z dn. 30/IX 1937 r. między Polską i Wielką Brytanią, dotyczącego zmiany polsko-brytyjskiej umowy handlowej z dn. 27/II 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 54/1938, poz. 434).

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 23/VIII 1938 r. o tymczasowym wprowadzeniu w życie postanowień II protokołu dodatkowego do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Rumunią z dn. 23/VI 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 64/1938, poz. 485).

Obwieszczenie Ministra Spraw Zagranicznych z dn. 3/X 1938 r. o sprostowaniu błędu w tekście II protokołu dodatkowego z dn. 22/VII 1938 r. do konwencji handlowej i nawigacyjnej między Polską i Rumunią z dn. 23/VI 1930 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 87/1938, poz. 596).

Różne

Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 15/VII 1938 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu, w sprawie przepisów szczegółowych o dostawie i robotach dla podległych Min. Przemysłu i Handlu działów administracji państwowej („Monitor Polski” Nr 168/1938, poz. 308). Zarządzenie w § 29 ustala, że z uwagi na specjalny charakter inwestycji na terenie portów polskich i wybrzeża morskiego udzielone mogą być przez Urząd Morski w drodze przetargu ograniczonego, bez względu na ogólną wartość dostawy lub roboty, zamówienia: a) na wszelkiego rodzaju roboty budowlane, b) na dostawę i remont urządzeń przeładunkowych, elektromechanicznych, sygnalizacyjnych, wodociągowych, statków oraz dostawy części zapasowych i zamiennych dla tych urządzeń. Rozpisanie przetargów ograniczonych, których ogólna wartość przekracza kwotę zł 200 tys.—dozwolone jest jedynie za każdorazową zgodą Ministra Przemysłu i Handlu na umotywowany wniosek Urzędu Morskiego. Zarządzenie wydane jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 29/I 1937 r. o dostawach i robotach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz instytucji prawa publicznego („Dz. Ust. R. P.” Nr 13/1938, poz. 92).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 30/VII 1938 r. w sprawie wykonania ustawy z dn. 18/II 1938 r. o przedsiębiorstwach, wymagających specjalnego zaufania („Dz. Ust. R. P.” Nr 57/1938, poz. 450); rozporządzenie wymaga od przedsiębiorstw świadczenia usług w sprawach paszportowych i wizowych, złożenia kaucji w kwocie zł 30 tys. Przedsiębiorstwo, wymagające specjalnego zaufania, winno być prowadzone osobiście przez przedsiębiorcę, a jeżeli jest osobą prawną—to kierownik winien odpowiadać warunkom art. 4 ust. z 18/II 1938 r. o przedsiębiorstwach, wymagających specjalnego zaufania („Dz. Ust. R. P.” Nr 12/1938, poz. 79), nadto winien uzyskać zgodę władzy na prowadzenie przedsiębiorstwa; władza ma prawo nadzorować i kontrolować przedsiębiorstwa tego typu.

Rozporządzenie Ministra Wyzn. Rel. i Oświec. Publ. z dn. 18/VIII 1938 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojsk. i Wewnętrznych—w sprawie określenia szkół, których uczniowie i słuchacze są uprawnieni do ubiegania się o odroczenie zasadniczej służby wojskowej („Dz. Ust. R. P.” Nr 69/1938, poz. 504); rozporządzenie wymienia w załączniku szkoły akademickie i prywatne oraz szkoły zagraniczne, uznane przez Ministra W. R. i O. P. za równorzędne z krajowymi. W wykazie tym wymieniona jest Państw. Szkoła Morska w Gdyni. Rozporządzenie ustala, że obowiązujące w niektórych szkołach praktyki, odbywane po ukończeniu nauk teoretycznych w szkole, uważa się jako dalszy ciąg nauki szkolnej, wobec czego odroczenie służby wojskowej rozciąga się również na czas tych praktyk.

Rozporządzenie Ministra Wyzn. Rel. i Oświec. Publ. z dn. 18/VIII 1938 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu w sprawie wykonania ustawy z dn. 22/II 1937 r. o ulgach w opłacie należności z tytułu stypendiów i pożyczek („Dz. Ust. R. P.” Nr 66/1938, poz. 493).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 12/X 1938 r. o upoważnieniu Komisarza Rządu w Gdyni do wydawania zezwoleń na nabywanie, dzierżawę, użytkowanie lub zarząd nieruchomości („Dz. Ust. R. P.” Nr 81/1938, poz. 555).

Rozporządzenie Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości i Skarbu z dn. 13/X 1938 r.—w sprawie udziału Związku Samorządu Terytorialnego w pokrywaniu kosztów utrzymania sądów pracy na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego oraz górnośląskiej części województwa śląskiego („Dz. Ust. R. P.” Nr 81/1938, poz. 556).

Okólnik Komisariatu Rządu Miasta Gdyni z dn. 16/XII 1938 r. w sprawie przeciwdziałania pozostawianiu w porcie gdyńskim marynarzy ze statków obcych. Okólnik został wydany na zasadzie § 14 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 30/VII 1938 r. w sprawie kontroli ruchu osobowego przez granice Państwa („Dz. Ust. R. P.” Nr 65/1938, poz. 489). Okólnik został wydany dla kierowników firm maklerskich i wyjaśnia postanowienia cytowanego rozporządzenia Min. Spraw Wewnętrznych, stosunek tego rozporządzenia do międzynarodowej konwencji genewskiej z dn. 26/VII 1926 r. w sprawie repatriacji marynarzy, oraz tryb postępowania przy wykonywaniu kontroli.

L.

Z RYNKU FRACHTOWEGO.—Czasopismo angielskie „Shipbuilding and Shipping Record” z dn. 9 b. m. ocenia sytuację następująco: Chociaż w zakresie głównych obrotów transakcje są małe, to jednak istnieje różne zainteresowanie w zakresie tonażu i ogólny nastrój jest mniej depresyjny. Ostatni spadek frachtów na ładunki powrotne został definitywnie powstrzymany w tym tygodniu; jest to niezbędny krok w celu przywrócenia zaufania, gdyż stało się oczywistym, że nie można oczekiwać wzrostu obrotów jak długo rynek nie wykazuje stałości i załadowcy stale liczą na dalsze niżki. Dlatego armatorzy zdecydowali się opanować ten stan rzeczy, w szczególności w obrotach, w których utrzymywał się ostatnio poziom stawek poniżej opłacalności—tak, iż nawet zagraniczni właściciele statków (rozumie się nie-angielscy) odmawiają zawierania kontraktów na dotychczasowych warunkach. Takie stanowisko okazuje się skutecznym dla powstrzymania tendencji spadkowej, i załadowcy są zmuszeni podnosić stopniowo proponowane warunki, by pokryć swoje bieżące zapotrzebowanie na tonaż. Tymczasem, według oceny powyższego pisma, podaż tonażu gotowego pod załadunek w wielu gałęziach handlu nie jest zbyt duża i „nieco więcej odwagi ze strony niektórych załadowców i odbiorców byłoby bardzo pożądane dla ożywienia transportów morskich”.

Ten spadek frachtów, o którym mowa wyżej, dotyczy nie tylko obrotów niekontrolowanych, lecz i kontrolowanych, w szczególności zboża z La Platy, które ostatnio było kwotowane o sh 3/6 poniżej stawek minimalnych.

Sytuacja w zakresie transportów zboża z Argentyny jest nadal prawie beznadziejna. Sporadyczne zakupy przez importerów europejskich, a ściślej angielskich ograniczają się do premiowania partji już płynących. Wprawdzie Hiszpania zakupiła podobno większą partję zboża—230 tys. t, ale gdyby ta transakcja doszła do skutku, to istnieje obawa, że przewóz zostanie zastrzeżony dla statków hiszpańskich.

W Ameryce Północnej również zapotrzebowanie na tonaż jest słabe. Kontraktowane są pojedyncze statki pod zboże na wcześniejsze terminy po stawkach minimalnych. Ładunki złomu stają się rzadsze.

Na Dalekim Wschodzie po przejściowym załamaniu się w związku ze świętami tendencja mocniejsza. Występuje na tym rynku nadal zapotrzebowanie na statki pod ładunki ryżu po stawkach na ogół nieco wyższych od minimalnych. „Hansa” z dn. 11 b. m. wymienia m. in. zakontraktowanie dużego statku 8 000-tonowego do Gdyni z portów Rangoon lub Maulmain po sh 28/- za tonę z opcją załadunku w obu tych portach za dopłatą 6 d od tony.

W portach morza Czarne go zafrachtowano na marzec 7 000 t zboża do Antwerpii/Rotterdamu po stawce sh 10/6, dalsze—pojedyncze zresztą—zapytania dotyczą terminów kwietniowych. Większe obroty wykazuje węgiel i rudy do portów Ameryki Północnej i Kanady. Na morzu Śródziemnym zainteresowanie tonażem słabe, frachtowane są pojedyncze statki pod ładunki rudy.

Na morzu Północnym pewne ożywienie wnosi zapotrzebowanie na tonaż pod różne ładunki do Hiszpanii oraz w kierunku portów Lewantu.

Porty bałtyckie nie wykazują większego ożywienia. Tonaż z portów wschodnich odpływa na zachód. W związku z tym istnieje duża łatwość uzyskania statków po stawkach zniżkowych w tym kierunku, natomiast w kierunku do portów wschodniego Bałtyku sytuacja przedstawia się wręcz odwrotnie, chociaż i zapotrzebowanie jest tu minimalne.

Ten stan rzeczy, tzn. odpływ tonażu na zachód, jest niewątpliwie spowodowany sytuacją polityczną w Europie.

W Gdyni/Gdańsku ruch na ogół normalny. Czarterowane są pojedyncze statki pod zboże po niezmiennie stawce sh w zł. 3/-, nadto istnieje większe zainteresowanie tonażem pod drzewo, ale wobec niskich propozycji załadowców transakcje są minimalne.

Za węgiel z naszych portów notowane są ostatnio następujące stawki (w sh za tonę): do portów wschodniego Bałtyku oraz wolnych od lodów portów fińskich 4/3÷4/9, do Szwecji wschodniej 4/3÷4/6, do zachodniej 4/-÷4/6, do Norwegii 4/6÷5/-, powyżej Bergen 5/-÷5/6, Danii 4/-÷4/6, Holandii 4/6, Belgii 3/9÷4/-, Francji 5/9÷6/9, Afryki 7/6÷9/-, Włoch 7/-÷8/-, Jugosławii 8/3÷8/4½, Grecji 7/9÷8/-, Bliskiego Wschodu, Egiptu 8/3, wreszcie do portów Ameryki Południowej 13/9÷14/9.

POCZTA I TELEGRAF

RUCH POCZTOWY, TELEGRAFICZNY I TELEFONICZNY W ROKU 1938 w ważniejszych miastach przedstawiał się w sposób następujący (w tys. jednostek wzgl. zł):

Miejscowość	Przesyłki listowe:		Czasopisma	Listy wartościowe	Paczki:			Przesyłki za pobraniem	Zlecenia pocztowe	Przekazy pocztowe i telegraficzne		Obrót przez P. K. O.		Rozmowy telefoniczne międzymiastowe i międzynarod.	Telegramy	Rozmowy telef. miejscowe na siec. M. P. T. T. i P. A. S. T.	Wpływ brutto
	zwykłe	polecone			bez podanej wartości	z podaną wartością	ilość			na kwotę	ilość	na kwotę	ilość				
Warszawa	wysłane 360 074 otrzymane 162 879	4 891 6 301	89 571 1 434	95 166	2 976 1 436	143 49	998 183	275 182	2 256 2 710	310 015 198 062	5 499 1 135	606 143 77 883	3 207 3 710	731 906	226 727	32 757	
Łódź	wysłane 31 258 otrzymane 40 938	1 673 1 658	3 638 3 941	9 30	533 401	118 12	205 110	786 250	543 1 075	52 432 96 741	1 087 304	339 498 28 740	776 659	164 195	46 818	6 963	
Lwów	wysłane 64 061 otrzymane 28 517	1 877 1 781	17 824 2 803	30 55	729 509	66 73	218 56	73 31	601 1 113	79 090 73 976	984 304	180 750 21 135	535 633	205 201	26 475	7 250	
Poznań	wysłane 91 615 otrzymane 38 304	1 013 947	37 817 1 577	27 65	696 431	17 20	279 84	25 36	519 829	47 116 39 880	695 295	138 226 18 802	739 936	108 139	17 423	8 469	
Kraków	wysłane 37 565 otrzymane 44 743	1 660 1 883	17 782 3 371	29 40	737 504	94 93	204 70	89 50	650 1 025	63 071 61 149	901 360	168 678 23 634	861 1 087	119 173	21 915	10 084	
Wilno	wysłane 15 956 otrzymane 15 457	615 592	6 666 2 008	16 52	193 210	48 17	99 42	65 35	254 596	34 813 39 365	390 215	55 919 12 375	156 194	87 90	22 842	3 275	
Katowice	wysłane 23 706 otrzymane 17 975	802 706	6 002 1 736	14 22	283 285	10 37	98 80	60 31	362 407	50 653 23 496	587 147	102 107 11 261	1 019 934	144 110	20 486	8 159	
Lublin	wysłane 7 727 otrzymane 10 866	428 421	507 882	15 3	132 137	21 19	33 25	32 26	202 245	23 553 24 480	318 127	61 329 10 611	180 270	43 40	3 426	1 351	
Bydgoszcz	wysłane 19 837 otrzymane 17 183	357 274	3 838 1 647	7 7	210 194	16 22	56 51	25 40	241 339	23 251 19 677	451 125	68 170 10 400	253 324	54 52	4 858	2 161	
Sosnowiec	wysłane 6 867 otrzymane 6 544	248 212	358 452	5 4	60 73	4 3	15 30	12 24	201 191	23 361 8 745	265 97	58 642 7 782	92 180	29 34	5 276	2 483	
Białystok	wysłane 7 695 otrzymane 6 941	293 261	350 995	3 23	55 72	8 18	15 28	34 19	130 158	12 255 15 129	246 66	43 890 6 934	108 123	36 32	6 463	1 053	
Chorzów	wysłane 9 017 otrzymane 8 729	185 200	2 664 993	4 6	76 83	5 11	16 24	19 19	127 124	13 757 4 897	233 63	55 663 5 555	3 1	16 19	6 041	2 405	
Toruń	wysłane 13 600 otrzymane 9 537	320 335	3 356 1 241	3 5	130 145	14 16	55 32	7 14	176 240	15 031 12 422	291 101	43 256 6 963	313 330	40 35	2 742	1 753	
Gdynia	wysłane 14 062 otrzymane 12 925	444 400	493 986	2 2	248 189	8 20	68 48	15 37	301 225	25 453 25 501	389 164	94 719 10 640	572 501	141 137	10 119	4 730	

SAMORZĄD

WŁADZE ZWIĄZKU IZB RZEMIEŚNICZYCH. — Rozporządzeniem z dn. 14/II 1939 r. Minister Przemysłu i Handlu ustalił liczbę członków Rady, Zarządu i Komisji Rewizyjnej Związku Izb Rzemieśniczych R. P., określając zarazem sposób ich powoływania.

Zgodnie z tym rozporządzeniem—Rada składa się, jak dotychczas, z przedstawicieli izb rzemieśniczych — po 2 od każdej izby, wybieranych spośród radców izby w głosowaniu tajnym zwyczajną większością głosów przez zebranie radców izby na okres kadencji Rady Związku; w ten sam sposób dokonywane są wybory uzupełniające na czas pozostały do upływu kadencji Rady Związku.

Zarząd Związku składa się z prezesa, wiceprezesa oraz 5 członków, powoływanych przez Ministra Przemysłu i Handlu na okres kadencji Rady Związku lub okres, pozostały do upływu kadencji. Jest to zmiana w stosunku do stanu dotychczasowego, w którym Zarząd Związku miał prezesa, 2 wiceprezesa i 4 członków.

Wreszcie, Komisja Rewizyjna Związku składa się, jak dotychczas, z 3 członków, powoływanych przez Ministra Przemysłu i Handlu na okres kadencji Rady Związku lub okres, pozostały do upływu kadencji.

W związku z powyższym Pan Minister Przemysłu i Handlu w dn. 25/II b. r. powołał Zarząd Związku Izb Rzemieśniczych w następującym składzie (do końca kadencji Rady): prezes — P. Jan Marian Wędrzychowski, mistrz stolarsko-tapicerski w Warszawie, wiceprezes — P. Jan Chowańczak, mistrz kuśnierski w Warszawie i członkowie — P. Inż. Tadeusz Tyrowicz, Prezes Izby Rzemieśniczej we Lwowie, Edward Balcer, mistrz kowalski, Prezes Izby Rzemieśniczej w Kielcach, Dr Robert Jahoda-Zółtowski, mistrz introligatorski, Poseł na Sejm, Prezes Izby Rzemieśniczej w Krakowie, Inż. Edward Leitnaker, właściciel fabryki ceramicznej w Nowogrodku, Andrzej Trawiński, mistrz krawiecki w Poznaniu. Do Komisji Rewizyjnej

Związku Izb zostali powołani PP.: Leopold Kamler, mistrz stolarski w Warszawie — jako prezes, oraz Piotr Godek, mistrz rzeźniczy w Bydgoszczy i Bolesław Sikorski, mistrz krawiecki w Warszawie — jako członkowie.

KOMISJA NOTOWAŃ CEN NABIAŁU. — Na skutek porozumienia między Izbą Przemysłowo-Handlową w Warszawie i Warszawską Izbą Rolniczą Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie powołał do życia Komisję Notowań Cen Nabiału, w skład której weszli przedstawiciele samorządów: przemysłowo-handlowego i rolniczego oraz zainteresowanych organizacji kupców i producentów nabiału.

Komisja, która działa przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie, ma za zadanie ustalać ceny nabiału na rynku warszawskim w hurcie i półhurcie na podstawie cen okresu, poprzedzającego zebranie Komisji — drogą lojalnej i solidarnej współpracy delegatów instytucji i organizacji, reprezentowanych w Komisji, jak również występować w razie potrzeby z dezyderatami do odnośnych władz i urzędów. Ceny Komisja podawać będzie do wiadomości publicznej oraz właściwych władz.

Komisja składa się z 2 sekcji: nabiałowej i mleczarskiej. Prace sekcji nabiałowej dotyczyć będą cen hurtowych i półhurtowych masła, serów, jaj i innych artykułów nabiałowych — stosownie do potrzeb rynku, sekcji zaś mleczarskiej — cen hurtowych mleka dla producentów (franco Warszawa) i cen półhurtowych dla odsprzedawców oraz cen hurtowych i półhurtowych śmietany i twarogu.

Prace Komisji, które uwzględniać będą popyt oraz inne czynniki, wpływające na stan rynku, będą się opierać na uzgodnionej opinii jej członków. W razie niemożności takiego uzgodnienia w poszczególnych sekcjach na 2 następujących po sobie zebraniach ceny te niezwłocznie uzgodnią między sobą delegaci izb: Przemysłowo-Handlowej i Rolniczej, przy czym ustalona tą drogą cena będzie nieodwołalnie obowiązująca dla zrzeszonych instytucji i organizacji.

W dn. 28/II b. r. odbyło się pierwsze konstytucyjne posiedzenie Komisji, na którym ustalony został jej skład.

Wobec powołania do życia Komisji Notowań Cen Nabiału przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie, działająca przy Izbie od grudnia

ub. r. Komisja Notowań Cen Mleka weszła do nowoutworzonej komisji, jako oddzielna sekcja mleczarska, działająca zaś przy Stowarzyszeniu Kupców Polskich Komisja Notowań Cen Nabiału m. st. Warszawy uległa likwidacji.

REGLAMENTACJA Zakładania Nowych Przedsiębiorstw Handlowych w Holandii. — Na jednym z ostatnich zebrań Międzynarodowej Izby Handlowej duże zainteresowanie wywołał referat delegacji holenderskiej, informujący, że w związku z wielkim napływem uciekinierów żydowskich z Niemiec, władze holenderskie wprowadziły w życie dekret z dn. 13/III 1937 r. w sprawie reglamentacji zakładania nowych przedsiębiorstw w poszczególnych gałęziach handlu. Dekret ten zastosowano do rzeźników, piekarzy i sprzedawców pieczywa. Pozwolenie na założenie nowego przedsiębiorstwa jest obecnie uzależnione od posiadania odpowiednich środków pieniężnych oraz wiedzy handlowej i zawodowej.

W związku z tymi przepisami kandydat na kupca musi się wykazać dostatecznym zapasem gotówki, by móc założyć i prowadzić przedsiębiorstwo w okresie roku i zapłacić od razu połowę kosztów założenia, a jeśli inwestowany kapitał jest pożyczony — udowodnić, że termin jego zwrotu przekracza 2 lata. W zakresie wiedzy handlowej — kandydat musi przedstawić świadectwo ogólnego przygotowania handlowego, które otrzymuje po zdaniu egzaminów pisemnych z księgowości, arytmetyki handlowej, języka holenderskiego i korespondencji, oraz egzaminów ustnych ze znajomości handlu, prawa i prowadzenia interesu. Wreszcie, jako dowody uzdolnienia zawodowego kandydat powinien przedstawić świadectwo z ukończenia pewnych wyraźnie wyszczególnionych szkół zawodowych lub inny dyplom, uznany za równoznaczny, a także zaświadczenie o odpowiednim stażu pracy zawodowej, wahającym się 5–10 lat.

Minister Spraw Gospodarczych zabronił dodatkowo na okres 6 miesięcy otwierania nowych przedsiębiorstw bez specjalnych pozwoleń w kilku innych gałęziach handlu i rzemiosła, mianowicie zakaz ten obejmuje szewców i sprzedawców obuwiwa, detalistów gałęzi spożywczej, handlarzy drobiem, kwaciarzy, sprzedawców samochodów i akcesoryj, utrzymujących garaże i fryzjerów.

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

USTAWY:

Ratyfikacja umowy gospodarczej polsko-niemieckiej z dn. 1/VII 1938 r. — ust. z dn. 4/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 108).

Ratyfikacja porozumienia polsko-angielskiego, dotyczącego cienia pewnych wyrobów chemicznych — ust. z dn. 4/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 109).

Ratyfikacja porozumienia polsko-finlandzkiego, dotyczącego cienia serów pochodzenia finlandzkiego — ust. z dn. 4/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 110).

Ratyfikacja porozumienia polsko-japońskiego, dotyczącego znizek celnych na pewne towary japońskie — ust. z dn. 4/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 111).

Ratyfikacja drugiego protokołu dodatkowego do konwencji handlowej i nawigacyjnej polsko-rumuńskiej — ust. z dn. 4/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 112).

Ratyfikacja protokołu dodatkowego do konwencji handlowej i nawigacyjnej polsko-rumuńskiej — ust. z dn. 4/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 113).

Ratyfikacja piątego protokołu dodatkowego do konwencji handlowej polsko-węgierskiej — ust. z dn. 4/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 114).

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Tymczasowe wprowadzenie w życie postanowień porozumienia polsko-angielskiego, dotyczącego cienia pewnych wyrobów chemicznych — rozporz. z dn. 10/III 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 19/1939, poz. 127).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Ustalenie ogólnego kontyngentu odpędu na 3-letnie 1939/40–1941/42 dla gorzelnii rolniczych, podział tego kontyngentu na poszczególne województwa w kampanii 1939/40 oraz ustalenie na wspomniane wyżej 3-letnie najwyższego i najniższego kontyngentu odpędu, jaki może posiadać jedna gorzelnia — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 21/II 1939 r., wyd. w poroz. z Ministrem Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 116).

Zmiana rozporządzenia Ministra Skarbu w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzplitej o monopolu spirytusowym, opodatkowaniu kwasu octowego i drożdży oraz sprzedaży napojów alkoholowych — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 21/II 1939 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 117).

Organizacja i zakres działania izb skarbowych oraz podległych im urzędów i organów wykonawczych — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 23/II 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 118).

Wykonanie art. 21a ust. 2 dekretu w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 23/II 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 18/1939, poz. 119).

Zmiana rozporządzenia w sprawie wykonania ustawy o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 28/II 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 19/1939, poz. 128).

Pobór podatku obrotowego w formie ryczałtu na rok podatkowy 1939 od przedsiębiorstw eksploatacji taksówek — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 28/II 1939 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 19/1939, poz. 129).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH

28 marca:

— „Bank Franco - Polonaise”, S. A. — o g. 16½ w lok. S-ki w Paryżu, 15, rue des Pyramides.

30 marca:

— Zakł. Przem. Baw. „Juliusza Kindermana”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w Łodzi, Piotrkowska 139.

31 marca:

— „Unia” S. A. Przem. Jut.-Lnianego — o g. 11½ w lok. S-ki w Bielsku, Mostowa 3.

— „E. Wedel”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Zamoyskiego 25.

- Stow. Kupców Win i Tow. Kol. R. P. „Stowinkol”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, pl. Trzech Krzyży 8.
- „Wileński Pryw. Bank Handl.”, S. A. — o g. 18 w lok. B-ku w Wilnie, Mickiewicza 8.
- Zjedn. Fabr. Maszyn, Kotłów i Wag. „L. Zieleniewski i Fitzner-Gamper”, S. A. — o g. 15 w lok. Izby Hand.-Przem. w Krakowie, Długa 1.
- „Krakowska Miejska Kolej Elektr.”, S. A. — o g. 12 w lok. Magistratu w Krakowie.
- 1 kwietnia:
- „Sierszańskie Zakł. Górn.”, S. A. — o g. 17 w lok. Zw. Przem. w Krakowie, Krzywa 12.
- T-wo Przem. „Kabel”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Kacza 9/11.
- „Standard-Gips”, S. A. — o g. 12 w lok. S-ki we Lwowie, Fredry 9.
- Warsz. T-wo Handl. Herbatą „A. Długokęcki, W. Wrześniewski”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, al. Jerozolimska 119.
- „Przetwórnia Olejów Roślinnych”, S. A. — o g. 15½ w lok. S-ki w Radomiu, Piłsudskiego 4.
- „Astra”, S. A. — o g. 13 w kanc. Not. J. Siennickiego w W-wie, Kapucyńska 6.
- 3 kwietnia:
- „T-wo Schlösserowskiej Przędz. Baw. i Tkalni w Ozorkowie”, S. A. — o g. 15½ w lok. Stow. Techników w Łodzi, Piotrkowska 102.
- S. A. Hand. Ziemiopłodami „K. Grabowski i S-ka” — o g. 11 w lok. S-ki w Poznaniu, Ratajczaka 40.
- „Synd. Roln. Ciechanowski”, S. A. — o g. 15 w lok. Okr. T-wa Org. i Kółek Roln. w Ciechanowie.
- „T-wo Bud. i Eksploat. Teatrów”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Karasia 2.
- 4 kwietnia:
- „Radomskie T-wo Elektr.” S. A. — o g. 14¼ w W-wie, Czackiego 8.
- S. A. Bud. Transmisji i Maszyn i Odlewnia Żelaza „J. John” — o g. 11 w lok. S-ki w Łodzi, Piotrkowska 217.
- Fabr. Wyr. Baw. „Franciszek Ramisch”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w Łodzi, Piotrkowska 140.
- „T-wo Elektry. Okr. Częstochowskiego”, S. A. — o g. 9¾ w W-wie, Czackiego 8 m. 6.
- „Elektrownia Zgierska”, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki, w Zgierzu, Rynek Kilińskiego 8.
- „Terenowo-Budowlane T-wo”, S. A. — o g. 13 w lok. S-ki w Łodzi, Kilińskiego 72.
- „Wapno i Kamieniołomy w Jaworznie”, S. A. — o g. 12 w kanc. Not. J. Moldenhawera w W-wie, Kapucyńska 6.
- „T-wo Elektryf. Okr. Częstoch.-Piotrk.”, S. A. — o g. 15¾ w W-wie, Czackiego 8 m. 6.
- „Białostockie T-wo Elektr.”, S. A. — o g. 9 w W-wie, Czackiego 8.
- „Elektrownia w Kielcach”, S. A. — o g. 11¼ w W-wie, Czackiego 8 m. 6.
- „Elektrownia w Piotrkowie”, S. A. — o g. 15 w W-wie, Czackiego 8 m. 6.
- „Elektryczność”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Czackiego 6.
- 5 kwietnia:
- „Wielkopolska Papiernia w Bydgoszczy”, S. A. — o g. 16 w lok. S-ki w Bydgoszczy, Siedlecka 10.
- „Łódzkie T-wo Elektr.”, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki w Łodzi, Przejazd 58.
- „Brzeskiauto”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Poznaniu, Dąbrowskiego 29.
- 6 kwietnia:
- „Prasa Nowa” Zakł. Wyd. i Graf., S. A. — o g. 10 w lok. S-ki we Lwowie, Sokoła 4.
- Zakł. Bieli Cynk. i Przetw. Chem. „Huta Feniks”, S. A. — o g. 19 w lok. S-ki w Będzinie, Kollątaja 53.
- „Fabr. Wyr. Szamot. i Fajans.”, S. A. w Skawinie — o g. 18 w kanc. Dra L. Merza w Krakowie, Starowiślna 1.
- „T-wo Zgierskiej Manuf. Baw.”, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w Łodzi, Piotrkowska 177.
- „Płaszowska Fabr. Dachówek i Cegiel”, S. A. — o g. 17 w kanc. Dra L. Merza w Krakowie, Starowiślna 1.
- Włocławski Młyn Parowy „L. Stern i S-wie”, S. A. — o g. 18½ w lok. S-ki we Włocławku, Karnkowskiego 30/32.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

RYCZAŁT W PODATKU OBROTOWYM DLA PRZEDSIĘBIORSTW EKSPLOATACJI TAKSÓWEK

Rozporządzeniem Ministra Skarbu z dn. 28/II 1939 r. unormowany został pobór podatku obrotowego w formie ryczałtu na rok 1939 od przedsiębiorstw eksploatacji taksówek. W myśl tego rozporządzenia („Dz. Ust. R. P.” Nr 19/1939, poz. 129) przedsiębiorstwa, które eksploatują najwyżej 5 taksówek dla zarobkowego przewozu osób i towarów, mogą od wykonywanych świadczeń uścić podatek obrotowy na rok 1939 w formie ryczałtu. Warunkiem uiszczenia podatku obrotowego w formie ryczałtu jest nabycie przez te przedsiębiorstwa właściwych świadectw przemysłowych na rok 1939 oraz uiszczenie kwot ryczałtowanego podatku w poniżej podanej wysokości i w terminach, określonych ściśle w rozporządzeniu. Podatek w formie ryczałtu może być uiszczony nie tylko przez przedsiębiorstwa, istniejące w chwili wejścia w życie tego rozporządzenia, lecz również przez te przedsiębiorstwa, które powstaną później w ciągu roku 1939.

Ryczałtem nie mogą być objęte przedsiębiorstwa, prowadzone przez kupców rejestrowych, jak również te, które prowadzą księgi handlowe.

Zryczałtowany podatek obrotowy wynosi od każdej zarejestrowanej dla celów eksploatacji taksówki: 1) w m. st. Warszawie—zł 50, 2) w Bydgoszczy, Chorzowie, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Lwo-

wie, Łodzi, Poznaniu i Sosnowcu—zł 30, 3) w pozostałych miejscowościach—zł 20.

Przedsiębiorstwa, których działalność lub dodatkowa eksploatacja taksówek rozpocznie się dopiero od dn. 1/VII 1939 r. lub po tym terminie, a które będą pragnęły uścić podatek w formie ryczałtu, będą korzystały ze stawek podatkowych, obniżonych do połowy.

Zryczałtowany podatek płatny jest we właściwym urzędzie skarbowym, tj. w tym urzędzie, w którym nabyto świadectwo przemysłowe na rok 1939, w następujących terminach:

a) dla przedsiębiorstw, istniejących już w dniu wejścia w życie rozporządzenia—w terminie do dn. 15/IV 1939 r.,

b) dla przedsiębiorstw, powstałych po dniu wejścia w życie rozporządzenia—przed rozpoczęciem eksploatacji taksówek,

c) w przypadku zarejestrowania w okresie roku 1939 przez przedsiębiorstwo, objęte ryczałtem, nowonabytych taksówek w granicach nie przekraczających ogólnej ilości 5 zarejestrowanych taksówek — przed rozpoczęciem eksploatacji każdej nowozarejestrowanej taksówki.

Przy wpłacie ryczałtowanego podatku płatnik obowiązany jest okazać nabyte dla przedsiębiorstwa świadectwo przemysłowe na rok 1939 oraz złożyć w urzędzie skarbowym pisemne oświadczenie, zawierające w szczególności dane, dotyczące ogólnej ilości zarejestrowanych przez płatnika taksówek, datę ich rejestracji i urzędowe numery rejestracyjne.

Przedsiębiorstwa eksploatacji taksówek, które nie uiszczą podatku obrotowego na rok 1939 w formie ryczałtu w kwotach i terminach, ściśle określonych w rozporządzeniu, podlegać będą wymiarowi podat-

ku na zasadach ogólnych. Ponadto podatek na zasadach ogólnych będzie pobrany od świadczeń tych przedsiębiorstw, które wprowadzić zostały objęte ryczałtem i uiszczyły zryczałtowany podatek od eksploatacyjnych taksówek, lecz które w roku 1939 zarejestrują dla celów eksploatacji więcej niż 5 taksówek. W tym przypadku wpłacone kwoty ryczałtu zostaną zarachowane na poczet zaliczek, pobieranych na podatek obrotowy, wymierzany na zasadach ogólnych. O fakcie zarejestrowania taksówki, powodującym wyłączenie z ryczałtu, obowiązuje jest płatnik donieść urzędowi skarbowemu w okresie miesiąca od daty zarejestrowania—pod rygorem grzywny z art. 185 ordynacji podatkowej.

Na prośby płatników urzędy skarbowe mają prawo przesuwania terminów płatności kwot zryczałtowanego podatku.

A. Gr.

PIENIĄDZ I KREDYT

NOWY KREDYT DŁUGOTERMINOWY DLA ROLNICTWA

Najsilniejszy rozwój długoterminowego kredytu w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego przypada na lata 1928÷32. Stan tych kredytów w momencie najwyższego ich nasilenia wynosił zł 228 200 tys.

Od 1931 r. akcja kredytowa zaczęła się kurczyć i w końcu 1932 r. została całkowicie zahamowana. Z jednej strony bowiem Bank nie miał możliwości lokowania listów ani na rynku wolnym, ani nawet na tzw. rynku sztywnym, z drugiej strony załamanie się opłacalności warsztatów rolnych uniemożliwiało udzielanie pożyczek, których koszt obsługi wynosił 9·85% lub 9·02% rocznie, a—uwzględniając różnice pomiędzy wartością imienną i kursem realizacyjnym—przekraczał 10% rocznie.

Od 1932 r. do 1936 r. rolnictwo w Polsce było w ogóle pozbawione kredytu długoterminowego. Wprawdzie Państwowy Bank Rolny w 1933 r. uruchomił kredyt w 4½% listach zastawnych serii I, lecz zarówno z powodu trudności lokacyjnych jak również na skutek dość wysokiego, mimo wszystko, kosztu obsługi (6·42% rocznie) kredyt ten nie przybrał większych rozmiarów. Również nikła była akcja kredytowa Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, którego część aktywów w wyniku oddłużenia została umorzona, a reszta uległa silnemu zamrożeniu.

Dopiero w 1935 r. został uruchomiony przez Państwowy Bank Rolny z 10-milionowej lokaty Skarbu Państwa kredyt na spłaty rodzinne. Jak wielkie było zapotrzebowanie rolnictwa na tego rodzaju kredyt—świadczy fakt, że powyższa lokata w ciągu jednego roku została rozdysponowana. Zjawisko tak silnego „głodu kredytowego” rolnictwa jest zrozumiałe—poza ogólnymi przyczynami—również i z tego powodu, że akcja oddłużeniowa prawie całkowicie załamała kredyt prywatny (sąsiedzki).

W tych warunkach uruchomienie długoterminowego kredytu dla średnich i drobnych warsztatów rolnych stało się najbardziej palącą potrzebą rolnictwa. Uznając ważność i nagłość tego zagadnienia, Pan Wicepremier Kwiatkowski już w lipcu 1938 r. (na konferencji z przedstawicielami poprzedniego Sejmu) zapowiedział otwarcie 50-milionowego kredytu w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego na dogodnych warunkach—kredytu, przeznaczonego w pierwszym rzędzie na spłaty rodzinne.

Zgodnie z powyższą zapowiedzią Rząd przedłożył Izbowi Ustawodawczym projekt ustawy o pomocy Skarbu Państwa przy niektórych długoterminowych pożyczkach w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego. Projekt ten przewiduje pomoc Skarbu Państwa przy pożyczkach, które będą udzielane w 4½% listach zastawnych Państw. Banku Rolnego serii II, oraz przy pożyczkach w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego już udzielonych.

Dotychczasowy kredyt w listach zastawnych Państw. Banku Rolnego posiadał dwie wady. Po pierwsze—okres amortyzacyjny był zbyt

długi (40 i 55 lat), skutkiem czego pożyczka obciążała dwa, a czasem nawet trzy pokolenia, które poza zwrotem kapitału były zmuszone uiszczać poważne sumy tytułem oprocentowania i dodatku administracyjnego. Po drugie—oprocentowanie pożyczek, nawet obniżone do 4½% rocznie, powoduje, że przy 40-letnim okresie umorzenia koszt obsługi wynosi 6·42% rocznie, a w miarę skracania tego okresu koszt ten będzie wzrastał. Tak wysoki poziom kosztu obsługi w okresach załamywania się siły płatniczej rolnictwa powoduje narastanie zaległości, co w konsekwencji prowadzi do konieczności stosowania permanentnych zabiegów oddłużeniowych.

Jednakże zmiana powyższych warunków dla kredytu emisyjnego w obecnej sytuacji rynku lokacyjnego jest niemożliwa. Obniżanie bowiem oprocentowania poniżej 4½% rocznie wywołałoby niski kurs realizacyjny listów, co w rezultacie przy skróconym okresie amortyzacyjnym spowodowałoby bardzo wysoki koszt obsługi.

W tym stanie rzeczy uruchomienie odpowiedniego dla rolnictwa kredytu musi być uzależnione od dopłat Skarbu Państwa. System ten był stosowany zresztą na terenie b. zaboru rosyjskiego przy pożyczkach b. Banku Włościańskiego.

Okres amortyzacyjny listów zastawnych, w których ma być udzielony nowy kredyt, ustalono na 25 lat przy oprocentowaniu 4½% rocznie. W tych warunkach koszt obsługi pożyczki wynosić będzie 7·72% rocznie. Doświadczenia z lat ubiegłych wskazują na to, że koszt obsługi nie może przekraczać 5% rocznie, o ile ma być utrzymana spłacalność również w okresach dekonjunktury. W wyniku powyższego na podstawie omawianego projektu dopłata Skarbu Państwa wynosić będzie 2·72% rocznie.

Ponadto, aby nie podnosić zbytbytno faktycznego kosztu obsługi przez niski kurs realizacyjny listów, projektowana ustawa upoważnia Ministra Skarbu do pokrywania całkowitej lub częściowej różnicy pomiędzy wartością imienną listów i sumą, uzyskaną z ich realizacji. Nowy kredyt będzie udzielany przy kursie 90 za 100, przy którym faktyczny koszt obsługi wyniesie 5·5% rocznie.

Kredyt ten jest przeznaczony w pierwszym rzędzie na spłaty rodzinne. Jednak konieczność pobudzenia dobrowolnej parcelacji zmusza do objęcia akcją kredytową także nabywców ziemi z parcelacji. Ponadto nie można całkowicie wykluczyć również innych celów, np. dokupna gruntów od emigrantów dla uzupełnienia gospodarstw.

Projektowana ustawa—poza pomocą Skarbu Państwa dla nowych kredytów—przewiduje również pomoc dla kredytów w listach zastawnych już udzielonych. Annuitet od pożyczek udzielonych w 55-letnich 8% i 7% listach zastawnych skonwertowanych wynosi 6% rocznie, a od pożyczek 40-letnich w 4½%-owych listach zastawnych serii I—6·42% rocznie. Pomoc polegać będzie na stałych dopłatach do oprocentowania w takiej wysokości, aby koszt obsługi wynosił 5% rocznie. Skutkiem przyznania powyższej pomocy obecny stan rzeczy nie ulegnie zmianie, ponieważ koszt obsługi, ponoszony przez dłużnika, wynosi 5% rocznie, a dopłaty stosowano dotychczas z funduszu oddłużenia.

K. Ł.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 6 do 11 marca 1939 r.

Rynek dewiz w okresie sprawozdawczym kształtował się pod znakiem osłabienia nastroju; przy stosunkowo słabszym zainteresowaniu rynkiem—obroty spadły. Salda tygodniowe (w zł na 100 jednostkach walutowych; ze znakiem plus—zysk, ze znakiem minus—strata) poszczególnych dewiz kształtowały się następująco: franki francuskie—0·02, franki szwajcarskie—0·10, belgi—0·15, liry włoskie—0·03, floreny holenderskie—0·20 oraz korony norweskie—0·05; poza tym dolary gotówkowe zyskały zł 0·00¼ na \$1, dolary telegraficzne straciły zł 0·00⅛, a funty szterlingi zyskały o zł 0·01 na £ 1.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu	Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5:30 ¹ / ₄	5:30 ¹ / ₈	5:30 ¹ / ₄	4% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie zł 55'00 55'00 55'00
" " " teleg.	\$ 1	5:30 ¹ / ₂	5:30 ¹ / ₈	5:30 ¹ / ₈	4 1/2% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego w Warszawie zł 65'38 65'00 65'25
Funty szterlingi	£ 1	24'90	24'86	24'89	
Franki francuskie	100 fr.	14'08	14'06	14'06	
Franki szwajcarskie	100 fr.	120'60	120'35	120'55	
Belgi	100 blg.	89'30	89'05	89'05	
Marki niemieckie	100 RM	—	—	—	4 1/2% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt. zł 64'50 64'50 64'50
Korony czesko-słow.	100 K	—	—	—	5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1925 r. zł 77'00
Liry włoskie	100 lit.	—	—	27'87	
Floreny holenderskie	100 fl.	282'20	281'30	282'00	5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r. zł 74'00 72'50 72'75
Guldery gdańskie	100 guld.	—	—	—	
Korony szwedzkie	100 kor.	128'20	128'10	128'10	
Korony duńskie	100 kor.	—	—	—	
Korony norweskie	100 kor.	125'20	125'05	125'10	5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. zł 67'25 66'88 66'88

Papierami lokacyjnymi państwowymi zawierano transakcje po kursach obniżonych; obroty premiówkami utrzymały się w dotychczasowych rozmiarach, pozostałymi pożyczkami — nieco spadły. Sztuki I emisji 3% Poż. Inwestycyjnej straciły zł 1'75, serie tej emisji zwykływały o zł 0'50, a sztuki II emisji 3% Poż. Inwestycyjnej obniżyły się o zł 2'00; druga z premiówek — 4% Poż. Dolarowa — odnotowała zysk w wysokości zł 0'25. W grupie pozostałych pożyczek — 4% Poż. Konsolidacyjna i 5% Poż. Konwers. Kol. nie odnotowały zmian kursowych, 4 1/2% Poż. Wewnętrzna straciła 0'38% nom., a 5% Poż. Konwersyjna — 0'50% nom.

Rynek papierów lokacyjnych prywatnych nie wykazał istotniejszych zmian w stosunku do okresu poprzedzającego; obroty były małe, tendencja — niejednocista z odcieniem słabszym. Salda tygodniowe (w % -ach nominalu) kształtowały się następująco: 4 1/2% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego + 0'25, 4 1/2% L. Z. Pozn. Ziem. Kredyt. + 0'25, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy: z 1925 r. — 0'75, z 1933 r. — 0'50, 5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r. i z 1938 r. — 0'37 oraz 5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1925 r. + 1'50.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiery państwowe				
w zł za sztukę				
3% Pożyczka Premiowa Inwestycyjna				
I emisja sztuki	zł w zł. 100	99'00	96'25	96'25
" " serie	" " " "	102'00	101'00	101'00
II " " sztuki	" " " "	97'50	96'00	96'00
" " " serie	" " " "	101'00	100'00	100'00
4% Pożyczka Premiowa Dolarowa	\$ ¹⁾	44'50	44'00	44'50
w % % nominalu				
4% Pożyczka Konsolidacyjna	zł w zł.	68'63	68'50	68'50
4 1/2% " Wewnętrzna	zł	68'00	67'50	67'50
5% " Konwersyjna	zł	72'00	71'50	71'50
5% " Konwers. Kol.	zł	69'50	69'50	69'50

Listy zastawne i obligacje banków

5 1/2% L. Z. Państw. Banku Roln.	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00
5 1/2% " " " " " "	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
5% ²⁾ L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00
5% ³⁾ " " " " " "	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
7 1/2% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00
8 1/2% " " " " " "	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
5 1/2% Obl. Bud. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00
5 1/2% L. Z. " " " " " "	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
5 1/2% " " " " " "	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00
5 1/2% Obl. Kom. B. Gosp. " " " "	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
5 1/2% " " " " " "	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00
6% Obl. B. Gosp. Kraj.	zł	97'00	97'00	97'00

¹⁾ \$ 5 = zł 44'57.

²⁾ Na zasadzie dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 18/XI 1938 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr 89/1938, poz. 607) oprocentowanie zostało obniżone na 5 1/2%, począwszy od daty płatności drugiego kuponu, płatnego po wejściu w życie wspomnianego dekretu.

5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1925 r.	zł			77'00
5% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r.	zł	74'00	72'50	72'75
				-72'50
				-74'50 ³⁾
5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1933 r.	zł	67'25	66'88	66'88
5% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi z 1938 r.	zł	65'75	65'13	65'13
5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1925 r.	zł			64'00
5% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina z 1933 r.	zł			62'50
5% L. Z. Tow. Kred. m. Piotrkowa z 1933 r.	zł	63'00	63'00	63'00
5% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia z 1933 r.	zł			63'00

Obligacje miast

VI 6% Poż. Konw. m. Warszawy	zł	84'00	84'00	84'00
VIII i IX 6% Poż. " " " "	zł			81'00
8% Poż. Szkolna m. Warszawy z 1927 r.	zł w zł.			83'00

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾

(maksimum — minimum — ultimo; w nawiasach — obroty)

	20 ÷ 25/II	27/II ÷ 4/III	6 ÷ 11/III
New York			
4 1/2% dolarowa 1920	—	34 ⁷ / ₈ —33 ³ / ₄ —33 ³ / ₄ (3 000)	32—31—32 (3 000)
8% Dillon 1925	—	33 ³ / ₄ —33 ³ / ₄ —33 ³ / ₄ (5 000)	35 ⁷ / ₈ —33 ³ / ₄ —35 ⁷ / ₈ (16 000)
4 1/2% stabiliz. 1927	—	42 ¹ / ₈ —42 ¹ / ₈ —42 ¹ / ₈ (3 000)	42—40—42 (20 000)
4 1/2% Warszawa 1928	—	31—31—31 (1 000)	bez obrotów
4 1/2% Śląska 1928	—	27—20 ⁵ / ₈ —26 (7 000)	bez obrotów
London			
4 1/2% stabiliz. 1927	49'49—49'49— —49'49	—	49'69—49'44— —49'69
Zurych			
4 1/2% stabiliz. 1927	—	—	—
Par yż²⁾			
4 1/2% stabiliz. 1927	36'89—35'70	39'45—38'13	39'75—38'12
Mediolan			
7% włoska 1924	100'36—100'26— —100'36	—	98'39—98'39— —98'39 (175)

¹⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

²⁾ Kursy — w % -ach nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Mediolanie — w tysiącach).

³⁾ Notowania w stosunku do parytetu pożyczki w guldenach.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH.—Ceny w okresie 27/II - 11/III 1939 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires, Liverpoolu i Hamburgu—w \$— za 100 kg):

	27/II ÷ 4/III	6 ÷ 11/III	Różnica %
Pszenvica			
Berlin . . .	21'10	21'10	—
Praga . . .	169'56	169'56	—
Chicago . . .	2'62	2'64	+ 0'7
Buenos Aires	2'32	2'32	—
Liverpool . .	—	—	—
Hamburg . . .	3'17	3'15	— 0'7
Żyto			
Berlin . . .	19'30	19'30	—
Praga . . .	140'62½	140'62½	—
Chicago . . .	1'78	1'76	— 1'2
Hamburg . . .	2'26½	2'27	+ 0'2
Owies			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	124'20	124'20	—
Chicago . . .	2'24	2'23	— 0'5
Buenos Aires	1'54½	1'48	— 3'9
Liverpool . .	—	—	—
Hamburg . . .	2'14½	2'18	+ 1'6
Jęczmień browarny			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	137'00	137'00	—
Chicago . . .	2'39	2'48	+ 3'7
Hamburg . . .	—	—	—

METALE

METALE NIEŻELAZNE.—W I połowie lutego panowała na światowym rynku wszystkich metali tendencja słała i zniżkowa. Spadek kursów jest na ogół niezbyt znaczny, co tłumaczy się niskim poziomem cen głównych metali z wyjątkiem cyny. Wobec tego pole działania spekulacji jest ograniczone. Nie ma nadziei na zmianę sytuacji, dopóki nie ujawni się większa chęć kupna ze strony klienteli. Jak dotąd, nawet zakupy Niemiec, będących jednym z głównych konsumentów metali żelaznych, obracają się w szczupłych granicach, co daje się odczuć zwłaszcza na londyńskim rynku miedzi. Postęp w rozwoju koniunktury amerykańskiej jest bardzo

powolny, co także odbija się niekorzystnie na rynku metali.

Stan rynku poszczególnych metali przedstawiał się następująco:

Na rynku miedzi zaznaczył się nastrój słaby. Główna przyczyna tego zjawiska polega na niekorzystnym stanie zapasów w końcu stycznia b. r. Spożycie w Stanach Zjedn. wzrosło z 39 tys. t w grudniu ub. r. do 51 tys. t w styczniu b. r., podczas gdy w pozostałych krajach w tymże okresie spadło z 109 tys. t do 100 tys. t. Zapasy w Stanach Zjedn. wzrosły z 290 tys. t do 301 tys. t, a w pozostałych krajach — z 167 tys. t do 180 tys. t. W ten sposób zapasy w Stanach Zjedn. mogą pokryć 6-miesięczne zapotrzebowanie, a w innych krajach — 2-miesięczne. Cena eksportowa cif Europa została obniżona do 9'95 cts. za lb.

Na rynku cyny panowała tendencja zniżkowa. Należy przy tym zauważyć, że notowania terminowe są niższe od notowań kasowych, co dowodzi, iż nie ma nadziei na rychłą poprawę sytuacji. W okresie sprawozdawczym nie zaznaczył się większy wzrost popytu na cynę, jedynie poprawił się cokolwiek stan zatrudnienia w smetykańskich wytwórniach blachy białej, dochodząc do 45% zdolności produkcyjnej. W każdym razie należy powątpiewać, czy uda się kartelowi cyny osiągnięcie pożądanego przezeń ceny £ 230 za t.

Rynek ołowiu wykazywał tendencję złąką zniżkową. Utworzony w ub. roku kartel ołowiu ogranicza się, jak dotąd, do wymiarów danych statystycznych między swymi uczestnikami, lecz obecnie nie jest wyłączone pewne ograniczenie produkcji, jeśli zniżka kursu nie zostanie zahamowana.

Rynek cynku przedstawiał się w dalszym ciągu niekorzystnie. Położenie tego rynku jest gorsze, niż rynku ołowiu, gdyż spożycie cynku — w przeciwieństwie do ołowiu — w 1938 r. w porównaniu z 1937 r. nieco spadło. Zmniejszyła się również i produkcja — z 1 640 tys. t w 1937 r. do 1 485 tys. t w 1938 r., lecz zmniejszenie to przypada całkowicie na Stany Zjedn., gdzie wytwórczość cynku spadła w powyższym okresie z 540 tys. t do 360 tys. t.

Ruch cen poszczególnych metali przedstawiał się następująco (pierwsza liczba oznacza

transakcje kasowe, druga — terminowe): miedź standard zniżkowała w obu wypadkach o £ 17/16, a elektrolityczna i rafinowana straciła po £ 13/4, cyna spadła w cenie o £ 3½ wzgl. 33/8, cłów zniżkował o £ 9/16 (w obu wypadkach), a cynk o £ 3/8, blacha biała podrożala o sh 1 na skrzyńce, a złoto straciło sh 0,2 na uncję; cena innych metali nie uległa zmianie. Srebro w okresie sprawozdawczym nie było notowane.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali w £ za 1016 kg z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzyńkę o 112 arkuszy o wym. 20" × 14" × 0'24 m/m, platyny — w £ za uncję, złota — w sh za uncję i srebra — w d. a uncję.

Metal	Okres sprawozdawczy:			
	Poprzedni okres ultimo	Okres maksim. mum	mini-mum	ultimo
Miedź standard:				
kasa . 427/8-43	431/4	411/2	411/2	411/2-9/16
term. 431/4-9/16	431/2	413/4	413/4	413/4-7/8
elektrol. 481/4-491/4	491/4	461/2	461/2	461/2-471/4
rafinow. 48-491/4	491/4	461/4	461/4	461/4-471/4
Cyna:				
kasa . 2161/4-1/2	2161/4	2123/4	2123/4	2123/4-213
term. . 2151/4-3/8	2151/2	2113/4	2113/4	2113/4-212
Ołów:				
kasa . 1411/16-13/16	147/16	141/4	141/4	141/4-1/4
term. . 147/8-15/16	1411/16	141/16	141/16	145/16-3/8
Cynk:				
kasa . 1311/16-13/16	1311/16	133/8	133/8	133/8-7/16
term. . 1315/16-141/16	14	135/8	135/8	135/8-11/16
Glin:				
dla kraju	94	94	94	94
„ zagr.	90	90	90	90
Nikiel:				
dla kraju 180-185	185	180	180	180-185
„ zagr. 180-185	185	180	180	180-185
Blacha biała . . .				
	201/4	211/4	201/4	211/4
Platyna „spong” . . .				
	71/2	71/2	71/2	71/2
Srebro:				
kasa . . 211/2-22	—	—	—	—
term. . . 203/4-211/4	—	—	—	—
Złoto . 148.6				
	148.71/2	148.31/2	148.4	148.4

— Ceny starych metali nie uległy w okresie sprawozdawczym większym zmianom.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 5 12 50 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZA GRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 500; II i III str. okł. — zł 400; str. zwycz.: 1 str. — zł 300, 1/2 str. — 200, 1/4 str. — zł 125, 1/8 str. — zł 75. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEN SPÓLEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, 1/2 str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, 1/4 str. — zł 70, 1/8 str. — zł 55, 1/16 str. — zł 40, 1/32 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse itp. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor Naczelny: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor: **EDMUND CZAPLICKI**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL“

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Papiernia Mokwin“, Spółka Akc.

podaje do wiadomości, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się w dn. 29 marca 1939 r. o godz. 12 w poł. w siedzibie Zarządu w Mokwinie pow. Kostopol, z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r., sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie swych obowiązków; 4) Uchwalenie wysokości dywidendy za 1938 r. oraz podziału zysków; 5) Ustalenie liczby członków Zarządu na 1939 rok operacyjny i upoważnienie Zarządu do dokooptowania nowych członków; 6) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 8) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje lub zaświadczenia, przewidziane w art. 399 § 2 K. H., przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia w biurze Zarządu Spółki w Mokwinie, pow. Kostopol. 288-10-11

II OGŁOSZENIE

Rada Spółki Akcyjnej „Wileński Prywatny Bank Handlowy“

SPÓŁKA AKCYJNA

niniejszym zawiadamia PP. Akcjonariuszów — zgodnie z §§ 27 i 28 statutu Banku — że w dn. 31 marca 1939 r. o godz. 6 po poł. w lokalu Banku w Wilnie, przy ul. Ad. Mickiewicza Nr 8, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r., podział zysków i udzielenie Radzie i Dyrekcji absolutorium; 3) Zatwierdzenie preliminarza wydatków na 1939 r.; 4) Ustalenie wynagrodzenia dla władz Banku z wyboru; 5) Uzupełnienie kapitału zakładowego do wysokości wymaganej przez art. 14 prawa bankowego; 6) Wybory członków Rady i Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć w Dyrekcji Spółki Akcyjnej w Wilnie swoje akcje lub dowody depozytowe o złożonych na przechowanie akcyjnych w instytucjach kredytowych, najpóźniej do dn. 24 marca 1939 r. do godz. 12 w poł. (§ 24 statutu). Upoważnienie na prawo głosu w formie listu winno być złożone w Dyrekcji Banku nie później jak na trzy dni przed dniem Walnego Zgromadzenia. 304-10-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki „Przemysł Włókienniczy

Sukcesorowie Zygmunta Jarocińskiego“, Spółka Akcyjna w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 marca 1939 r. o godz. 18 odbędzie się w lokalu Spółki w Łodzi, przy ul. Targowej Nr 28/30

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1938; 3) Wybór dwóch członków Zarządu na miejsce ustępujących; 4) Wybór pięciu członków Komisji Rewizyjnej; 5) Określenie wynagrodzenia członków Komisji Rewizyjnej. 276-10-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Brzeskiauto w Poznaniu

zaprasza PP. Akcjonariuszów na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

które odbędzie się w Poznaniu dn. 5 kwietnia 1939 r. o godz. 17 w lokalu firmowym w Poznaniu przy ul. Dąbrowskiego 29, z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie za 1938 r.: Zarządu, Rady Nadzorczej, rozpatrzenie i zatwierdzenie: sprawozdań, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r. i udzielenie pokwitowania władzom Spółki; 3) Uchwała o podziale zysków; 4) Wybór dwóch członków Rady Nadzorczej; 5) Ustalenie wynagrodzenia dla Rady Nadzorczej; 6) Wolne wnioski bez uchwał.

Do udziału w Walnym Zgromadzeniu są uprawnieni: a) właściciele akcji imiennych, zapisani do księgi akcyjnej na tydzień przed odbyciem Walnego Zgromadzenia, b) właściciele akcji na okaziciela, którzy w tym samym terminie złożą akcje w Spółce lub przedstawią dowód złożenia ich u notariusza, albo w instytucji kredytowej krajowej, względnie zagranicznej, w tym celu upoważnionej. W zaświadczeniu należy wymienić liczby akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Poznań, dn. 6 marca 1939 r.

302-10-11

Zarząd: Józef Palacz

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Łódzka Rufa Szklana „Geha“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 11 kwietnia b. r. o godz. 17 odbędzie się w siedzibie Spółki w Łodzi przy ul. Nowej Nr 24/26

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1938 r.; 3) Zatwierdzenie bilansu na dz. 31 grudnia 1938 r.; 4) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1939; 5) Wybór nowego członka Zarządu — w myśl § 32 statutu Spółki — oraz Komisji Rewizyjnej; 6) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski.

W razie braku quorum, wymaganego § 25 statutu, Zwyczajne Walne Zgromadzenie odbędzie się w tymże lokalu w dn. 26 kwietnia b. r. o godz. 17. Drugie Zebranie będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji.

W myśl statutu Spółki, Akcjonariusze korzystają z prawa głosu, o ile co najmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożą w biurze Zarządu swoje akcje, świadectwa tymczasowe lub kwity depozytowe instytucji kredytowych państwowych lub akcyjnych. 310-10-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Przemysłowego „Habel“, Spółka Akc.

zawiadamia, że w dn. 1 kwietnia 1939 r. o godz. 17 odbędzie się w siedzibie Spółki w Warszawie, przy ul. Kaczej 9/11

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

rzeczonej Spółki z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie władz Towarzystwa; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1938 r., uchwała w sprawie podziału zysków oraz udzielenie absolutorium władzom Towarzystwa; 4) Wybór członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących i określenie wynagrodzenia członków Rady; 5) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, życzący sobie uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed jego terminem złożyć swoje akcje względnie świadectwa depozytowe w biurze Spółki przy ul. Kaczej Nr 9/11. 283-10-11

Zarząd Białostockiego Towarzystwa Elektryczności Spółka Akcyjna w Białymstoku

niniejszym zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 4 kwietnia 1939 r. o godz. 9 rano odbędzie się w Warszawie, przy ul. Czackiego 8

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW TOWARZYSTWA

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Rady Nadzorczej za rok operacyjny 1938;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków na dz. 31 grudnia 1938 r.;
- 4) Podział zysków;
- 5) Udzielenie absolutorium władzom Spółki — zgodnie z § 50 Ustawy o Spółkach Akcyjnych;
- 6) Wybory członków Rady Nadzorczej;
- 7) Ustalenie wynagrodzenia PP. Członków Rady Nadzorczej i podział ich czynności;
- 8) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, którzy zyczą sobie wziąć udział w Zgromadzeniu, winni zgłosić do dn. 28 marca 1939 r. w biurze Zarządu Spółki w Białymstoku ul. Orlicz-Dreszera 13, swoje akcje lub zaświadczenia ze złożonych akcji u notariusza, urzędującego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej, lub w bankach: „Banque de Bruxelles, Société Anonyme a Bruxelles”, Bank Gospodarstwa Krajowego, Białystok.

Zyczący wystąpić z wnioskiem na Zgromadzeniu winni go zgłosić do Zarządu Spółki przed dn. 22 marca 1939 r. (art. 57 Ustawy o Spółkach Akcyjnych). 291-10-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Kolej Elektryczna Łódzka”, Spółka Akc.

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w czwartek, dn. 30 marca 1939 r. o godz. 17 odbędzie się w lokalu Banku Przemysłowców Łódzkich w Łodzi przy ul. Br. Pierackiego Nr 15

39 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r. i pokwitowanie władz Spółki;
- 2) Podział zysku za 1938 r.;
- 3) Uchwalenie budżetu na 1939 r.;
- 4) Wybór jednego członka Zarządu;
- 5) Wybór dwóch członków Rady Nadzorczej;
- 6) Odstąpienie Gminie Miejskiej Łódź pasów gruntów i budynków pod poszerzenie ulic: Tramwajowej — z nieruchomości, oznaczonej Nr hip. 2645, rep. hip. 6292 i Dąbrowskiej — z nieruchomości, oznaczonej Nr hip. 2364, rep. hip. 5872;
- 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, zamierzający uczestniczyć w tym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje albo kwity depozytowe notariuszów lub krajowych instytucji kredytowych w biurze Zarządu Spółki w Łodzi, ul. Tramwajowa Nr 6, najpóźniej do dn. 22 marca 1939 r. włącznie. 253-9-11

II OGŁOSZENIE

Likwidatorzy Spółki z o. o. „Zgodność”

której siedziba znajduje się w Warszawie przy ul. Wiejskiej 3 niniejszym w myśl przepisów art. 268 K. H. zawiadamiają, że Walne Zgromadzenie udziałowców Spółki, odbyte w dn. 18 lutego 1939 r., uchwaliło

rozwiązać Spółkę

po przeprowadzeniu likwidacji, i że dzień otwarcia likwidacji został ustalony na dz. 18 lutego 1939 r.

W związku z powyższym Likwidatorzy Sp. z o. o. „Zgodność” niniejszym wzywają wierzycieli Spółki do zgłoszenia ich wierzitelności w ciągu trzech miesięcy od ostatniego, trzeciego, ogłoszenia.

236-8-11-13

(—) Piotr Łowieniecki

(—) Antoni Wereszczyński

Zarząd Spółki Akcyjnej Budowy Transmisji i Maszyn i Odlewni Żelaza J. John w Łodzi

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 4 kwietnia 1939 r. o godz. 11 przed poł. odbędzie się w lokalu Zarządu Spółki w Łodzi, ul. Piotrkowska Nr 217

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za 1938 r.; 3) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1938 i powzięcie uchwały odnośnie wyników tego roku; 4) Uchwała, dotycząca udzielenia absolutorium członkom Zarządu i Rady Nadzorczej za 1938 r.; 5) Wybór członków Zarządu na miejsce ustępujących; 6) Wybór członków Rady Nadzorczej; 7) Ustalenie wynagrodzenia członkom Zarządu i Rady Nadzorczej; 8) Ustalenie instrukcji dla Dyrektora Zarządzającego; 9) Wolne wnioski.

Prawo głosowania na Walnym Zgromadzeniu przysługuje w myśl § 43 statutu tym akcjonariuszom, którzy przynajmniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem zdeponują swe akcje lub świadectwa depozytowe w Zarządzie Spółki.

Akcjonariusze, reprezentujący co najmniej $\frac{1}{10}$ kapitału akcyjnego, mogą na 14 dni przed Walnym Zgromadzeniem zgłosić do Zarządu na piśmie wnioski, dotyczące uzupełnienia porządku dziennego. 303-10-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Zakładów Przemysłu Bawełnianego Juliusza Kindermana Spółka Akcyjna w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 30 marca 1939 r. o godz. 18 w lokalu siedziby Zarządu przy ul. Piotrkowskiej Nr 139 w Łodzi, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1938, jak również udzielenie pokwitowania Zarządowi; 3) Powzięcie uchwały o podziale zysku; 4) Zatwierdzenie budżetu na 1939 r.; 5) Wybór członków Zarządu na miejsce ustępujących oraz Komisji Rewizyjnej; 6) Określenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski.

Gdyby Walne Zgromadzenie z powodu niedostatecznej ilości reprezentowanych akcji w powyższym terminie nie doszło do skutku, odbędzie się Zgromadzenie bez dodatkowych ogłoszeń i zawiadomień w drugim terminie w dn. 7 kwietnia 1939 r. o tej samej godzinie w tymże lokalu i z tym samym porządkiem dziennym i będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji. 294-10-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Piłtno” w Stęszewie

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

odbędzie się w dn. 31 marca 1939 r. o godz. 16.30 na salce w Banku Cukrownictwa w Poznaniu ul. Seweryna Mielżyńskiego z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej, Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz r-ku zysków i strat za 1938 r.; 4) Powzięcie uchwały o podziale zysku; 5) Udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej oraz Zarządowi; 6) Wybór 2 członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących; 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć akcje wzgl. zaświadczenia przynajmniej na 7 dni przed Zgromadzeniem w biurach Spółki w Stęszewie. 252-9-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Zakładów Przemysłowych „Standard-Gips“
Spółka Akcyjna we Lwowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w sobotę dn. 1 kwietnia 1939 r. o godz. 12 w lokalu Zarządu Spółki we Lwowie, przy ul. Fredry 9, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za 1938 r.; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 5) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków i powzięcie uchwały w sprawie nadwyżki bilansowej; 6) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z dokonanych czynności; 7) Przedłużenie umowy w przedmiocie wydzierżawienia zakładu przemysłowego Spółki; 8) Wybór Rady Nadzorczej na okres trzech lat; 9) Ustalenie wynagrodzeń dla Zarządu, Delegata Rady Nadzorczej oraz wynagrodzeń dla Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej na 1939 r.; 10) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, chcący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć Zarządowi Spółki na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem akcje lub świadectwa tymczasowe względnie notarialne lub bankowe dowody depozytowe. W zaświadczeniu należy wymienić liczbę akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

296-10-11

II OGŁOSZENIE

Spółka Akcyjna Handlu Ziemiopłodami K. Grabowski i S-ka
w l i k w i d a c j i

na zasadzie § 7 statutu ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 3 kwietnia 1939 r. o godz. 11 rano odbędzie się w lokalu Spółki w Poznaniu przy ul. Fr. Ratajczaka 40

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie likwidatorów, Komisji Rewizyjnej i Rady Nadzorczej Spółki za okres od 1/I 1938 r. do 31/XII 1938 r.; 3) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za okres od 1/I 1938 r. do 31/XII 1938 r.; 4) Wybór likwidatorów; 5) Wybór członków Rady; 6) Wybór Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski.

Każdy akcjonariusz, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winien złożyć na siedem dni przed Walnym Zgromadzeniem w lokalu Spółki aż do zakończenia Walnego Zgromadzenia akcje wgl. kwity tymczasowe lub też zaświadczenie o ich zdeponowaniu u notariusza polskiego, albo w Banku Zachodnim S. A. Oddział w Poznaniu. W zaświadczeniu wymienić należy liczbę akcji i stwierdzić, że nie będą one wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Wnioski akcjonariuszów mogą być złożone nie później jak na 14 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

328-10-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy „Astra“, Spółka Akcyjna w Warszawie

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w dn. 1 kwietnia 1939 r. o godz. 13 w kancelarii Notariusza Juliana Siennickiego w Warszawie w gmachu Hipoteki przy ul. Kapucyńskiej 6 odbędzie się

**DOROCZNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZY SPÓŁKI**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r. i udzielenie pokwitowania władzom Spółki; 4) Powzięcie uchwały o pokryciu straty z 1938 r. i strat z lat ubiegłych; 5) Wybór Zarządu i członków Komisji Rewizyjnej na 1939 r. na miejsce ustępujących; 6) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Zmiana § 8 statutu Spółki; 8) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć swoje akcje lub dokumenty depozytowe w biurze Zarządu w Warszawie, Młynarska 26/28.

285-10-11.

II OGŁOSZENIE

Zarząd Radomskiego Towarzystwa Elektrycznego
SPÓŁKI AKCYJNEJ

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 4 kwietnia 1939 r. o godz. 14 minut 15 w lokalu Nr 6 przy ul. Czackiego Nr 8 w Warszawie odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1938 r.; 5) Podział zysków za 1938 r.; 6) Udzielenie absolutorium władzom Spółki; 7) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej oraz ich czynności; 8) Ustąpienie na rzecz miasta części placu przy ul. Traugutta 53 w Radomiu w celu uregulowania tej ulicy; 9) Wnioski akcjonariuszów.

Akcjonariusze, którzy chcą sobie wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć do dn. 27 marca 1939 r. w biurze Zarządu Spółki w Radomiu, ul. Traugutta 53 swoje akcje lub zaświadczenia ze złożonych akcji u notariusza, urzędującego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej, lub w bankach: „Banque de Bruxelles, Société Anonyme à Bruxelles“ lub „Compagnie Générale d'Entreprises Electriques et Industrielles, Electobel, Société Anonyme, Bruxelles“.

255-9-11

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Piotrkowsko-Sulejowskiej Kolei Dojazdowej
SPÓŁKI AKCYJNEJ

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 marca 1939 r. o godz. 12 w lokalu Biura Zarządu w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej Nr 77 odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i r-ku strat i zysków za 1938 r.; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i udzielenie Zarządowi absolutorium; 4) Uchylenie p. 4 uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 23 marca 1938 r.; 5) Upoważnienie Zarządu do zaciągnięcia pożyczki inwestycyjno-konwersyjnej; 6) Zmiana punktu a § 48 statutu Spółki i uzupełnienie § 56 statutu Spółki; 7) Upoważnienie Zarządu do zmiany koncesji z 1904 r.; 8) Wybór jednego członka Zarządu; 9) Wynagrodzenie Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

Akcje i dowody depozytowe, uprawniające do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, będą przyjmowane przez Zarząd, stosownie do § 19 statutu do dn. 21 marca b. r.

351

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Prasa Nowa“ Zakłady Wydawnicze
i Graficzne we Lwowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 6 kwietnia 1939 r. o godz. 10 odbędzie się w lokalu Spółki we Lwowie ul. Sokoła 4

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r., udzielenie absolutorium władzom Spółki; 3) Powzięcie uchwały w sprawie przeznaczenia zysku bilansowego; 4) Wybór członków Komisji Rewizyjnej; 5) Wolne wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć najpóźniej na dni 7 przed terminem Zgromadzenia w Zarządzie Spółki swoje akcje lub zaświadczenia po myśli art. 399 K. H.

244-9-11

Towarzystwo Kopalń i Zakładów Hutniczych Sosnowieckich

SPÓŁKA AKCYJNA

Siedziba: Warszawa, ul. Kapucyńska Nr 3

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Ponieważ Walne Zgromadzenie, zwołane na dz. 2 marca 1939 r. nie mogło się odbyć z powodu złożenia niewystarczającej liczby akcji, przeto Zarząd Towarzystwa Kopalń i Zakładów Hutniczych Sosnowieckich, Spółki Akcyjnej, zwołuje, zgodnie z § 34 statutu

POWTOŹNE WALNE ZGROMADZENIE

w dn. 31 marca 1939 r. o godz. 11 w siedzibie Spółki w Warszawie, przy ul. Kapucyńskiej Nr 3.

Porządek dzienny:

- 1) Otwarcie Walnego Zgromadzenia i mianowanie przewodniczącego Zgromadzenia;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Rady Nadzorczej za okres operacyjny 1938;
- 3) Zatwierdzenie bilansu, rachunku strat i zysków i powzięcie odpowiednich uchwał;
- 4) Udzielenie władzom Spółki absolutorium co do wypełnienia powierzonych im obowiązków;
- 5) Mianowanie członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących z powodu upływu czasu trwania ich mandatów;
- 6) Mianowanie członka Rady Nadzorczej;
- 7) Ustalenie poborów członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej.

Nie zgłoszono do dnia dzisiejszego wniosku o uzupełnienie porządku dziennego dodatkowymi sprawami.

Zgromadzenie to będzie mogło powziąć uchwały, ważne bez względu na liczbę złożonych akcji.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w wymienionym wyżej Zgromadzeniu; złożenie przez nich akcji nie jest wymagane.

Właściciele akcji na okaziciela, zyczący sobie wziąć udział w wymienionym powyżej Zgromadzeniu lub też być zastąpionymi przez pełnomocnika, winni złożyć swoje akcje najpóźniej dn. 21 marca 1939 r.:

we Francji: w Banku „Sté Gle de Crédit Industriel et Commercial” w Paryżu, 66, rue de la Victoire, i w jego oddziałach, a na prowincji — we wszystkich bankach miejscowych, należących do jego grupy;

w Banku „Banque de l'Union Parisienne” w Paryżu, 6 et 8, Boulevard Haussmann;

w Banku „MM. de Neuflyze et Cie” w Paryżu, 31, rue Lafayette;

w Banku „Banque Franco-Polonaise” w Paryżu, 15, rue des Pyramides;

w Szwajcarii: w Banku „Banque Darier et Cie” w Genewie, 4, Boulevard du Théâtre;

i najpóźniej w dn. 22 marca 1939 r.:

w Polsce: w siedzibie Spółki w Warszawie, ul. Kapucyńska Nr 3;

w Banku Handlowym w Warszawie;

w Banku Dyskontowym Warszawskim w Warszawie;

w Banku Francusko-Polskim w Warszawie, ul. Czackiego 4. Akcje, złożone w ten sposób, pozostaną w depozycie aż do rozwiązania Walnego Zgromadzenia.

Każda akcja daje prawo do jednego głosu.

346

Zarząd

Zarząd Towarzystwa Schösserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie, Spółka Akcyjna

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY

odbędzie się w dn. 3 kwietnia 1939 r. o godz. 15.30 w lokalu Stowarzyszenia Techników w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej Nr 102.

Porządek obrad:

- 1) Otwarcie Walnego Zgromadzenia i wybór jego przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Rady Nadzorczej za 1938 rok operacyjny;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 rok operacyjny;
- 4) Powzięcie uchwały o pokryciu strat;
- 5) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków w 1938 roku operacyjnym;
- 6) Ustalenie liczby członków Zarządu i Rady Nadzorczej oraz określenie ich wynagrodzeń;
- 7) Wybór: a) członków Zarządu, i b) członków Rady Nadzorczej;
- 8) Uchwalenie preliminarza Spółki na 1939 rok operacyjny;
- 9) Udzielenie władzom Spółki pełnomocnictw:
 - a) do wprowadzania zmian w umowie z firmą „M. Fogel i S-ka, Dzierżawa zakładów fabrycznych firmy „Towarzystwo Schösserowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie Spółka Akcyjna” w przedmiocie dzierżawy zakładów fabrycznych,
 - b) do sprzedaży niektórych nieruchomości Spółki,
 - c) do zaciągania pożyczek i hipotecznego zabezpieczania ich na nieruchomościach Spółki;
- 10) Wolne wnioski.

W razie niedojścia do skutku Walnego Zgromadzenia w terminie w dn. 3 kwietnia 1939 r. dla braku kompletu — Zwyczajne Walne Zgromadzenie odbędzie się w drugim terminie w dn. 15 kwietnia 1939 r. o godz. 15.30 w tym samym miejscu i z tymże porządkiem obrad, przy czym Zwyczajne Walne Zgromadzenie w drugim terminie będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na nim akcji.

Dodatkowe ogłoszenia i zawiadomienia o drugim terminie Walnego Zgromadzenia dokonane nie będą. 338

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Karbid Wielkopolski” w Bydgoszczy

zwołuje niniejszym PP. Akcjonariuszy na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI

które odbędzie się w Bydgoszczy w dn. 30 marca 1939 r. o godz. 10 w lokalu Spółki przy ul. Gdańskiej Nr 96, z następującym porządkiem obrad.

- 1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za rok obrachunkowy 1938 i przedłożenie bilansu i rachunku strat i zysków na dz. 31/XII 1938 r.; 2) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1938 rok obrachunkowy; 3) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej za 1938 rok obrachunkowy; 4) Powzięcie uchwały co do podziału czystego zysku za 1938 rok; 5) Wybory do Rady Nadzorczej.

Prawo uczestnictwa i głosowania mają tylko ci PP. Akcjonariusze, których akcje z wykazem numerów złożone zostaną w kasie Spółki przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia i to w godzinach urzędowych. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucji kredytowej krajowej. W zaświadczeniu należy wymienić liczby akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Bydgoszcz, dn. 10 marca 1939 r.

334

Zarząd: St. Rolbieski

WALNE ZEBRANIE AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej Lubońska Fabryka Drożdży dawniej G. Sinner

w Luboniu, pow. Poznański

odbędzie się w dn. 21 kwietnia 1939 r. o godz. 17 na sali Banku Kwilecki, Potocki & S-ka w Poznaniu Al. Marcinkowskiego 11.

Porządek obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za rok gospodarczy 1937/38; 2) Zatwierdzenie bilansu i rach. strat i zysków za 1937/38 r., podział zysku i udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 3) Uchwalenie zmiany statutu; do § 4 dodać nowy ustęp 3 następującej treści: „jeżeli mianowany jest jeden prokurent, zastępować może Spółkę tylko dwóch prokurentów łącznie”. Zmienić dotychczasowy ustęp 3 jako ustęp 4 i dodać: „Zarząd i prokurenci podpisują w ten sposób, że podpisujący dodają pod nazwę firmy swoje nazwisko”; § 12 ust. 2 z dotychczas obowiązującej treści skreślić słowa: „z reszty czystego zysku otrzymuje każdy członek Rady Nadzorczej najmniej po 1%, a prezes Rady Nadzorczej 2%”, ust. 2 § 12 ma brzmienie: „pozostały wówczas czysty zysk stawia się do dyspozycji Walnego Zebrania”; 4) Uchwalenie wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej na rok gospodarczy 1938/39; 5) Wybór członków Rady Nadzorczej; 6) Wolne wnioski i głosy.

Akcjonariusze którzy zamierzają wnieść dodatkowe sprawy na porządek dzienny, zechcą nadesłać umotywowane wnioski pisemne na ręce Zarządu najpóźniej do dn. 1 kwietnia b. r.

W Walnym Zebraniu uczestniczyć mogą właściciele akcji, którzy najpóźniej do dn. 13 kwietnia 1939 r. złożą w Zarządzie Spółki w Luboniu swe akcje lub też zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza, albo w jednej z krajowych instytucji kredytowych oraz w Reichs-Kredit-Gesellschaft w Berlinie.

Zarząd (—) Inż. Józef Sztark

Luboń, dn. 6 marca 1939 r.

355

II OGŁOSZENIE

Warszawska Fabryka Masowych WYROBÓW Błazanych „Tłocznia“
SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w sobotę dn. 1 kwietnia 1939 r. o godz. 16 odbędzie się w biurze fabrycznym w Warszawie, Przemysłowa Nr 19

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu, podział zysków za 1937 r. oraz zatwierdzenie budżetu na 1938 r.; 2) Ustalenie ilości i wybór członków Zarządu oraz określenie ich uprawnień; 3) Wybór członków Komisji Rewizyjnej; 4) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni dokonać formalności, przepisanych art. 59 prawa o spółkach akcyjnych z 1928 r. 349

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki „Zachodnio-Małopolska Akcyjna Spółka
Naftowa i Gazowa“

podaje do wiadomości, iż mocą uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 30 stycznia 1939 r. do Nr rep. 200/39

obniżony został kapitał akcyjny Spółki

o sumę zł 500 000 do kwoty zł 500 000.

W związku z powyższym wzywa się wierzycieli w trybie art. 441 Kod. Handl., aby — jeśli nie zgadzają się na obniżenie kapitału akcyjnego — zgłosili swe sprzeciwy w ciągu trzech miesięcy, licząc od daty trzeciego ogłoszenia. 245-9-11-13

Zarząd Fabryki WYROBÓW Sukiennych Ch. Rubin, Sp. Akc.

w Tomaszowie Maz.

zawiadamia, że w poniedziałek dn. 17 kwietnia 1939 r. o godz. 5 po poł. w lokalu Zarządu Spółki przy ul. Limanowskiego Nr 32/34 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki za 1938 r. oraz Rady Nadzorczej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu, rachunku zysków i strat za czas od dn. 1 stycznia do dn. 31 grudnia 1938 r.; 4) Powzięcie uchwały o rozdziale zysków; 5) Kwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków; 6) Przyznanie wynagrodzenia członkom Zarządu; 7) Uchwalenie budżetu na 1939 r.; 8) Wybór Zarządu; 9) Wybór Rady Nadzorczej; 10) Wolne wnioski. 347

I OGŁOSZENIE

Zarząd Przędzalni Bawełny „Teodor Steigert“, Spółka Akc.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 15 kwietnia 1939 r. o godz. 17 odbędzie się w lokalu Spółki w Łodzi, przy ul. Milionowej 35/37

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok oper. 1938; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1938 r.; 4) Powzięcie uchwały w sprawie przeznaczenia zysku; 5) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki z wykonywania przez nie obowiązków; 6) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej i ustalenie wynagrodzenia dla nich; 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący zgłosić dodatkowe sprawy do porządku dziennego, winni złożyć Zarządowi pisemne wnioski w terminie, przewidzianym przez statut.

Do uczestniczenia w powyższym Zgromadzeniu uprawnieni będą PP. Akcjonariusze, którzy — zgodnie z § 22 statutu Spółki — złożą w Spółce swe akcje lub też zaświadczenia depozytowe przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia. 358

I OGŁOSZENIE

Zarząd Browaru i Fabryki Kwasu Węglowego Succ. K. Anstadtta
Spółka Akcyjna w Łodzi

ma zaszczyt zawiadomić, że w sobotę dn. 22 kwietnia 1939 r. o godz. 17 w lokalu Zarządu przy ul. Pomorskiej Nr 34/36 odbędzie się

51 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

Porządek dzienny:

1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r., podział zysku i w związku z tym udzielenie Zarządowi pokwitowania z dopełnionych czynności; 4) Wybór jednego członka Zarządu na miejsce ustępującego; 5) Wybór Komisji Rewizyjnej; 6) Wyznaczenie stałych poborów dla członków Zarządu i określenie wynagrodzenia dla członków Komisji Rewizyjnej za 1939 r.; 7) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w biurze Zarządu swoje akcje lub zaświadczenia wydane na dowód ich złożenia u notariusza lub w instytucji kredytowej krajowej z wyszczególnieniem posiadanych numerów akcji nie później, jak na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. 342-11-13

Zarząd Spółki Akcyjnej Polski Fiat, Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości, że na Nadzwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów Spółki, odbytym w dn. 8 marca b. r. zapadła uchwała:

Sprostować bilans wraz z rachunkiem zysków i strat za 1936 (tysiąc dziewięćset trzydziesty szósty) rok, a mianowicie na koncie Spółki „Fiat” w Turynie przeprowadzić różnicę kursu, wynikającą z przeliczenia lirów na złote, a mianowicie z przeliczeniem 100 lirów = 28 złotych i 100 lirów = 43 złote, w ogólnej sumie złotych 1 597 934 (jeden milion pięćset dziewięćdziesiąt siedem tysięcy dziewięćset trzydzieści cztery) groszy 58 (pięćdziesiąt osiem) i odpowiednio sprostowanie wprowadzić do rachunku zysków i strat;

sprostować bilans wraz z rachunkiem zysków i strat za 1937 (tysiąc dziewięćset trzydziesty siódmy) rok, a mianowicie sprostować na koncie „Fiat” w Turynie różnicę kursu, wynikającą z przekazu dla Spółki „Fiat” w Turynie w sumie złotych 137 (sto trzydzieści siedem) groszy 50 (pięćdziesiąt), oraz w tymże bilansie za 1937 rok różnicę kursową na rachunku procentów, wynikającą ze zmiany sumy wierzytelności oraz z różnicy przeliczenia waluty w ogólnej sumie złotych 104 516 (sto cztery tysiące pięćset szesnaście) groszy 71 (siedemdziesiąt jeden) i te zmiany wprowadzić do rachunku zysków i strat za 1937 r.

Zyski bilansowe za lata 1936 i 1937 (tysiąc dziewięćset trzydziesty szósty i tysiąc dziewięćset trzydziesty siódmy) Walne Zgromadzenie jednogłośnie postanowiło przenieść na następny rok do dyspozycji Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów, które odbędzie się w roku bieżącym 1939.

344

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy „Unia”, Spółka Akcyjna Przemysłu Jutowo-Lnianego w Bielsku

zwołuje

XVI ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

na dz. 31 marca 1939 r. o godz. 11.30 przed poł. w siedzibie Zarządu w Bielsku przy ul. Mostowej 3, z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r.; 3) Udzielenie absolutorium władzom urzędującym w 1938 r.; 4) Zużycie pozostałości zysku z 1937 r. i sprawa podziału zysku za 1938 r.; 5) Ustalenie przeznaczenia kapitałów rezerwowych Spółki; 6) Dostosowanie wysokości kapitału amortyzacyjnego do wymiarów podatkowych i przelew z tego kapitału na nadzwyczajny kapitał rezerwowy; 7) Wybory do Rady Nadzorczej.

327-10-11

I OGŁOSZENIE

Likwidatorowie Manufaktury Wełnianej Karol Bennich

Spółki Akcyjnej w likwidacji w Łodzi

niniejszym zwołują

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

na dz. 27 kwietnia 1939 r. na godz. 5 po poł. do lokalu Zarządu Spółki przy ul. Łąkowej Nr 11 z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania likwidatorów, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r. oraz udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków; 3) Wybór likwidatorów oraz członków Komisji Rewizyjnej; 4) Budżet za 1939 r., i 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, zamierzający uczestniczyć w powyższym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje w Zarządzie Spółki co najmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia.

341-11-12

Korzystajcie z poczty lotniczej !!!

I OGŁOSZENIE

Przemysł Metalowy „Granat”

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów, że w dn. 24 kwietnia 1939 r. o godz. 18 odbędzie się w Warszawie w siedzibie Spółki przy ul. Smolnej Nr 14

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego;
2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej i rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu, oraz rachunku strat i zysków;
3) Podział zysków za rok operacyjny 1938 i pokwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków;
4) Wybory uzupełniające dwóch członków Zarządu oraz pięciu członków Komisji Rewizyjnej;

5) Podwyższenie kapitału zakładowego Spółki o zł 600 000, czyli do wysokości zł 3 000 000, przez wypuszczenie nowej emisji akcji pokrytych przelewem na ten cel rezerw Spółki i dopłatą subskrybentów do kursu łącznie zł 103 za akcje nominalnej wartości zł 100;

6) Zastąpienie dotychczasowego brzmienia § 4 statutu Spółki przez następujące: „Kapitał akcyjny Spółki wynosi zł 3 000 000 całkowicie wypłaconych gotówką, podzielonych na 30 000 akcji na okaziciela, każda wartości nominalnej po zł 100”;

7) Unoważnienie Zarządu do kupna i sprzedaży nieruchomości Spółki oraz zaciąganie długów hipotecznych.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni akcje swe lub kwity depozytowe złożyć w biurze Zarządu Spółki ul. Smolna 14 w Warszawie, najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

Akcjonariusze, pragnący zgłosić sprawę dodatkową na porządek dzienny, winni to uczynić do dn. 3 kwietnia 1939 r. — tak, aby sprawy te mogły być umieszczone na porządku dziennym w II ogłoszeniu.

350

Zarząd Towarzystwa Wyrobów Dziaonych i Tkanych „R. Lipszyc” SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż w piątek dn. 14 kwietnia 1939 r. o godz. 3.30 po poł. odbędzie się w lokalu Spółki w Łodzi, przy ul. Piramowicza 11/13

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu wraz z opinią Komisji Rewizyjnej, rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r., tudzież powzięcie uchwały o podziale zysków; 2) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki; 3) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz określenie ich wynagrodzenia; 4) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze mogą zgłosić wnioski na Walne Zgromadzenie do dn. 31 marca 1939 r. oraz życzący sobie wziąć udział w Zgromadzeniu winni złożyć swoje akcje przynajmniej na 7 dni przed Zgromadzeniem.

353

I OGŁOSZENIE

Zarząd Drukarni Bydgoskiej, Spółki Akcyjnej w Bydgoszczy

zawiadamia, że we wtorek dn. 25 kwietnia 1939 r. o godz. 12 odbędzie się w lokalu Spółki w Bydgoszczy przy ul. Poznańskiej 12/14

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej z działalności Spółki w 1938 r.; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r.; 3) Udzielenie Zarządowi i Radzie Nadzorczej absolutorium oraz powzięcie uchwały o podziale zysków; 4) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni co najmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia złożyć akcje Spółki względnie kwity depozytowe w kasie Spółki w Bydgoszczy przy ul. Poznańskiej 12/14.

352

Zarząd Spółki Akcyjnej „Elektrownia w Kielcach”

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 4 kwietnia b. r. o godz. 11 min. 15 w Warszawie, w lokalu przy ul. Czackiego 8 m. 6, odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Rady Nadzorczej za okres, obejmujący 1938 r.;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu za okres, obejmujący 1938 r.;
- 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r.;
- 5) Podział zysków;
- 6) Udzielenie absolutorium władzom Spółki;
- 7) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady Nadzorczej i podział ich czynności;
- 8) Wolne wnioski.

Akcje na okaziciela dają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia, tj. najpóźniej w dn. 28 marca 1939 r., w biurze Spółki w Kielcach przy ul. Sienkiewicza Nr 59, i jeżeli nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż Zgromadzenia.

Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza, w polskich instytucjach kredytowych lub w banku „Banque de Bruxelles” Société Anonyme, Bruxelles, 2, rue de la Régence. Zaświadczenia winny wymieniać liczbę akcji, oraz zawierać oświadczenie, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgroma-
359

I OGŁOSZENIE**Zarząd Fabryk Szkła Ujście, Spółka Akcyjna
dawniej Friedr. Siemens w Ujściu**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 12 kwietnia 1939 r. o godz. 14 odbędzie się w sali Bazaru Poznańskiego w Poznaniu, Aleje Marcinkowskiego

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej za 1938 r.;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za 1938 r. oraz podział zysku;
- 4) Uchwalenie pokwitowania dla władz Spółki;
- 5) Wybory do Rady Nadzorczej;
- 6) Powzięcie uchwały o podwyższeniu kapitału akcyjnego o zł 500 000 00 z wyłączeniem dotychczasowych akcjonariuszów od prawa poboru nowych akcji.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni — stosownie do § 18 statutu — najpóźniej do dn. 4 kwietnia b. r. złożyć w biurze Zarządu odnośne dowody.

W myśl § 17 statutu, można zgłosić do dn. 26 marca b. r. dodatkowo sprawy na porządek dzienny.
354

I OGŁOSZENIE

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki Akcyjnej

„Prasa Nowa” Zakłady Wydawnicze i Graficzne

w e L w o w i e

odbyte w dn. 10 marca 1939 r. uchwaliło

obniżenie kapitału zakładowego o zł 400 000

tj. do kwoty zł 1 200 000 przez umorzenie 800 sztuk akcji po zł 500 każda.

Stosownie do art. 441 Kod. Handl. wzywa się wierzycieli aby, jeżeli nie zgadzają się na obniżenie, wnieśli swe sprzeciwy w ciągu 3 miesięcy, licząc od daty ostatniego ogłoszenia.

345-11-13-15

Sierszańskie Zakłady Górnicze, Spółka Akcyjna w Sierszy**XXXII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

S. A. Sierszańskie Zakłady Górnicze odbędzie się w dn. 1 kwietnia 1939 r. o godz. 17 w lokalu Związku Przemysłowców w Krakowie przy ul. Krzywej L. 12 (narożnik).

Porządek dzienny:

- 1) Wybór przewodniczącego Walnego Zgromadzenia;
- 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności Spółki za 1938 r.;
- 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 4) Powzięcie uchwał w sprawie bilansu i rachunku strat i zysków na dz. 31 grudnia 1938 r. oraz powzięcie uchwały o podziale zysków;
- 5) Udzielenie pokwitowania z wykonania obowiązków Zarządowi, Radzie Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Uzupełniające wybory do Rady Nadzorczej Spółki — w myśl § 10 statutu, oraz do Zarządu — w myśl § 9 statutu Spółki;
- 7) Oznaczenie wynagrodzenia Komisji Rewizyjnej na 1939 r.;
- 8) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 9) Powzięcie uchwał, upoważniających Zarząd do zbycia nieruchomości.

Akcjonariusze, którzy chcą wykonać prawo głosu na tym Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni akcje, które mogą być bez kuponów, złożyć najpóźniej do dn. 25 marca 1939 r. godz. 12 w południe w siedzibie Spółki w Sierszy koło Trzebinii. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia wydane na dowód złożenia akcji u notariusza, względnie w jednej z krajowych instytucji kredytowych. Zaświadczenia te powinny zawierać liczby (numery) akcji oraz stwierdzenie, że złożone akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.
361

I OGŁOSZENIE

W dn. 6 kwietnia 1939 r. o godz. 18.30 we własnym lokalu przy ul. Karnkowskiego Nr 30/32 we Włocławku odbędzie się
WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

Spółki Akcyjnej „Włocławski Młyn Parowy L. Stern i S-wie”

w e W ł o c ł a w k u

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Uchwalenie likwidacji Spółki;
- 3) Zamianowanie likwidatorów Spółki;
- 4) Zatwierdzenie bilansu otwarcia likwidacji;
- 5) Wybór pełnomocnika Spółki do prowadzenia procesu sądowego wytoczonego przez członka Zarządu Artura Sterna przeciwko Spółce;
- 6) Sprawa dalszej działalności Spółki;
- 7) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r.;
- 8) Podział zysków lub pokrycie strat;
- 9) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków;
- 10) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 11) Sprawa wydzierżawienia magazynów.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć akcje lub odnośne kwity depozytowe na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem.

Włocławski Młyn Parowy L. Stern i S-wie
Spółka Akcyjna we Włocławku

357-11-12

Spółka Akcyjna dla Budowy Mieszkań w Bielsku

Bilans na dz. 31 grudnia 1938 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Budynki mieszkalne zł 371 600 00; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 11 732 49; Papiery procentowe zł 1 304 20; Dłużnicy zł 409 50; Razem zł 385 046 19.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 140 000 00; Fundusz rezerwowy zł 93 139 01; Specjalny fundusz rezerwowy zł 110 000 00; II. Zobowiązania długoterminowe: Wierzyciele zł 38 127 20; Zysk zł 3 779 98 Razem zł 385 046 19.

Zobowiązań zagranicznych Spółka nie posiada.

Rachunek strat i zysków 1938 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 14 413 08; Koszty kredytów zł 4 465 93; Podatki zł 1 767 77; Amortyzacja budynków zł 3 776 24; Zysk zł 3 779 98; Razem zł 28 203 00.

MA. — Czynsz najmu zł 28 203 00; Razem zł 28 203 00.

340

Zarząd Spółki Akcyjnej „Warszawskie Towarzystwo Handlu Herbatą A. Długokęcki. W. Wrześniewski”

na zasadzie § 7 statutu zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że
ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się dn. 1 kwietnia 1939 r. w sobotę o godz. 6 po poł. w domu własnym przy ul. Al. Jerozolimskie Nr 119 z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego, sekretarza i asesorów; 2) Sprawozdanie Zarządu za 1938 r.; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Podział zysków za 1938 r.; 5) Budżet na 1939 r.; 6) Określenie wysokości kredytu, z którego ma korzystać Spółka; 7) Wybory: 1 członka Zarządu, 2 zastępców członków Zarządu, 3 członków Rady i 5 członków Komisji Rewizyjnej; 8) Określenie wynagrodzenia członków Zarządu, Rady i Komisji Rewizyjnej; 9) Wnioski.

Na zasadzie § 8 statutu, Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej na siedem dni przed Walnym Zgromadzeniem, tj. do dn. 25 marca 1939 r. złożyć w kasie biura Zarządu Spółki (Al. Jerozolimskie 119) między godz. 10 a 13 swoje akcje bądź zaświadczenia depozytowe lub zastawowe banków lub instytucji kredytowych z wykazem numerów akcji i adnotacją, że akcje nie będą wydane przez odbyciem Walnego Zgromadzenia.

Niniejsze ogłoszenie jest — zgodnie z wymaganiem statutu — drugim z kolei przed Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniem. 370

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy E. WEDEL, Spółka Akcyjna

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 31 marca 1939 r. o godz. 5 po poł. w siedzibie Spółki w W-wie, przy ul. Zamoyskiego 28; z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok ubiegły i pokwitowanie Zarządu i Rady Nadzorczej z wykonania obowiązków; 3) Podział zysków; 4) Wybór członków Zarządu i Rady Nadzorczej i uchwalenie wynagrodzenia; 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze korzystają z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, o ile na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożą akcje lub kwity depozytowe w biurze Zarządu Spółki. 372

Wytwórnia Sygnałów i Urządzeń Kolejowych, Spółka Akcyjna

w Krakowie

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1938 r.

AKTYWA. — Nieruchomości zł 653 266'58; Urządzenia techniczne zł 344 309'81; Ruchoomości zł 33 296'63; Kasa i sumy do dyspozycji zł 141 589'46; Papiery procentowe zł 2 852'48; Dłużnicy zł 1 749 316'70; Materiały na składzie zł 401 361'13; Kaucje zł 17 820'06; **Razem zł 3 343 812'85.**

Różni za gwarancje zł 244 105'00.

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 453 000'00; Kapitał zapasowy zł 8 711'77; Fundusz amortyzacyjny zł 502 294'24; Wierzyciele i akcepty zł 2 284 971'30; Sumy przechodnie zł 16 400'00; Czysty zysk za 1938 r. zł 78 435'54; **Razem zł 3 343 812'85.**

Instytucje bankowe: za gwarancje zł 244 105'00.

Rachunek zysków i strat za 1938 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 799 403'96; Surowce i koszty produkcji zł 2 138 848'12; Koszty handlowe i sprzedaży zł 252 472'68; Koszty kredytów i odsetki od akceptów zł 87 982'65; Podatki i świadczenia socjalne zł 144 319'23; Odpisy amortyzacyjne zł 34 350'70; Czysty zysk zł 78 435'54; **Razem zł 3 535 812'88.**

MA. — Uzyskane z produkcji zł 3 532 507'84; Skonta kasowe zł 3 305'04; **Razem zł 3 535 812'88.**

335

Zarząd

Likwidatorzy Towarzystwa Budowlano-Parcelacyjnego „Dynasy” SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamiają PP. Akcjonariuszy, iż

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 31 marca 1939 r. o godz. 16 w siedzibie Spółki przy ul. Krak. Przedmieście Nr 13, z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Likwidatorów i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu za 1938 r.; 4) Wolne wnioski. 371

I OGŁOSZENIE

Komisja Likwacyjna Sp. Akc. Zakład Lecznicy „Pod Piastem”

w Inowrocławiu, w likwidacji

zawiadamia, że w dn. 16 kwietnia 1939 r. o godz. 11 rano odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

w Warszawie, ul. Widok 23 m. 3.

Porządek dzienny:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie, zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r. i udzielenie pokwitowania Komisji Likwacyjnej; 3) Upoważnienie Komisji Likwacyjnej do sprzedaży nieruchomości Spółki; 4) Wybór Rady Nadzorczej; 5) Wynagrodzenie Komisji Likwacyjnej na 1939 r.; 6) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 9/IV 1939 r. złożyć swoje akcje lub dowody bankowe w biurze Komisji (ul. Piusa XI Nr 36 m. 3). 343-11-13

I OGŁOSZENIE O LIKWIDACJI

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki Akcyjnej

Przemysł i Handel Włókienniczy „Print”, Spółka Akcyjna

w Łodzi Piotrkowska 56

które odbyło się w dn. 28 grudnia 1938 r.

uchwaliło likwidację Spółki.

Likwidatorami wybrani zostali: Herman Harkawi w Łodzi oraz Juliusz Margolin w Łodzi.

Niniejszym wzywamy wierzycieli wyżej wspomnianej Spółki do zgłoszenia ich wierzytelności najdalej w ciągu sześciu miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia w myśl art. 449 Kodeksu Handlowego.

Herman Harkawi, Juliusz Margolin jako likwidatorzy Spółki „Przemysł i Handel Włókienniczy „Print” Spółka Akcyjna w likwidacji. 363-11-13-15

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy „Browar Związkowy”, Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszy, że w dn. 22 kwietnia 1939 r. w sobotę o godz. 12 w południe w kancelarii Notariusza Zygmunta Hübnera, w Warszawie przy ul. Kapucyńskiej pod Nr 6, w gmachu Hipoteki odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór prezydium; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu i r-ku zysków i strat; 4) Wybór władz Spółki; 5) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Grzybowskiej Nr 65.

364

Zarząd

!!! Najwygodniej podróżować samolotem !!!

Rada Nadzorcza i Zarząd Spółki „Polsot“ Polska Spółka dla Obrotu Towarowego, Spółka Akc. we Lwowie

zawiadamia, że w dn. 29 kwietnia 1939 r. o godz. 12 odbędzie się w lokalu Spółki we Lwowie przy ul. Szajnochy 2

XVIII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie przedłożonego sprawozdania, bilansu i rachunku strat i zysków za 1938 r.; 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej, wydelegowanej z grona Rady Nadzorczej do sprawdzenia ksiąg i bilansu za 1938 r.; 3) Zatwierdzenie bilansu i udzielenie absolutorium Radzie Nadzorczej i Zarządowi za 1938 r.; 4) Powzięcie uchwały co do użycia wykazanego zysku; 5) Wybór Rady Nadzorczej na okres trzyletni w miejsce ustępujących, po myśli § 26 statutu Spółki; 6) Wniosek Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w tym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje wraz z bieżącymi kuponami w kasie Spółki we Lwowie, przy ul. Szajnochy 2, najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia, tj. do dn. 22 kwietnia 1939 r., gdzie otrzymają poświadczenie, opiewające na nazwisko z zapodaniem ilości akcji i głosów, im przyśługujących. Poświadczenie to służyć będzie jako legitymacja do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu. Zdeponowane akcje wydane będą po Walnym Zgromadzeniu za zwrotem poświadczenia.

Ponadto wskazuje się — stosownie do § 13 statutu Spółki — na możliwość zgłoszenia przez Akcjonariuszy, reprezentujących $\frac{1}{10}$ część kapitału akcyjnego, dodatkowych spraw na porządek dzienny, o ile to nastąpi nie później, niż 14 dni przed terminem zwołania Walnego Zgromadzenia. 368

Zarząd Spółki Akcyjnej

Poznańska Kolej Elektryczna w Poznaniu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się we wtorek dn. 28 marca 1939 r. o godz. 17 w sali domu amarantowego Spółki, w Poznaniu przy ul. Słowackiego 19/21 z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu za 1938 r.; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej za 1938 r.; 4) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r.; 5) Podział zysków; 6) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki.

Właściciele akcji na okaziciela korzystają z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, o ile na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożą akcje: a) w biurze Zarządu Spółki przy ul. Gajowej 1, lub b) w Komunalnej Kasie Oszczędności miasta Poznania, lub c) w Głównej Kasie Miejskiej w Poznaniu, lub d) u notariusza. Kwit depozytowy ad b), c) i d) należy wręczyć Zarządowi Spółki do dn. 21 marca 1939 r. 366

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Zachodniopolska Hurtownia Rur w Poznaniu ul. św. Marcin 21

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że w dn. 18 kwietnia b. r. o godz. 18.30 odbędzie się w lokalu Spółki

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZY

z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu i przedłożenie bilansu; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu, r-ku zysków i strat oraz udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej, Zarządowi i Komisji Rewizyjnej; 4) Uchwała o podziale zysków za 1938 r.; 5) Wybory Zarządu na miejsce ustępującego; 6) Wybory Komisji Rewizyjnej; 7) Wybory uzupełniające do Rady Nadzorczej; 8) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, zamierzający wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w Zarządzie Spółki swe akcje lub zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w Banku Związku Spółek Zarobkowych, względnie jego oddziałach. 356-11-12

Zarząd Warszawskiego Towarzystwa Budowy i Eksploatacji Rzeźni Miejskich, Spółka Akcyjna

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE DOROCZNE

odbędzie się w dn. 18 kwietnia 1939 r. o godz. 5 po poł. w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Nowy Świat 41 m. 28, z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie obrad i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu i rachunku strat i zysków za 1938 r., oraz powzięcie uchwały co do pokrycia strat i udzielenie Zarządowi absolutorium za jego czynności w 1938 r.; 4) Zatwierdzenie preliminarza budżetowego na 1939 r.; 5) Wybór trzech członków Zarządu i pięciu członków Komisji Rewizyjnej; 6) Określenie czynności poszczególnych członków Zarządu i wysokości ich wynagrodzenia; 7) Upoważnienie Zarządu do wypłacenia na rachunek dywidendy za 1939 r. sum w terminie i do wysokości podług uznania Zarządu; 8) Wolne wnioski. 360-11-13

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy Towarzystwo Miejskich i Międzyzmiastowych Komunikacji Autobusowych, Spółka Akcyjna w Warszawie

zawiadamia, że w dn. 24 kwietnia 1939 r. o godz. 15 odbędzie się w siedzibie firmy w Warszawie przy ul. Złotej Nr 43 m. 51

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

powyższej Spółki z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz zatwierdzenie obu sprawozdań; 3) Zatwierdzenie bilansu na dz. 31/XII 1938 r., oraz rachunku zysków i strat za 1938 r.; 4) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Komisji Rewizyjnej z ich czynności za 1938 r.; 5) Wybór Zarządu i Komisji Rewizyjnej na nowy okres urzędowania; 6) Powzięcie uchwały w przedmiocie pokrycia strat oraz dalszego istnienia przedsiębiorstwa; 7) Upoważnienie Zarządu do sprzedaży przedsiębiorstwa, oraz do przeprowadzenia likwidacji przedsiębiorstwa.

Zakłady Włókiennicze R. Biedermann, Spółka Akcyjna w Łodzi

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1938 r.

zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów
w dn. 9 marca 1939 r.

AKTYWA. — Nieruchomości: Grunty zł 586 146'00; Budynki: fabryczne zł 1 414 606'45, gospodarcze zł 41 825'00, mieszkalne zł 404 671'00; Ruchomości: Maszyny i urządz. fabryczne zł 4 132 197'20; Inwentarz zakład. i biurowy zł 62 125'70; Odszkodowania za straty wojenne zł 1'00; Park Helenów zł 299 488'56; Gotówka w kasie zł 74 969'40; Należności w bankach zł 478 123'00; Weksle w portielu i w inkasie zł 925 206'89; Papiery procentowe i akcje zł 413 570'75; Materiały — remanenty zł 2 153 380'32; Odbiorcy i dostawcy zł 905 118'02; Sumy przechodnie zł 146 060'14; Razem aktywa zł 12 037 489'43.

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 8 000 000'00; Akcjonariusze zł 3 239 552'53; Kapitał amortyzacyjny zł 431 205'40; Dostawcy zł 34 323'86; Sumy przechodnie zł 52 238'80; Zysk zł 280 168'84; Razem pasywa zł 12 037 489'43.

Rachunek strat i zysków 1938 r.

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 719 987'36; Koszty fabrykacji zł 5 019 677'88; Świadczenia socjalne zł 199 045'22; Koszty sprzedaży zł 326 471'57; Koszty kredytów zł 135 629'25; Podatki i opłaty stemplowe zł 226 818'75; Remont maszyn, urządz. fabr. i bud. zł 96 937'81; Różne straty zł 68 433'67; Amortyzacja zł 431 205'40; Zysk netto zł 280 168'84; Ogółem zł 7 504 375'75.

ZYSKI. — Sprzedaż przędzy zł 3 525 401'79; Sprzedaż tkanin zł 2 719 240'88; Farbowanie i wykończenie Kil. 1—3 zł 1 146 763'47; Odpadki bawełniane zł 89 422'40; Odpadki techniczne zł 5'61; Odsetki różne zł 1 110'13; Zainkasow. kupony i dywidendy zł 22 431'47; Ogółem zł 7 504 375'75. 365

Belgijska Spółka Akcyjna Zakłady Przemysłowe Boryszew

Bilans netto w dn. 30 czerwca 1938 r.

STAN CZYNNY. — Majątek stały: Place i grunty zł 1 102 733'50; Budynki: fabryczne zł 1 389 787'89, gospodarcze zł 35 132'01, mieszkalne zł 403 269'52; Maszyn i urządzeń zł 1 920 139'68; Bocznicza kolejowa zł 40 271'69; Tabor i ruchomości: inw. żywy zł 3 643'10, inw. martwy (ruchomości) zł 197 559'37; Majątek obrotowy: Materiały: Surowce zł 257 660'99; Pomocnicze i pędne zł 304 266'80; Wyroby zł 268 810'26; Dłużnicy: Odbiorcy zł 568 914'99; Dostawcy zł 500 368'55; Różni zł 1 157 772'42; Środki płynne: Kasa zł 9 041'36; Banki zł 61 866'93; Weksle w portfelu i w inkasie zł 78 704'38; Papiery procentowe zł 27 750'00; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 322 196'00; Pozycje przechodnie zł 19 518'83; Łącznie stan czynny zł 8 669 408'27. Pozycje uzupełniające (pozabilansowe). — Gwarancje otrzymane zł 3 315 776'64; Różni za nasze gwarancje zł 2 168 775'66; Różni za nasze kaucje hipoteczne zł 3 950 000'00; Depozyty obce zł 116 115'00; Depozytariusze zł 137 900'00; Razem zł 9 688 567'30.

STAN BIERNY. — Kapitały własne: Kapitał akcyjny (Fr. belg. 5 000 000'00) zł 1 250 000'00; Rezerwa nadzwyczajna zł 40 993'76; Kapitał amortyzacyjny: saldo z lat ubiegłych zł 2 277 838'52, dopisano w roku bież. zł 267 553'37, odpisano amortyz. w roku bież. zł 2 661'51; Kapitały obce (zobowiązania): Dług obligacyjny zł 1 500 000'00; Akcepty zł 60 000'00; Wierzyciele: Odbiorcy — Zaliczki zł 1 000'00; Dostawcy zł 161 099'72; Różni zł 2 922 452'70; Pozycje przechodnie zł 98 147'20; Pozostałość z lat ub. zł 7 285'77; Zysk zł 85 698'74; Łącznie stan bierny zł 8 669 408'27.

Pozycje uzupełniające (pozabilansowe). — Różni za ich gwarancje zł 3 315 776'64; Gwarancje wydane różnym zł 2 168 775'66; Kaucje hipoteczne, wydane różnym zł 3 950 000'00; Deponenci zł 116 115'00; Depozyty własne zł 137 900'00; Razem zł 9 688 567'30.

Konto strat i zysków w dn. 30 czerwca 1938 r.

WINIEN. — Koszty produkcji zł 2 794 572'79; Koszty administracji ogólnej: Wynagrodzenie Rady Zarządz., Dyrekcji i prac. zł 450 458'13; Podatki państwowe i komunalne zł 395 868'60; Różne wydatki zł 88 697'23; Procenty i koszty bankowe zł 72 787'39; Różnice kursu zł 26'37; Koszty działów: Chem. i Biolog. zł 20 330'91; Koszty sprzedaży zł 157 079'93; Należności wątpliwe zł 45 641'41; Amortyzacja zł 267 553'37; Zysk zł 85 698'74; Razem zł 4 378 714'87.

MA. — Sprzedaż zł 4 378 714'87; Razem zł 4 378 714'87.

369

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Wileński Dom Towarowo-Przemysłowy Bracia Jabłkowscy”, Spółka Akcyjna

powiadamia po raz pierwszy PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 kwietnia b. r. o godz. 18 w siedzibie Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Brackiej Nr 25, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r., podziału zysków i powzięcie odnośnych uchwał; 3) Pokwitowanie władz Spółki; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie budżetu wydatków na 1939 r.; 5) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Sprawy, o ile zostaną zgłoszone w myśl art. 394 Kodeksu Handlowego.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu z prawem głosu, winni najmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożyć swe akcje okazicielskie w biurze Zarządu Spółki przy ul. Brackiej Nr 25, względnie przedstawić zaświadczenie notariusza lub instytucji kredytowej o złożeniu ich do depozytu. 373-11-14

Do rejestru handlowego B. 358 Kat. wpisano w dn. 18 stycznia 1939 r. przy firmie:

Bank Rolniczy i Handlowy, Agrar- und Commerzbank, Spółka Akc. w Katowicach

że prokura Joachima Staudingera wygłosi.

336

Sąd Okręgowy w Katowicach

Zarząd firmy Zakłady Elektro, Spółka Akc. w Łaziskach Górnych

zawiadamia, że Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, odbyte w dn. 28/II 1939 r. w Łaziskach Górnych, zatwierdziło następujący

Bilans per 30/IX 1938 r.

AKTYWA. — Majątek stały: Grunty zł 539 981'15; Budynki mieszkalne zł 87 508'44; Budynki fabryczne zł 3 151 497'25; Urządzenia techniczne zł 30 919 964'33; Inwentarz zł 1'00; Majątek płynny: Kasa, banki, P. K. O. zł 805 373'95; Papiery wartościowe zł 103 679'00; Weksle zł 74 794'51; Udziały zł 4 504'24; Surowce zł 705 646'31; Węgiel zł 88 125'27; Materiał zł 2 158 409'45; Towary zł 1 838 425'05; Dłużnicy zł 3 024 260'97.

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 27 000 000'00; Fundusz rezerwowo zł 134 989'00; Fundusz amortyzacyjny zł 4 569 057'55; Kapitał obligacyjny zł 8 000 000'00; Różni wierzyciele zł 1 230 718'41; Banki zł 613 338'46; Kaucje zł 1 500'00; Rezerwa na podatki z tytułu pożyczki obligacyjnej zł 160 000'00; Rezerwa na podatek dochodowy zł 708 619'85; Przeniesienie zysku 1936/37 zł 444 052'50; Zysk 1937/38 zł 639 895'15.

Rachunek zysków i strat

WINIEN. — Koszty fabrykacyjne zł 13 628 235'61; Koszty handlowe zł 1 210 732'18; Prowizja zł 228 465'07; Odsetki, dyskont zł 485 560'83; Podatki od pożyczki obligacyjnej zł 160 000'00; Podatki zł 352 743'39; Rezerwa na podatek dochodowy zł 530 596'76; Odpisy od urzędzeń technicznych zł 1 976 711'87; Odpisy od inwentarza zł 7 296'90; Fundusz rezerwowo zł 56 000'00; Przeniesienie zysku 1936/37 zł 444 052'50; Zysk 1937/38 zł 639 895'15.

MA. — Przeniesienie zysku 1936/37 zł 444 052'50; Sprzedaże zł 19 158 111'35; Zysk kurs. zł 5 923'89; Odsetki, dyskont zł 112 202'52.

Na okres od 1/X 1938 r. do 30/IX 1939 r. wybrano do Rady Nadzorczej PP: Doktora Mieczysława Chmielewskiego, Adwokata z Katowic, Doktora Pawła Ronusa z Bazylei, Doktora Witolda Jeszkego, Notariusza z Poznania, Dyrektora Inżyniera Henry Niesz'a z Baden, Inżyniera Mariana Szydłowskiego byłego Ministra z Warszawy. 339

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Dom Towarowy Bracia Jabłkowscy”

SPÓŁKA AKCYJNA

powiadamia po raz pierwszy PP. Akcjonariuszów, że w dn. 27 kwietnia b. r. o godz. 17 w siedzibie Spółki w Warszawie przy ul. Brackiej Nr 25, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r., podziału zysków i powzięcie odnośnych uchwał; 3) Pokwitowanie władz Spółki; 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie budżetu wydatków na 1939 r.; 5) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Kwestia emerytury założycielki firmy; 7) Sprawy, o ile zostaną zgłoszone w myśl art. 394 Kodeksu Handlowego.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu z prawem głosu, winni najmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożyć swe akcje okazicielskie w biurze Zarządu Spółki przy ul. Brackiej Nr 25, względnie przedstawić zaświadczenie notariusza lub instytucji kredytowej o złożeniu ich do depozytu. 374-11-14

Wysyłajcie listy pocztą lotniczą

Przemysł Gumowy „Ardal”

Spółka Akcyjna w Lidzie

Bilans zreasumowany na dz. 30 czerwca 1937 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Budynki zł 388 830'29; Grunty zł 38 723'77; Urządzenia techniczne zł 803 974'74; Ruchomości zł 72 602'86; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i P. K. O. zł 19 340'22; Papiery procentowe zł 52 953'00; Weksle zł 1 354 041'99; Surowce zł 1 669 071'55; Półfabrykaty zł 61 774'52; Gotowe wyroby zł 414 581'41; Dłużnicy: Odbiorcy zł 273 234'68; Banki zł 193 640'73; Zaliczenia kolejowe zł 11 513'37; Dostawcy zł 28 258'15; Interesanci zł 24 746'07; Oddziały i przedstawiciele zł 35 968'85; Weksle protestowane zł 28 066'28; Sumy przechodnie zł 5 282'63; Straty z lat ubiegłych zł 295 022'90; **Ogółem zł 5 776 628'01.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 250 000'00; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 379 497'70, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 136 503'42; III. Zobowiązania: a) Akcepty bezterminowe zł 543 750'00; b) Banki zł 63 871'38; c) Dostawcy zł 259 601'10; d) Odbiorcy zł 1 529 263'58; e) Interesanci zł 209 366'21; f) Dostawcy za kauczuk w drodze zł 802 744'16; g) Oddziały i przedstawiciele zł 19 454'71; h) Akcepty terminowe zł 43 501'99; i) Pożyczki zł 150 708'10; j) Delcredere za weksle protestowane i długi wątpliwe zł 39 810'78; k) Sumy przechodnie zł 23 955'66; Zysk za 1935/36 zł 43 257'42; Zysk za 1936/37 r. zł 281 341'80; **Ogółem zł 5 776 628'01.**

Sumy pozabilansowe. — Obligo żyrowe zł 553 798'79; Kaucje i gwarancje zł 312 417'50; Towary komisowe zł 326 745'96.

Rachunek strat i zysków za 1936/37 r.

WINIEN. — Strata na sprzedanych maszynach zł 5 684'10; Koszty handlowe zł 586 212'85; Koszty sprzedaży zł 557 272'54; Amortyzacja ruchomości zł 25 746'35; Strata na dłużnikach zł 71 030'13; Straty na surowcach zł 42 238'42; Zysk za 1936/37 r. zł 281 341'80; **Ogółem w-n zł 1 569 526'19.**

MA. — Remanent gotowych wyrobów i półfabrykatów na 1/VII 1936 r. zł 295 436'62; Koszty produkcji zł 4 021 608'23; Amortyzacja nieruchomości, maszyn i narzędzi zł 113 958'14; Mniej sprzedaż zł 5 513 496'58; Remanent gotowych wyrobów i półfabrykatów na 1/VII 1937 r. zł 476 355'93; Skonto i bonifikacje dostawców zł 7 224'64; Zysk brutto zł 1 566 074'16; Storno amortyzacja sprzedanych maszyn zł 3 201'07; Różnice kursowe zł 250'96; **Ogółem ma zł 1 569 526'19.**

Bilans na dz. 31 lipca 1938 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Place zł 41 847'14; Budynki zł 528 361'51; Urządzenia techniczne zł 983 327'82; Ruchomości zł 118 536'85; II. Majątek płynny: Gotówka zł 17 481'29; Papiery wartościowe zł 14 198'05; Weksle zł 1 818 620'18; Materiały zł 941 470'58; Półfabrykaty zł 72 006'35; Gotowe wyroby zł 603 863'60; Dłużnicy: Odbiorcy zł 556 898'01; Banki zł 91 139'30; Zaliczenia kolejowe zł 7 040'46; Dostawcy zł 21 447'99; Interesanci zł 29 469'40; Oddziały i przedstawiciele zł 27 776'81; Weksle protestowane zł 68 803'73; Sumy przechodnie zł 7 043'88; **Suma bilansu zł 5 954 332'95.**

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 250 000'00; II. Kapitał amortyzacyjny zł 714 858'86; III. Kapitał zapasowy zł 22 507'35; IV. Zobowiązania: Akcepty terminowe zł 66 619'42; Akcepty bezterminowe zł 581 666'67; Banki zł 18 596'80; Dostawcy zł 363 312'44; Odbiorcy ordi-

nario zł 89 944'64; Odbiorcy separato zł 2 135 343'37; Interesanci zł 312 467'49; Oddziały i przedstawiciele zł 20 494'23; Weksle protestowane i długi wątpliwe spisane na straty zł 90 376'40; Sumy przechodnie zł 12 191'29; Zysk z lat ubiegłych zł 7 068'97; Zysk za 1937/38 r. zł 268 885'02; **Suma bilansu zł 5 954 332'95.**

Sumy pozabilansowe. — Różne kaucje i gwarancje wydane zł 186 370'00; Różne kaucje i gwarancje otrzymane zł 84 284'70; Towar u subkomisantów zł 1 599'13; Zobowiązania z tytułu zyr na wekslach handlowych zł 932 897'56.

U w a g a. — Ogólna kwota zobowiązań zagranicznych na 31/VII 1938 r. wynosi zł 630 332'81.

Rachunek zysków i strat za 1937/38 r.

WINIEN. — Koszty handlowe zł 1 016 012'43; Koszty sprzedaży zł 1 000 209'90; Straty na dłużnikach zł 169 193'84; Różne straty zł 20 916'71; Różnice kursowe zł 886'17; Zysk za 1937/38 r. zł 268 885'02; **Razem zł 2 476 104'07.**

MA. — Sprzedaż zł 8 507 962'11; Remanent gotowych wyrobów i półfabrykatów na dz. 31/VII 1938 r. zł 680 869'95; Skonta i bonifikacje dostawców zł 44 615'22; Storno amortyzacja zł 1 525'39; **Ogółem zł 9 234 972'67,** mniej: remanent gotowych wyrobów i półfabrykatów na dz. 1/VII 1937 r. zł 476 355'93; Koszty produkcji zł 6 121 940'32; Amortyzacja zł 200 383'13; **Ogółem zł 6 798 679'38;** Zysk brutto zł 2 435 293'29; Wystornowane straty na dłużnikach za 1936/37 r. zł 39 810'78; **Razem zł 2 476 104'07.**

348

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy Zakłady Przemysłowe „Sitkówka”

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 18 kwietnia 1939 r. o godz. 19 w lokalu firmy w Warszawie, przy ul. Zielnej Nr 6 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1938 r.; 3) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 4) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki za 1938 r.; 5) Powzięcie uchwały w sprawie wyniku bilansowego; 6) Zatwierdzenie aktów kupna i dzierżawy nieruchomości, zawartych przez Zarząd; 7) Upoważnienie Zarządu do zawierania aktów kupna i dzierżawy nieruchomości; 8) Zatwierdzenie preliminarza na 1939 r.; 9) Wybór władz Spółki; 10) Wołne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć akcje w biurze Zarządu na 7 dni przed term.nem Walnego Zgromadzenia.

375

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej „Grand-Hotel” w Łodzi

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, iż w dn. 11 kwietnia 1939 r. o godz. 17 w siedzibie Zarządu Spółki przy ul. Piotrkowskiej 72 w Łodzi odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1938 r. i udzielenie absolutorium władzom Spółki; 3) Zatwierdzenie budżetu na 1939 r.; 4) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, zamierzający uczestniczyć w powyższym Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje wzgl. świadectwa depozytowe Zarządowi Spółki co najmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia (§ 17 statutu).

376-11-12

„Englebert” Polska Spółka Akcyjna Wyróbów Gumowych

Warszawa, Krakowskie Przedmieście Nr 5

Bilans na dz. 31 grudnia 1938 r.

w złotych

AKTYWA. — Majątek stały: Samochody 8 750'00; Rucho-
mości 23 535'28; Majątek płynny: Kasa 1 629'21; P. K. O.
1 815'41; Weksle w portfelu 236 961'18; Bank Handlowy
w W-wie „Ink.” 47 047'02; Bank Związku Spółek Zarobko-
wych w Warszawie „Ink.” 39 998'77; Kontokurenty — salda
Debet 779 842'34; Kontokurenty „P” 124'23; Tow. „Englebert
et C-ie” w Liège „R-k gwar.” 175 000'00; Towary własne
45 506'37; Obligacje 3% Poż. Prem. 3 000'00; Obligacje 4%
Poż. Inwestycyjnej 1 000'00; Kaucje gotówkowe 4 480'00; To-
wary konsygnacyjne 275 936'80; Kaucje wekslowe 4 000'00;
Rach. straty za 1931 r. 29 022'24; **Razem zł 1 677 648'85.**

PASYWA. — Kapitały: Kapitał akcyjny 250 000'00; Kapitał
amortyzacyjny 12 830'71; Zobowiązania: Tow. „Englebert et
C-ie” w Liège, R-k sprzedaży towar. konsygn. 1 044 710'41;
Tow. „Englebert & Co.” w Aachen 35 444'28; Bank Handlowy
W-wie, „R-k bież.” 20 198'05; Bank Związku Spółek Zarob-
kowych w Warszawie, „R-k bież.” 8 890'16; Kontokurenty —
sald Credit 20 799'52; Tow. „Englebert et C-ie” w Liège —
towar konsygnacyjny 275 936'80; Różni za udzielone gwarancje
4 000'00; Czysty zysk za 1938 r. 4 838'92; **Razem zł 1 677 648'85.**

Rachunek strat i zysków w złotych

STRATY. — Koszty handlowe 56 475'05; Koszty podróży
18 647'74; Pensje 73 335'48; Prowizje agentów 22 577'20; Koszty
transportu 24 248'54; Podatki 21 361'50; Utrzymanie samochod.
3 958'93; Straty na klientach 7 848'71; Amortyzacja za 1938 r.
2 926'76; Zysk za 1938 r. 4 838'92; **Razem zł 236 218'83.**

ZYSKI. — Prowizja S. A. 219 746'75; Procenty i prow.
5 242'32; Zyski: na towarach własnych 6 779'76, na sprzed.
samoch. 3 500'00, na sprzedaży placu 350'00; **Razem
zł. 236 218'83.** 362

Zarząd Lubońskiej Fabryki Drożdży dawniej G. Sinner, Spółka Akc. w Luboniu, pow. poznański

podaje do wiadomości, że Nadzwyczajne Walne Zebranie Ak-
cjonariuszy z dn. 27 lutego 1939 r. uchwaliło obniżenie kapitału
akcyjnego z kwoty zł 3 768 600 na zł 2 500 000 — przez umorze-
nie 12 686 sztuk akcji a zł 100 na imienną kwotę zł 1 268 600,
brzmiałych na okaziciela.

W myśl art. 441 k. h.

wzywa się wierzycieli Spółki

aby wnieśli swe sprzeciwy — jeżeli nie zgadzają się na obni-
żenie — w ciągu trzech miesięcy od daty niniejszego ogło-
szenia do Zarządu Spółki w Luboniu pow. poznański, w celu
zaspokojenia lub zabezpieczenia pretensyj.

Lubon, dn. 2 marca 1939 r.

337

(—) Inż. Józef Sztark

Administracja

Tygodnika „POLSKA GOSPODARCZA”

poleca

ROCZNIKI PISMA Z LAT UBIEGŁYCH

po cenie zniżonej zł 30 za rocznik

POLSKIE USTAWODAWSTWO DEWIZOWE

ZBIÓR USTAW ZASADNICZYCH, ROZ-
PORZĄDZEŃ WYKONAWCZYCH, ZA-
RZĄDZEŃ, INSTRUKCYJ, OKÓLNIKÓW
I UCHWAŁ, ZWIĄZANYCH Z REGLA-
MENTACJĄ DEWIZOWĄ

OPATRZONY ZASADNICZYM KOMEN-
TARZEM ORAZ PRAKTYCZNYMI
WYJAŚNIENIAMI I WSKAZÓWKAMI
TECHNICZNYMI

ZESTAWILI I OPRACOWALI:

Dr Adam Mantel, Bronisław Matecki
i Tadeusz Bielobradek

ZBIÓR JEST PERIODYCZNIE UZUPEŁNIANY

Cena Zbloru — zł 18. Prenumerata Uzupelnień — zł 6 półrocznie

600 STRON DRUKU SKOROWIDZ

SKŁAD GŁÓWNY:

BANK SPÓŁDZIELCZY SKARBOWCÓW, Sp. z o. o.

Warszawa, Leszno 5

AMERYKA jest największym rynkem na świecie

Amerykańsko-Polska Izba Handlowa w Stanach Zjednoczonych 149 east 67-th Street New York City

pośredniczy w nawiązywaniu
stosunków handlowych po-
między Ameryką i Polską

Kupcze i przemysłowcy polski!

po przybyciu do Nowego Yor-
ku, udaj się zaraz do Izby

Rozmówisz się tam po polsku, otrzymasz wska-
zówki i pomoc biurową za darmo! Korespon-
dencja w języku polskim. W Polsce załatwaj
swe sprawy przez

Polsko-Amerykańską Izbę Handlową

Warszawa, Nowy Świat Nr 72, telefon 6-26-62

P R A C A Z B I O R O W A

CHAŁUP NICTWO

MATERIAŁY
U W A G I
W N I O S K I

NAKŁADEM
TYGODNIKA „POLSKA GOSPODARCZA”
WARSZAWA

288 STRON DRUKU

CENA ZŁ 8.-

P O L M I N

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH

CENTRALA WE LWOWIE, AKADEMICKA 7

D O S T A R C Z A:

BENZYNY: LOTNICZE wysokooktanowe i etylizowane do szybkoobrotowych motorów spalinowych o wysokiej kompresji zwłaszcza dla silników lotniczych, MOTOROWE I MIESZANKI do napędu pojazdów mechanicznych

NAFTE rafinowaną do celów oświetleniowych. „Termolinę” do prymusów, lamp żarowych, latarni morskich itp. ETER naftowy do fabrykacji olejków eterycznych

WYSOKOWARTOŚCIOWE OLEJE do łożysk wirówek mleczarskich, silników elektrycznych, maszyn przędzalniczych i rolniczych, kompresorów amoniakalnych, lokomobil, turbin wodnych; do silników Diesla, sprzężarek, do turbin parowych, turbopomp itp., do cylindrów maszyn parowych i lokomobil o różnych temperaturach par, do transformatorów jako oleje izolacyjne, w garbarstwie jako oleje garbarskie, do samochodów i motocykli, oleje emulgujące w przemyśle włókienniczym oraz oleje bezbarwne, mające zastosowanie do celów kosmetycznych i farmaceutycznych

SMARY do łożysk kulkowych, do łańcuchów i zespołów kół zębatach, wyciągów kopalnianych, żurawi, wózków oraz w przemyśle lakierniczym i farbiarskim

PARAFINĘ bezwoną do powlekania serów, impregnacji higienicznych kubków i naczyń papierowych oraz do wyrobu środków kosmetycznych i leczniczych

ASFALTY: przemysłowe do różnych celów, do zalewania kabli, akumulatorów i baterii elektrycznych, izolacyjne w budownictwie do izolacji przed wilgocią fundamentów, murów, posadzek i stropów, do izolacji rur gazowych, wodociągowych i kablowych, papowe do fabrykacji papy dachowej, drogowe do budowy nawierzchni drogowych oraz masy asfaltowe do zalewania spoin w brukach, masy kablowe „A” i „B”, „Limbit” preparat do budowy nawierzchni drogowych na zimno

KOPALNIE WŁASNE ● GAZOCIĄGI
RAFINERIA W DROHOBYCZU
ODDZIAŁY HANDLOWE W CAŁEJ POLSCE
STACJA BUNKROWA W GDYNI
STACJE BENZYNOWE W CAŁEJ POLSCE